

Halkın Gıda Politikası

Gıda sistemimizi dönüştürmek

Halkın Gıda Politikası

Yayına Hazırlayan: Umut Kocagöz - Fevzi Özlüer

Çeviri: Ekoloji Kolektifi Derneği

Çeviri Koordinatörü: Umut Kocagöz

Çeviri Redaksiyonu: Umut Kocagöz - Çiğdem Artık - Sıla Özkavaf

Yayınlayan: Ekoloji Kolektifi Derneği

Yayın Tarihi: Haziran, 2018

Tasarım Konsept: Angus Macpherson

www.angus-macpherson.co.uk

Tasarım Uygulama: Cömert Uygur Erdem

e-ISBN: 978-605-81514-4-4

 **Ekoloji
Kolektifi**

EKOLOJİ KOLEKTİFİ DERNEĞİ

📍 Farabi sk No: 24/16 Çankaya/Ankara

☎ +90 (312) 425 7764 ✉ iletisim@ekolojikolektifi.org

🌐 ekolojikolektifi.org 🐦 @ekolojikolektif 📘 ekoloji.kolektifi

Halkın Gıda Politikası

Haziran 2017

info@peoplesfoodpolicy.co.uk

www.peoplesfoodpolicy.org

Yazan ve araştırmayı gerçekleştiren:

Dee Butterly (Land Workers' Alliance - Toprak İşçileri Birliği / Southern Roots Organics CSA)

Dr. Ian Fitzpatrick (Serbest araştırmacı)

İle birlikte:

Oli Rodker (Ecological Land Co-operative - Ekolojik Toprak Kooperatifi Toprak İşçileri Birliği)

Rebecca Laughton (Toprak İşçileri Birliği / Tamarisk Çiftliği)

Colin Anderson (Centre for Agroecology, Water and Resilience - Arkeoloji, Su ve Değişimle Başa Çıkma Merkezi)

Heidi Chow (Global Justice Now - Küresel Adalet, Şimdi)

Lauren Simpson (Ekolojik Toprak Kooperatifi)

Andy Goldring (Permaculture Association - Permakültür Derneği)

Bölmeleri birlikte düzenleyenler

Joy Carey (Bristol Food Policy Council - Bristol Gıda Politikası

Konseyi), **Angela Raffle** (Bristol Gıda Politikası Konseyi), **Trinley**

Walker (Campaign to Protect Rural England - Kırsal İngiltere'yi Koruma Kampanyası), **Graeme Willis** (Kırsal İngiltere'yi Koruma Kampanyası),

Dee Woods (Community Food Growers Network - Topluluk Gıda Üreticileri Ağı / Granville Community Kitchen - Granville Halk Mutfağı),

Josh Brem-Wilson (Arkeoloji, Su ve Değişimle Başa Çıkma Merkezi),

Corinna Hawkes (City University Centre for Food Policy - Gıda Politikası için Şehir Üniversite Merkezi), **Chris Smaje** (Ekolojik Toprak Kooperatifi / Vallis Veg Farm - Vallis Sebze Çiftliği), **Patrick Mulvany**

(Food Ethics Council - Gıda Etik Kurulu), **Geoff Tansey** (Food Systems Academy - Gıda Sistemleri Akademisi), **Ruth Hayward** (Serbest

araştırmacı), **Guy Shrubsole** (Who Owns England - İngiltere'nin Sahibi Kim), **Jean Blaylock** (Küresel Adalet, Şimdi), **Lynne Davis** (Toprak

İşçileri Birliği / Open Food Network - Açık Gıda Ağı), **Jyoti Fernandes** (Toprak İşçileri Birliği / Five Penny Farm - Five Penny Çiftliği), **Adam**

Payne (Toprak İşçileri Birliği / Southern Roots Organics CSA), **Stephen**

Devlin (New Economics Foundation - Yeni Ekonomi Vakfı), **Duncan**

McCann (Yeni Ekonomi Vakfı), **Harry Greenfield** (RSPB - Royal Society for the Protection of Birds - Kraliyet Kuşları Koruma Derneği), **Tom**

Kenny (Shared Assets - Paylaşılan Değerler), **Toby Lloyd** (Shelter - Barınak), **Rachel Harries** (Soil Association - Toprak Birliği), **Tom**

MacMillan (Toprak Birliği), **Vicki Hird** (Sustain - Sürdürür), **Simon Shaw** (Sustain), **Tom Wills** (Traidcraft), **Saranel Benjamin** (War on Want - İstekler Savaşı)

Kontrol eden:

Cate Chapman

www.skylarkediting.com

Tasarlayan:

Angus Macpherson

www.angus-macpherson.co.uk

İÇİNDEKİLER

Destekleyenler s.6

Önsöz (Olivier De Schutter) s.12

BÖLÜM A Halkın Gıda Politikası İçin Çalışmak s.14

1. Hayalimiz s.15

2. Halkın Gıda Politikasına neden ihtiyacımız var ? s.16

3. Gıda egemenliği, gıda hakkı ve gıda güvenliği s.18

4. Katılım sürecimiz s.23

BÖLÜM B Gıda Sistemimizi Dönüştürmek s.24

1

YÖNETİM s.25

Gıda sistemimizin yönetiminin demokratikleştirilmesi

2

GIDA s.32

Gıda üretim yönteminin değiştirilmesi

3

SAĞLIK s.40

İyi gıdanın herkes tarafından erişilebilir olması

4

TOPRAK s.48

Arazi yönetiminin yeniden düzenlenmesi

5

İŞ GÜCÜ s.56

Emeğe kıymet verilmesi ve sosyal koşulların iyileştirilmesi

6

ÇEVRE s.64

Doğayla uyumlu gıda sistemi

7

BİLGİ s.72

Eğitim, yenilik, araştırma

8

TİCARET s.78

Gıda ticaretinin yeniden düzenlenmesi ve pazarların yerelleştirilmesi

9

FİNANS s.84

Daha iyi bir gıda sisteminin finanse edilmesi

BÖLÜM C Politika öncelikleri ve uygulamaları s.92

BÖLÜM D Güçlü bir hareketin inşası s.94

DESTEKLER

Halkın Gıda Politikası aşağıdaki kuruluşlarca destekleniyor

Gıda sistemimizi geliştirmeye ve değiştirmeye yönelik çözümleri hayata geçirmek amacıyla birlikte çalışmalar yürütmeliyiz. Gıda ve tarım alanında 150'den fazla girişim, topluluk, taban örgütü, sendika, birlik ve sivil toplum kuruluşu (STK), *Halkın Gıda Politikası*'nda yer alan analiz, fikir ve tekliflere katkıda bulunmuştur. Ancak bu belgenin içeriği oldukça kapsamlı olduğu için, bir kuruluş ve/veya kişinin sağladığı girdi ve/veya destek, belgenin kapsadığı her şeyin söz konusu kuruluş ve/veya kişi tarafından desteklendiği anlamına gelmiyor.

GIDA POLİTİKASINDA MÜŞTEREK BİR PROGRAM

İngiltere'nin Brexit-sonrası döneminde ne türden bir "gıda" politikası izlemesi gerektiğini anlatan Halkın Gıda Politikası metni, farklı tipte, farklı ölçekte ve farklı tabana sahip 150 örgütün yan yana gelerek "yazdığı" katılımcı alternatif önerisidir. Mevcut gıda sistemini dönüştürmek için örgütlenen sendikaların, mücadele örgütlerinin, topluluk inisiyatiflerinin, STK'ların, çevre örgütlerinin işbirliği içinde, sahici bir gıda egemenliği mücadelesi bu metnin yazım sürecinde bu grupların kaderini birbirine bağlamıştır. Halkın Gıda Politikası, farklı halk güçlerinin kaderlerini birleştirmekte görmelelerinin, aynı kaderi paylaşma zorunluluğunun, kendi kaderini tayin etme inisiyatifinin güçlü bir ifadesidir.

Mevcut gıda sistemi, kapitalizmin gelişmesine paralel, 19. yüzyıldan bu yana giderek tek tip ürün desenine dayalı, fabrikasyon ve hem insan bedenine hem de doğaya zarar veren bir forma büründü. Bu gelişmenin belki de en acı deneyimine de yine Britanya adası tanıklık etti. Kıtalararası ticaret, insan ve mal sevkياتının bir sonucu da mikropların da kıtalar arası taşınır hale gelmesiydi. İrlanda'da 1845'te başlayıp 1851 yılına kadar süren ve halkın en yaygın tükettiği gıda maddesi patatesten ortaya çıkan mikroskobin bir mantara bağlı olarak ortaya çıkan ve sonrasında da ithal tohumlara bağlı olarak devam eden gıda kıtlığı, ülkedeki patateslerin yarısından fazlasının heba olmasına yol açtı. Bu acı deneyim sonrasında İrlanda'da 1 milyon kişi hayatını kaybetti, 2 milyon kişi ülkeyi terk etti. Amerika Birleşik Devletleri büyük bir göç dalgasıyla karşı karşıya kaldı. Britanya Adası'ndaki bu hafıza, Avrupa Birliği süreci sonrasında Ada'nın gıda geleceği hakkındaki tartışmaları da gündeme getirdi.

Küresel gıda sisteminin yarattığı etki ve sonuçların giderek genişleyen boyutlarının farkındalığına varmak, bu farkındalığın ölçeğini kurmak, tarımsal sistemin biyolojik çeşitlilik temelinde kurgulanmasını sağlamak, üreticilerin aynı zamanda çeşitliliğin sürdürülmesindeki rollerini görmek, gıda tüketicilerinin karşı karşıya kaldıkları dünya içinde nasıl konumlanmaları gerektiğine dair bir tartışma düzlemi sağlamak gibi izleklere sahip olan Ekoloji Kolektifi'nin bu metni Türkçe'ye kazandırması bu açıdan ne anlama geliyor?

Bütüncül Bağlam

Halkın Gıda Politikası, gıda meselesine yönelik çok önemli iki şey söylemektedir. Birincisi, gıda meselesi tarımdan sağlığa, enerjiden bilgiye, tüketim alanlarından finansa kadar bütünlüklü bir toplumsal meseledir. Dolayısıyla kamu, bütün imkan ve olanakları ile bu sürecin inisiyatifini almak zorundadır. İkinci olarak, kamunun bu inisiyatifi alması için, hem devlet organizasyonuna dair yapılması gerekenler vardır; hem de toplumsal aktörlerin örgütlenmesi, bir araya gelmesi ve mücadele etmesi için yapılması gerekenler.

Mevcut gıda sisteminin getirdiği beslenme alışkanlıkları, alt sınıflar için kötü yaşam standartlarını bir kader olarak dayatmakta ve büyük kitleler için kötü beslenme bir yaşam biçimi haline gelmekte ve sıradanlaşmaktadır. İyi beslenme olanaklarına sahip olan sınıflar içinse iyi beslenme arayışı ruhsal bir saplantıya ve neredeyse hastalanma korkusunu beraberinde getiren akıl sağlığının yitimine kadar yol açan bir bireycileşmeye dönüşmektedir. İyi beslenme bir seçim veya kötü beslenme kişisel bir zorunluluk haline geldikçe de ruhsal ve fiziksel bozulma birbirine tamamlamaktadır. Bu nedenle de dünya genelinde olduğu gibi Türkiye'de de nitelikli gıdaya erişim olanaklarının yitirilmesine karşı gıda sorunu bu bütüncül bağlamında tartışılması gerekmektedir.

Aktörler Arası Etkileşim

Türkiye'de tarımdan halk sağlığına, çiftçi örgütlerinden tüketici örgütlerine, farklı tipte, kapsamda ve farklı tabana sahip örgütler bulunmaktadır. Bu örgütler, tarımdaki dönüşüme, ekolojik tahribata, gıda güvencesizliğine ve süpermarketleşmeye dayanan neoliberal politikalara karşı mücadele eden pratikler kadar, gündelik gıda teminine odaklanmış yapıları da barındırmaktadır. Tarım, gıda ve halk sağlığı sorunlarının Türkiye'de

sonuçlarını yaşamaya başlasak da bu sorunların çözümüne dair gerekli ve yeterli ilginin yoğunlaşmadığını, toplumsal bilincin içinde “iyi yaşama” pratiklerinin henüz yeni yeni filizlendiğini, güçlü taban örgütlerinin ve ittifaklarının oluşmadığını ve kamu gücünü hedefleyen güçlü bir toplumsal programın inşa edilemediğini de not düşmek gerekir.

Türkiye'nin çatışmalı ve çetrefilli kamu yapısı, çeşitlilik gösteren ve kendi içinde beraber çalışmaya ve alternatif politikalar üretmeye meyilli olmayan aktörleri, reaktif siyaset kültürüne alışkın muhalefeti, kurucu ve deneysel faaliyetlere şüpheyle bakan örgütlenme perspektifleri, toplumsal ve alternatif bir programın taban örgütlerinin bilfiil katılımı ve katkısıyla yazılmasının, güçleri birleştirmenin ve beraber mücadele etmenin önündeki temel engeller olarak görülebilir.

Sermayenin otoriter yönetim pratikleri ile örgütlendiği Türkiye'de elbette toplumsallaşmış bir kamu gücünü kullanmaktan bahsetmek risklidir. Zira mevcut haliyle katılımcılıktan uzak, popülist politika stratejileri üzerinden kendini var eden ve siyasi partilerin arka bahçelerine dönüşmüş belediyeçilik pratikleri, klientelist ilişkilerin hakim olduğu yerel örgütlenmeler, ahabplık ilişkilerine dayanan siyasi örgütlenmeler, başka bir kamu politikasının örgütlenmesi hususunda tahayyülümüzü ciddi oranda kısıtlamaktadır. Elbette Türkiye'de devletin örgütlenişi ve devlet geleneği de farklı ve katılımcı kamu örgütlenmesinin önünü sürekli daraltmakta, kamusal mücadeleleri sınırlandırmakta ve tahayyülümüzü verili statükoya hapsetmektedir.

Başka bir deyişle; tüketici olmanın refahına ve pazardan ürün satın alarak aktörleşmeye dönüşmüş alternatif gıda kamusallaşmaları, kamu gücünün kullanılmasını da devlet otoritesinin merkezi ve yerel temsilcilerine emanet etmektedir. Bu tarz gıda politikasında yurttaş bir tüketici olarak, ürünün geldiği yeri, menşeyini, son kullanma tarihini bilme hakkına sahip bir uğraktır. Lakin, gıda bir varoluş alanı, bir toplumsal ilişkilendirme biçimi, siyasal hayatın yeniden kurulacağı bir zemin olarak görülmemektedir. Gıdanın fiziksel bir mekan olduğu kadar, aynı zamanda bir tarih, bir kültürel bellek, bir siyasal hafıza olduğu da bu anlamda çoğu kez es geçilmektedir.

Dolayısıyla gıda politikası, kamunun yeniden inşasına yönelik bir müşterek savunusu şeklinde ortaya çıkmalı ve müştereklerin hatırlanmasına yönelik olgunlaştırılmalıdır. *Halkın Gıda Politikası* metni de tam olarak buna işaret edecek başlıklarda bütünlüklü bir perspektif sunuyor. Metni değerli kılan da bu bütünlüklü tartışma ve program çağrısı. Gıda-tarım-sağlık-kamu döngüsünde, halkın kendi gıda politikasını icat etmesi ve uygulaması talebi, bir müşterek olarak kamunun sermaye tarafından el konulmasına karşı verilen önemli bir mücadele olarak karşımıza çıkıyor. Lakin bu icat, bir geleneğe, kültürel ve biyolojik hafızaya yaslandığı ölçüde kamusal alan inşasında başarılı olabilecektir.

Açık ki bunun yapılmasının yegane yöntemi taban inisiyatiflerinin örgütlenmesi ve güçlendirilmesidir. Türkiye'de çiftçi, tüketici, tarım emekçisi, mühendis, fabrika emekçisi gibi farklı aktörlerin gıda alanında politika geliştirebilmesi için, Türkiye'nin mevcut dinamiklerini de göz önüne alarak örgütlenmesi, bir araya gelmesi ve “kamuyu” hedefleyecek politikalar üretmesi gerekiyor. Elbette böyle bir süreç Türkiye'nin kendi özgün aktör dinamiklerini, biyoçeşitliliğini, tarımsal yapısını, agroekolojik birikim ve zenginliğini, mevcut örgütlü yapılarını ve örgütsüz milyonlarca insanı kapsayacak strateji ve eylemleri hayata geçirmeyi, bütünlüklü bir perspektif geliştirmeyi zorunlu kılıyor. *Halkın Gıda Politikası*'nın böyle bir sürece ilham olması, Türkiye'de halkın gıda politikasını ifade edecek bir programın yazılım sürecine katkı sunmasını diliyoruz. 03.06.2018

Umut Kocagöz, Fevzi Özlüer

ÖNSÖZ

OLIVIER DE SCHUTTER

İngiltere'nin Halkın Gıda Politikası'na ihtiyaç duymasının; bu taslağın yazılmasının neden önemli olduğunun ve bu doğrultuda atılan adımın neden memnuniyetle karşılandığının dört nedeni var:

En belirgin olan ilk neden, gıda üretimi ve beslenme şeklimizin birtakım politikalardan etkilenmesidir. Politikalar, çiftçilik sübvansiyonlarına ilişkin kararlardan arazi imar yönetmeliklerine; sağlıklı beslenme ile ilgili eğitim kampanyalarından okul kantinlerinin yaptıkları seçimlere; gıda endüstrisinin ticaret politikaları ve pazarlama stratejilerinden gıda ürünlerinin etiketlerinde yer alan sağlıkla ilgili beyanlara ve gelir destek planlarından iş yaşam dengesi politikalarına kadar değişiklik gösterir. Bu çeşitli politikalar, tarım, sağlık, eğitim ve ticaret gibi farklı bakanlıkların sorumluluk alanlarına girer. Bazı politikalara Westminster'da karar verilir ve bunlar İngiltere ve Galler'i kapsar. Diğerlerine ise bölge veya kent, il, ilçe ya da mahalle düzeyinde karar verilir.

Bu dağılım, bir değer olarak görülebilir çünkü farklı yetkili makamların –başarılı veya başarısız olarak addedilmelerine bakılmaksızın – başkalarının öğrenebileceği politikaların başlatıldığı deneysel siyasetin bir biçimini destekleyebilir. Ancak sektörler ve yönetim seviyeleri arasındaki koordinasyon eksikliği, yürürlükteki politikaların ciddi ölçüde eski kararlara bağımlı, yani deneme özgürlüğü sağlamaktan uzak olması eğilimini güçlendiriyor; **bu koordinasyon eksikliği, ana akım sistemin eylemsiz kaldığı bir durumda deneyselliğin cesaretini kırarak –tek bir gıda politikasının yokluğunda– değişimi engeller ya da en azından değişimi desteklemeyi başaramaz.**

Gıda sistemlerinde deney yapmak, bunu mümkün kılacak bir ortam gerektirir. Ancak bugün yeni yaklaşımlar denemeye çalışan yetkili makamlar ve sosyal aktörler, etkileyemedikleri ve son kullanma tarihi çoktan geçmiş zihniyette sıkışıp kalmış bir ortam tarafından büyük ölçüde engelleniyor.

Böylece bir gıda politikasına neden ihtiyaç duyduğumuza dair ikinci nedene geliyoruz. 1950'li yıllardan bu yana gıda sistemlerimiz dönüm başına verimliliği arttırmaya odaklanmıştır. Düşük gelirli aileler de dahil olmak

üzere, gıdanın herkes için uygun fiyatlı olmasını sağlamak amacıyla büyük miktarlarda gıda tedariki konusunda takıntılı hale gelmişiz. Çiftçiler, tedricen gıda işleme sanayisi için ucuz hammadde tedarikçileri olmaya teşvik edildi ve tüketicilerin ihtiyaçlarının, ucuz kalorilerin süpermarket raflarında bulunmasıyla karşılanacağı düşünüldü. Verimlilik, ölçek ekonomileri, düşük maliyet ve miktar kilit sözcükler haline geldi.

Yüzyılım başından bu yana, günümüz için bir dizi farklı öncelik ortaya çıkmıştır. **Tek başına verimlilikten ziyade, iklim koşulları veya ekonomik şoklar karşısında dayanıklılık önemli bir husus haline gelmiştir.** Ölçek ekonomileri ve büyüklüğün ödüllendirilmesi yerine, daha küçük çiftçilerin desteklenmesi ve böylelikle arazi yoğunlaşması sürecinin engellenmesi, gelişen kırsal alanların ve ekosistemin korunması için gereklidir. Sadece miktar ve yeterli kalori değil, kalite ve besin değeri giderek daha fazla ön plana çıkıyor.

Bu değişiklikler şans eseri ortaya çıkmamıştır. Bunlar, geçmişte verimliliği destekleyen yaklaşımların yarattığı mevcut güçlükler karşısında giderek artan farkındalıktan doğmuş bir “karşı harekettir”. Çiftlik başına ortalama 84 hektar ve işlenen tarım alanının yaklaşık dörtte üçünü kullanan toplam çiftlik sayısının beşte biri ile, Birleşik Krallık, Avrupa'daki en yüksek arazi yoğunluk oranlarından birine sahiptir. Birleşik Krallık'taki yetişkin nüfusun neredeyse dörtte biri obezdir. Bu rakam, son yirmi yılda yaklaşık %10 artmış ve özellikle tip 2 diyabet ve kalp hastalığı olmak üzere obezite ile ilişkili, bulaşıcı olmayan hastalıkların artmasına neden olmuştur. Düşük gelirli aileler ve özellikle kadınlar en çok etkilenen kesimlerdir; çünkü, bu ailelerin gıdaya erişimini desteklemeyi amaçlayan düşük maliyetli gıda ekonomisi, aslında onları hasta etmektedir.

Gereken değişim, verimlilikten dayanıklılığa, büyük çiftçiliğin ve ölçek ekonomilerinin desteklenmesinden küçük çiftlikleri yok olmaktan kurtarmaya ve miktardan (kalori) kaliteye (besin değeri) doğru gerçekleşmelidir. Ancak bu tür bir değişimin gerçekleşebilmesi için, ana akım gıda sisteminin üzerindeki olağan ataletin aşılması gereklidir. Bu sistem tek bir parçadan oluşmuyor. Aksine bu sistem, birbirlerini karşılıklı olarak güçlendirmek üzere, yıllar içinde

birlikte gelişen bir takım unsurların bileşimi olarak görülmelidir. Teknolojik seçimler, sübvansiyonlar ve vergilendirme, altyapı yatırımları ve düzenleyici çerçevenin tamamı, mevcut sistemi sürdürmek üzere birbirlerine yaklaşır.

Bu bileşenler, rahatlığa öncelik veren aceleci yaşam tarzları ile uyumlu olduğu için, bu şekilde işlenmiş ve aşırı işlenmiş gıdaların başarısının açıklanmasında büyük bir rol oynar. Bu nedenle, sistemin bir parçasını değiştirmek (örneğin besin değeri düşük abur cubur gıdaların vergilendirilmesi ya da sübvansiyon programlarını küçük çiftlikleri destekleyecek şekilde düzeltmeye çalışmak), sistemin bir bütün olarak değiştirilmesinde çok da etkili olmayacaktır. Bu tür herhangi bir reform kolaylıkla sindirilecek ve ana akım sistem gelişen beklentilere uyum sağlayarak kalıcılığını sürdürecektir. Yalnızca bütün bu farklı bileşenlerde değişim sağlayacak eşgüdümlü bir politikanın sistematik bir etkisi olabilir.

Bir gıda politikasına ihtiyaç duymamızın üçüncü nedeni şöyledir: kısa vadeli politikaların tahakkümünden kurtulmak. Sonuç itibarıyla, geçtiğimiz 60 yıl boyunca izlenen politikalarından miras aldığımız ana akım gıda sisteminin meşruluğuna dair başlıca iddiası, bu sistemin işlemesi ve yıl boyunca insanlara, çoğu için makul fiyatlarla bol miktarda gıda maddeleri sunmasıdır. Son derece büyük lojistik güçlüklerin üstesinden gelmiş ve her çizgiden politikacılar için oldukça uygun bir amaca hizmet etmiştir: Ucuz gıda, uygulamada, tüm ailelerin daha kaliteli gıdaları satın alabilmelerine ve daha yeterli beslenme biçimlerinden yararlanabilmelerine olanak tanıyacak daha iddialı (ancak potansiyel olarak ayrımcılık yaratan) bir yeniden dağıtım ilişkisi sosyal programların yerine geçme işlevini görmüştür.

Bütün bunlar, kısa vadeli değerlendirmelere saplanıp kalmış olduğumuzu gösterir. Sadece büyük marketlerin sağladığı düşük kaliteli gıdaları satın alabilen en yoksul ailelere zarar vermeksizin, düşük maliyetli gıda ekonomisinden uzaklaşabilir miyiz? Üretim seviyelerini düşürmeden ve dolayısıyla da ithalata bağımlılığı artırmadan çiftçilere yönelik çevresel kısıtlamaları artırmamız mümkün mü? **Farklı bir vizyona doğru ilerlememiz ancak uzun vadeli bir program seçilmesi, net süreler belirlenmesi ve sorumlulukların devletin farklı alanlarının genelinde dağıtılmasıyla mümkün olacaktır. Bu da izlenecek yolların düşünülmesini gerektirir. Bu, sadece nihai bir vizyon değil, aynı zamanda o vizyona nasıl varılacağı sağduyusuyla mümkündür. Geriye dönük çıkarımlara,**

süreci değerlendirmeye yönelik ölçütlere, farklı seviyelerde ve farklı sektör alanlarındaki değişimleri koordine etmek için politika araçlarına; yani bir gıda politikasına ihtiyacımız var.

Bir gıda politikasına ihtiyaç duymamız için dördüncü bir neden var, böylelikle bu politika, halkın gıda politikası olabilir. Geçmişteki politika seçimleri daha çok siyasal bilimcilerin bir zamanlar “çöp kutusu” mantığı olarak adlandırdıkları duruma dayanırdı: sorunlar, elde olan çözümlere göre çerçeveselendirilir ve bu tür hazır çözümler bulunmadığı zaman ise sorunlar rahatlıkla göz ardı edilirdi. Bu tür “çözümlerin” genellikle tarım-gıda endüstrisinden gelmesi, endüstri aktörlerinin siyasi sistem içindeki hâkimiyetlerini büyük ölçüde açıklarken, öteki taraftan da bu aktörlerin yoğun lobicilik çabalarından oluşur. Ancak bu süreç içinde, toprak sağlığına dair uzun vadeli endişeler ve insanlara ilişkin risk göz ardı ediliyor.

Gıda sistemlerinin kontrolünü yeniden ele geçirmeliyiz: gıda demokrasisi hem kendi başına bir amaç hem seçim ritüelinin ötesinde demokrasinin derinleştirilmesine yönelik bir yol, hem de kamu yararının dar bir şekilde tanımlanmış ekonomik çıkarlara artık feda edilmemesini sağlamanın bir aracıdır.

İngiltere için bir *Halkın Gıda Politikası* sunulmasını memnuniyetle karşılıyorum. Avrupa'daki diğer aktörler için de bir ilham kaynağı oluşturacağından eminim. Zaman içinde bu vizyon gerçek olacak. Victor Hugo'nun da bir zamanlar yazmış olduğu gibi: *“Zamanı gelmiş bir fikirden daha güçlü bir şey yoktur”.*

OLIVIER DE SCHUTTER

Eski Birleşmiş Milletler Gıda Hakkı Özel Raportörü (2008 - 2014)

Uluslararası Sürdürülebilir Gıda Sistemleri Uzmanları Paneli Eş Başkanı (IPES - Gıda)

BÖLÜM A

HALKIN GIDA POLİTİKASI İÇİN ÇALIŞMAK

Fotoğraf: Kindling Trust'ın Vatandaş Ordusu, Manchester © The Kindling Trust

1. Hayalimiz

Gıda sistemimiz üzerinde güçlü demokratik kontrol ve katılımcı yönetim bulunur. Gıda ve tarım politikası oluşturma, canlı ve politik olan sivil toplumun aktif katılımını içerir.

Sürdürülebilir tarım, balıkçılık ve bahçecilik, herkes için sağlıklı gıda sağlarken, çevrenin geliştirilmesi, toplumların güçlendirilmesi ve çiftçiler, gıda işçileri ve balıkçılar için en iyi geçim kaynaklarını destekler.

Geliri, statüsü veya geçmişine bakılmaksızın herkes, toplumsal refahından, çevre sağlığından ve gelecek nesillerin kendilerine sağladıkları olanaklardan ödün vermeden, her zaman, yeterli iyi gıdaya güvenli bir şekilde erişebilir.

Toprak, gıda ve barınma için önemli bir kaynak ve pek çok sosyal, kültürel ve manevi uygulamanın temeli olarak kabul edilir ve değer görür. Toprak artık bir meta muamelesi görmez ve bir meta gibi alınıp satılmaz, bunun yerine tüm insanların ortak varlığı olarak algılanır.

İçinde çalışanların iyiliğini, sosyal refahını ve ekonomik istikrarını destekleyen sağlıklı ve gelişen bir gıda sistemini kullanırız. Herkes, her türlü istismar, ayrımcılık ve ırkçılıktan uzak, geçimini sağlayacak bir ücret kazanır ve güvenli bir ortamda çalışır.

Dayanıklılık, tarım, balıkçılık, ürünlerin işlenmesi ve dağıtımının merkezindedir. Gıda sistemlerimiz, yeryüzünün sonlu sınırları içinde işler; doğal kaynakları ve toplumları korur ve iyileştirir; toprağı oluşturur; gezegenimizi soğutur ve zengin tarımsal biyoçeşitlilik mirasımızı korur.

İnsanların değerleri ve algıları, çiftlikler, gıda işçileri, okullar, yetişkin eğitim programları ve toplumlar arasında daha güçlü bağlar oluşturarak daha demokratik ve çok renkli bir gıda sistemini desteklemeye yönelmiştir. Bu sistem, herkesin beslenmesini sağlamanın yanı sıra, entelektüel ve kültürel ihtiyaçlarını da karşılar.

Gıdanın uluslararası düzeyde ticareti yapılmakta olsa da, spekülasyona hazır bir meta olarak görülmez.

Köylü pazarları, toplum destekli tarım programları, çevrimiçi dağıtım ağları ile bağımsız ve toplumsal perakende satış yerleri de dahil olmak üzere, gıdanın satın alınabileceği çok çeşitli yerler bulunur. Bu pazarlar herkes için besleyici, lezzetli ve uygun fiyata sahip gıda sunar.

Gelecek kuşakların iyiliği ve refahını sağlamak amacıyla hükümet, adalete, sürdürülebilirliğe ve dayanıklılığa öncelik verir. Bu, herkesin gıda hakkını güvence altına alan, toprağımızı, derelerimizi ve denizlerimizi koruyan ve iyileştiren ve insanlara yaptıkları iş için adil ücretler ödeyen bir gıda sistemidir.

2. Halkın Gıda Politikasına neden ihtiyacımız var ?

Halkın Gıda Politikası'nı oluşturduk çünkü mevcut gıda sistemi hayallerimizi yansıtmıyor. Hayalimiz, bu ülkedeki pek çok kişinin paylaştığı değişim arzusuna dayanıyor. Çiftçilerin toprağı işleyebilecekleri, herkesin erişiminin bulunduğu ve yiyebileceği besleyici gıdaları üretebilmesi. Yaşamlarımızı ve gıda sistemimizi etkileyen kararların alınması sürecinin merkezinde yer aldığımız bir hayal.

Hâl böyle iken, her gün gıda sistemimizde, her düzeyde eşitsizlik ve istismarla nitelenen, son derece adaletsiz bir mücadelenin içindeyiz.

Bugün mevcut gıda sistemimizde:

Sivil topluma ve tarım işçilerine, politika oluşturmaya katılma ve demokratik gıda yönetimini geliştirme hususunda -tabiri caizse- sofrada yer yok.

İngiltere, Galler ve Kuzey İrlanda genelinde tahminen sekiz milyondan fazla kişi gıda güvensizliği ile karşı karşıya ve günde sadece bir öğün yemek için bile mücadele ediyor. (1)

Çiftçilerin %64'ü yılda 10.000 sterlinden daha az kazanıyor (2), perakende gıda pazarının neredeyse %95'i sekiz süpermarketin kontrolünde (3) ve çiftçiler, süpermarketlerde satılan ürünlerinin değerinin %10'undan daha azını alabiliyor. (4)

Gıda ve tarım sektöründe çalışmak, güvensiz, istikrarsız ve öngörülemez çalışma koşulları olarak tanımlanıyor.

Piyasaya yeni giren çiftçiler için neredeyse hiçbir destek yok. Beş hektardan (on iki akre) daha küçük arazilerde gıda üreten çiftçiler için finansman desteği yok (5) ve 2005 ila 2015 yılları arasında 33.000'den fazla küçük ila orta ölçekli çiftlik kapatılmış veya daha büyük şirketlerin eline geçmiş durumda. (6)

Dünyadaki en yüksek küçük bir azınlığın elinde yoğunlaşmış arazi mülkiyeti seviyelerinden birine sahibiz. (7) Endüstriyel tarım İngiltere'deki tüm sera gazlarının onda birini üretmeye devam ediyor ve gıda üretimi gelecekteki üretme kabiliyetimizi tehdit eden, sürdürülebilir olmayan fosil yakıt ve

kimyasal girdilere dayanıyor. (8)

Ve bu buz dağının sadece görünen yüzü.

Buna karşın, bu durumun değiştirilmesi için giderek büyüyen, tabandan gelen bir halk hareketi var. Kurumsal gıda endüstrisi, gıda politikasının nasıl şekillendireceğine ilişkin gerçek anlamda bir tekeli elinde bulunduruyor. Sahip oldukları dünya görüşünün, insanları ve yeryüzünü merkezine oturtan bir gıda politikası ile bağdaşmadığı oldukça açık. Birlikte, gıda sisteminde payı olan hepimiz –gıdayı üreten, hazırlayan, dağıtan ya da yiyen herkes – yanıtları biliyoruz. İhtiyaç duyduğumuz çözümlerin çoğu halihazırda günlük eylemlerimiz yoluyla yayılıyor; ancak hayallerimizin gerçeğe dönüştürülmesi için aynı zamanda politika yapanların ve yönetimin de desteğine ihtiyacımız var.

Mevcut durumda parçalanmış gıda üretimi, sağlık, işçi hakları, arazi kullanımı ve planlaması, ticaret, çevre, demokratik katılım ve toplumsal refah gibi politika alanlarını bütünleştiren ulusal bir gıda ve tarım planımız, politikamız ya da yasal çerçevemiz yok¹. Bu bütünlük eksikliği, bu sektörlerin her biri üzerinde uzun vadeli ve olumsuz etkiler oluşturuyor.

Gıda sistemimizin işleyişinde gerçek ve kayda değer değişimler yaratmak için gıda yönetiminin işleyiş biçimini ciddi bir şekilde değiştirmemiz gerekiyor. Halkın Gıda Politikası, insanların karar verme sürecinin merkezine yerleşen bütüncül bir gıda politikasının nasıl olacağını ayrıntılı bir şekilde planlamayı amaçlıyor. Gıda sistemindeki farklı sivil toplum kuruluşları, sendikalar ve toplumsal gruplardan giderek artan sayıda bir grup insan bu belgede yer alan fikir ve görüşleri geliştirmek üzere bir araya gelmiştir.

Brexit (İngiltere'nin AB'den ayrılması) oylarının insanların, karar verme sürecindeki söz haklarını tepedeki politika yapanlardan geri alma isteği olarak yorumlanabilir. Yönetimin de aynı dinamığı devam ettirmemesi gerekir. Politika yapımcılar artık, kurumsal gıda endüstrisinin ve uluslararası serbest ticaret anlaşmalarının çıkarlarına odaklanmak yerine, sivil toplum ve halk örgütlerinin görüş ve ihtiyaçlarını yurtiçi politikaya dahil etmelidir.

¹ Çevre, Gıda ve Köy İşleri Bakanlığı (DEFRA) 25 yıllık bir gıda ve çiftçilik planı yayınlama taahhüdünde bulunmuş olsa da (bu plan Brexit süreci nedeniyle gecikmiştir), bunun gıda politikasında 'eskiden olduğu gibi' pazara dayalı bir yaklaşım izleyeceği yönünde emareler bulunuyor.

Fotoğraf: Sandy Lane Çiftliği, Oxfordshire © Walter Lewis

Brexit, vizyon sahibi, ilerici ve bu ülkedeki herkesin kısıtlama olmaksızın gıda hakkımızı gerçekleştirebildiğimizi güvence altına alan bir gıda politikası oluşturma fırsatını temsil ediyor. Gelecek yıllarda, daha önceden Avrupa Birliği (AB) hukukuna tabi olan tüm ekonomik ve tarımsal politikalarımızın gözden geçirilmesi ve yeniden yazılması gerekecek. Bu muazzam bir görev ve gıda sistemimiz ile gıda kültürlerimizle tutarlı, onları tamamlayıcı ve koruyan gıda politikaları ve yönetim yapılarının geliştirilmesine gerektiriyor.

İskoçya (9), Galler (10) ve Kuzey İrlanda'nın, kendilerine devredilen yönetim yetkileri ile gıda sistemlerinin işleme ve yönetilme şeklini

ii Nourish Scotland (İskoçya'yı Besle), diğer gıda ve çiftçilik kuruluşları ile işbirliği içinde İskoç Gıda Koalisyonunu oluşturmuşlardır. Plenty (Bereket) (2016) adlı raporlarında, ⁹koalisyon, (a) gıda hakkına İskoç hukukunda yer verilmesi ve (b) Bir İyi Gıda Ulus Eylemi için çağrı yapıyor. İskoç hükümeti şu anda bu teklif ve önerilerin her ikisini de değerlendiriyor. ¹²

iii Bu belgede mümkün olan yerlerde İngiltere'deki gıda ve tarımın durumu ile ilgili bilgiler sağlayan istatistikler ve veri setleri kullandık. Ancak sadece Birleşik Krallık genelindeki veri setleri bulunuyorsa, İngiltere ile ilgili olanlar yerine bunları kullandık.

değiştirmeye yönelik adımları şimdiden atmış olmaları nedeniyle bu belge genel anlamda Birleşik Krallık yerine İngiltere'ye odaklanıyor. Örneğin İskoçya'da, sivil toplumun büyük ölçüde organize olmuş çalışmalarından dolayı, yetkilerin devredildiği yönetimler gıda sistemini piyasa temelli yaklaşımın gıda hakkına dayalı yaklaşımla değiştiren politika ve uygulamaları geliştirmeye başlıyor.ⁱⁱ Birbirimizden öğreneceğimiz çok şey var ve umuyoruz ki, bu belgede yer alan önerilerin mevcut durumda irleşik Krallık genelinde hız kazanan benzer fikir ve eylemlerle eşleşecek.ⁱⁱⁱ

Fotoğraf: Chagfood Bostanı ve Komünist Destekli Tarım Planı, Devon © Walter Lewis

3. Gıda güvenliği, gıda hakkı ve gıda egemenliği

Pek çok ülkede olduğu gibi İngiltere’de de gıda politikası, büyük ölçekli dağıtım, ekonomik verimlilik ve gıda politikası oluşturmanın temel rehberi olarak üretkenliği artıran “pazar odaklı” bir yaklaşımla şekillenmiştir.

Ekonomiye verilen bu önem, genellikle çok uluslu şirketlerin ve güçlü özel sektör çıkarları tarafından yönlendirilen bir politika oluşturma ortamının oluşmasına yol açmıştır.

Buna karşılık, Halkın Gıda Politikası, İngiltere’deki gıda politikasının oluşturulmasına yönelik bir strateji sunan iki tamamlayıcı çerçeve üzerine oturtulmuştur: “gıda hakkı” ve “gıda egemenliği”. Bu iki çerçeve, insanların ve yeryüzünün ihtiyaçlarını karar verme sürecinin merkezine yerleştirir. Bu çerçeveler, -demokratik reform, sağlık, ekolojik yenilenme ve sosyal adalet- gıda politikasının başlıca hedefleri olarak ele alınır.

Gıda güvenliği

Gıda güvenliği, tüm insanların yemek için yeterli ve besleyici gıdaya sahip olma amacından doğar.

Gıda güvenliği, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) tarafından, “Bütün insanların, her zaman, etkin ve sağlıklı bir yaşam için gerekli olan beslenme ihtiyaçlarını ve gıda tercihlerini karşılayacak yeterli, güvenli ve besleyici gıdaya fiziksel, sosyal ve ekonomik erişimlerinin bulunması halinde var olan durum’ olarak tanımlanmıştır.” (11) Ancak, bir çerçeve olarak gıda güvenliği ile ilgili temel sorun, gıdanın nasıl güvence altına alınacağını söylememesidir. Üretim, ticaret veya tüketim şartlarından söz etmez. Sonuç olarak, gıda güvenliği hükümetler ve çok uluslu kuruluşlar tarafından neredeyse hiçbir şey ifade etmeyen bir noktaya doğru saptırılmıştır.

Gerçek hayatta, durum önemli ölçüde daha karmaşıktır ve gıdayı üreten ve dağıtanların koşullarını iyileştirmeden gerçek anlamda bir gıda güvenliğine erişebilmemizin mümkün olduğuna inanmıyoruz. Sömürüye dayalı sistemler, adalet ve onura dayanan sistemlere göre her zaman daha kırılıktır. (12)

Gıda güvenliği, bir ülkenin kendisini nasıl beslemek istediği konusundaki kritik meseleyi ele almaz, sadece kendi halkına yetecek kadar gıdaya sahip olma niyetini ortaya koyar. İklim değişikliği ve siyasi istikrarsızlığın mevcut olduğu zamanlarda gerçek bir gıda güvenliğine giden yol haritası bulmak oldukça elzemdir.

2015 yılında, Birleşmiş Milletler buluşmasında, dünyanın dört bir yanından katılan Dünya liderleri tarafından Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH-Sustainable Development Goals) benimsenmiştir. SKH’ler evrenseldir ve tüm ülkelerden bu hedefleri yerel olarak uygulamaları ve bunlarla ilgili ilerlemeleri gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde raporlandırmaları beklenir. 2 Numaralı SKH olan “Açlığın Sonlandırılması” ile ilgili olarak Birleşik Krallık, açlığı sonlandırmayı, gıda güvenliğine ulaşmayı, beslenmeyi iyileştirmeyi ve sürdürülebilir tarımı teşvik etmeyi taahhüt etmiştir. (13)

Gıda güvenliğini sağlamanın çok sayıda yolu vardır; gıda egemenliği ve gıda hakkının buna ulaşmak için en inandırıcı ve dayanıklı yol haritalarını sunduklarına inanıyoruz.

Gıda hakkı

Gıda hakkı, temel bir insan hakkıdır. Bu çerçeve gıdayı, her zaman erişim yollarına sahip olmamız gereken bir kamu yararı olarak görür. Herkesin, açlıktan, gıda güvensizliğinden ve kötü beslenmeden bağımsız olarak yaşama hakkını korur.

Gıda hakkı yaklaşımı, Birleşik Krallık’ın “büyük toplum” politika yaklaşımının kilit unsuru olan hayır kuruluşlarını gıda yoksulluğuna yönelik bir çözüm olması fikrini reddeder. Bunun yerine, devleti, herkesin, her zaman kendisini besleyebileceği kapasiteye sahip olmasını sağlamakla yükümlü, insanların gıda hakkının garantörü olarak görür. Gıda’ya hak temelli bir yaklaşım herkesin bugün ve gelecekte, onurlu bir şekilde ve seçimine göre yeterli, güvenli, besleyici ve kültürel olarak uygun gıdaya ekonomik ve coğrafi erişiminin bulunmasını ifade eder.

“Gıda hakkı, her bireyin, tek başına veya toplum içinde diğer bireylerle birlikte, her zaman, sürdürülebilir bir şekilde üretilen ve tüketilen yeterli, uygun ve kültürel olarak kabul edilebilir gıdaya fiziksel ve ekonomik erişim hakkının olması ve gıdaya erişimin gelecek nesiller için korunmasıdır.

Bireyler, gıdaya erişimi (a) istihdam ya da serbest meslek yoluyla kazanç elde ederek; (b) toplumsal aktarım; veya (c) toprağa ve diğer üretim kaynaklarına erişimleri olanlar için kendi gıdalarını üreterek güvence altına alabilirler.”

OLIVIER DE SCHUTTER, Eski Birleşmiş Milletler Gıda Hakkı Özel Raportörü (2008 - 2014) (14)

Gıda hakkını güvence altına almamız için, gıda sistemimizin kâr odaklı değil, halkın ihtiyaçlarına dayanan gıda politikalarına ihtiyacımız var.

Gıda egemenliği, gıda hakkını ayrıntılı bir şekilde planlayarak, bugünden ulaşmamızı sağlayacak bir çerçevedir. Gıda hakkı yaklaşımı gıda güvensizliği sorunları ile başa çıkmaya yönelik yasal bir mekanizma sağlarken, gıda egemenliği ise gıda sistemi genelinde politika oluşturulmasına rehberlik edecek geniş bir çerçeve sunar.

Gıda egemenliği

Gıda egemenliğinin prensiplerini uygulamaya koymak, İngiltere’de gıda politikaları geliştirmemizi sağlayarak, gıda hakkına dayanan adil ve sürdürülebilir bir gıda sistemine geçişi kolaylaştıracaktır. Gıda Egemenliği, dünya genelinde milyonlarca çiftçiyi temsil eden en büyük uluslararası birlik olan La Via Campesina (15) tarafından aşağıdaki şekilde tanımlanıyor:

“

“İnsanların ekolojik olarak sağlıklı ve sürdürülebilir yöntemlerle üretilen sağlıklı ve kültürel olarak uygun gıdalara erişim hakkı ve halkın kendi gıda ve tarım sistemlerini belirleme hakkı. Gıda egemenliği, tarım ve gıda sistemlerimizin merkezine, pazarın ve uluslararası şirketlerin taleplerini değil, sağlıklı ve yerel gıdaları üreten, işleyen ve tüketen kişileri yerleştirir.” (16)

”

Dünyanın dört bir yanındaki halklar, gıda sisteminin kontrolünü geri almak için radikal toplumsal, ekonomik ve politik dönüşümler geliştirmek için diğer toplumsal hareketler, örgütler ve topluluklarla bir araya geliyorlar. Gıda egemenliği tabandan gelen bir çerçeve olup, mevcut gıda sistemine bu derece güçlü bir alternatif sunan başka hiçbir gıda ve tarım yönetim çerçevesi yok. Bu çerçeve ve temelleri, yirmi yıldan fazla süren çalışmalar, aktif destek ve kampanya faaliyetleri sonucunda bugün gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde sahip oldukları ivme ve tanınmışlığa ulaşmıştır.

- İngiltere’de gıda egemenliğine yönelik bazı yanlış anlaşılımlar ve mukavemet bulunuyor.

Gıda egemenliği;

- Sadece Küresel Güney’deki köylü tarımını korumaya ve geliştirmeye yönelik bir program,
- Topluluk çiftliklerini destekleyen belirsiz bir kavram,
- Ekonomik yeterlilik veya gıda üretiminde ulusal olarak kendi kendine yeterli olma ile eşanlamlı bir terim,
- Monarşiyle ilgili herhangi bir şey!

değildir.

Gıda egemenliği;

- Üreticileri, dağıtıcıları, gıda işçilerini ve gıdayı tüketenleri gıda sistemlerinin merkezine yerleştiren ve gıda konusunda politika oluşturma sürecinde hak temelli, demokratik ve katılımcı bir yaklaşımı savunan bir çerçevedir.
- Mevcut gıda sisteminden en fazla olumsuz etkilenenler ve dünya genelindeki en büyük tarım ve gıda işçi sendikaları tarafından geliştirilir ve desteklenir.
- Üretimin yeniden yerleştirilmesine, agroekolojiye ve doğal kaynaklara sürdürülebilir erişime ve bu kaynakların korunmasına yönelik politikaların savunulmasıdır. Gıda egemenliği, beslenmeye, sağlığa ve çevreye öncelik veren, kültürel olarak uyarlanmış gıda sistemlerinin geliştirilmesine olanak tanır. (17)

Fotoğraf: Via Campesina Avrupa Koordinasyonu, Avrupa

Gıda egemenliği ve gıda hakkı ilkelerine dayanan gıda politikalarının geliştirilmesi, Avrupa genelinde ve küresel olarak ilgi gören bir süreçtir. Kıta genelinde gelişen ortak bir ağ olan Nyeleni Avrupa, gıda egemenliği hareketini inşa ediyor, gıda ve tarım sistemimizi gıda egemenliği modeline doğru ulusal ve Avrupa çapında kamu politikalarını yeniden yönlendirmek için kampanyalar geliştiriyor. Ekvator, Bolivya, Nepal, Nikaragua, Senegal, Uruguay, Venezuela ve Mali'de ulusal mevzuat içerisinde gıda egemenliğine atıfta bulunmaktadır. (18) Kanada (19) ve Avustralya (20), kendi Halkın Gıda Politikası süreçlerini tamamlamış vaziyette, İskoçya İyi Gıda Ulusal Kanun tasarısı geliştirmekte (21) ve IPES - Food ise, Avrupa için bir Ortak Gıda Planı geliştirme süreci içindedir. (22) Gerek gıda egemenliği çerçevesi gerekse gıda yönetiminin sivil toplum bölümü, BM Dünya Gıda Güvenliği Komitesi (CFS) gibi uluslararası kuruluşlarda, Sivil Toplum Mekanizmaları (STM) yoluyla giderek artan ana

akım söylemlerin bir parçasını oluşturmaktadır. (23)

Gıda egemenliği çerçevesi, gerçek anlamda demokratik bir gıda sisteminin nasıl olduğuna dair bir harita sunan altı temel ilkeden oluşur (24). Bu ilkeler, İngiltere de dahil olmak üzere yerel ve ulusal gıda politikası bağlamlarına uygun olacak şekilde uyarlanabilir ve geliştirilebilir. Geçiş adil ve sürdürülebilir bir gıda sistemine yönlendirebilmek için, gıda konusunda piyasa odaklı yaklaşımdan hak temelli bir yaklaşıma geçmemiz gerekiyor. Bunun gerçekleşmesi için ise, Brexit sonrası ulusal gıda politikası görüşmelerinde ve gıda politikalarının geliştirilmesinde gıda egemenliği ilkeleri temel referans noktaları olarak kullanılmalıdır.

GIDA EGEMENLİĞİ İLKELERİ

(Birleşik Krallık Bağlamında)

1. Gıda İnsan İçindir

Gıda hakkının güvence altına alınması, geliri, statüsü veya geçmişinden bağımsız olarak herkesin, her zaman yeterli, besleyici, kültürel olarak uygun, iyi gıdaya güvenli erişimi olmasını sağlayacaktır. Tarım, gıdayı küresel piyasa için üretim odaklı değil, insanları beslemek için üretmeye odaklanmalıdır.

3. Gıda Sistemleri Yereldir

İyi gıda, gerek kırsal gerekse kentsel alanlardaki köy, kasaba ve şehirlerde çok sayıda yerel satış noktası aracılığıyla kolaylıkla erişilebilir olmalıdır. Gıdanın yerel olarak sunulması ve kısa gıda tedarik zincirleri, küresel ithalat pazarlarından daha öncelikli olmalıdır.

Uluslararası ticaret her zaman küresel gıda sisteminin bir parçasıdır ve öyle kalmalıdır, ancak tüm insanların güvenli, sağlıklı ve ekolojik olarak sürdürülebilir gıda üretimine erişim haklarına hizmet eden ticaret politikaları ve uygulamaları desteklenmeli ve dünyanın diğer bölgelerindeki insanların gıda egemenliğine ve gıda sistemlerine zarar vermediğimizden emin olmalıyız.

5. Bilgiyi biz üretir, becerileri biz geliştiririz

Gıdanın üretilmesi, işlenmesi, dağıtılması ve hazırlanması için ihtiyaç duyulan bilgi ve beceriler korunmalı ve bu bilgi ve becerilere yatırım yapılmalıdır. Bilgi ve becerileri geliştirme ve gelecek nesillere aktarma kabiliyeti de dahil olmak üzere, gıda üreticileri ve topluluklarının kültürlerine değer atfedilmelidir. Bu, demokratik olan ve merkezi olmayan eğitim biçimleri, uygun araştırmalar ve yeniliklerle desteklenmelidir.

2. Gıda Üreticileri Değerlidir

Gıdamızı üreten ve sağlayan insanlar gerektiği şekilde ödüllendirilmeli, korunmalı ve saygı görmelidir. Bu da, gıdanın tarladan tabaklarımıza getirilmesinde payı olan herkes için insanca ücret, güvenli sözleşmeler, adil temsil ve iyi çalışma koşulları anlamına gelir.

4. Gıda sistemi üzerindeki demokratik kontrol

Gıda üretimi, dağıtımı ve erişimine ilişkin kaynakların kontrolü gıda sistemi içindeki topluluklar ve çalışanların elinde olmalıdır. Sivil toplum, gıda konusundaki politika oluşturma sürecinin merkezinde yer almalı ve gıda sisteminin işleme biçimini şekillendirme ve adil bir gıda sistemine geçiş için ihtiyaç duyulan politika ve uygulamaları etkileme gücüne sahip olmalıdır.

6. Gıda Sistemimiz Doğa ile Uyumludur

Gıda üretim ve dağıtım sistemleri doğal kaynakları korumalı, çevresel etkiyi azaltmalı ve doğa ile uyumlu çalışmalıdır. Agroekoloji, gıdaların gezegenimizin kaynaklarının sonlu sınırları dahilinde üretildiği, çevremizi ve toplumlarımızı koruduğu, onlara saygı duyacağı ve gelecek nesillerin kendilerine sağlayacağı olanaklardan ödün vermeksizin tüm gıda üretiminin temeli olmalıdır.

Fotoğraf: Halkın Gıda Politikası İstişaresi, Londra

4. Katılım Sürecimiz

Geçtiğimiz yıl boyunca istişareler yaptık, çalıştaylar düzenledik, bir anket gerçekleştirdik; gıda sistemi ve sivil toplum genelinde 150'den fazla kuruluş, sendika, kampanya grubu ve işçiden beyan, teklif ve stratejiler aldık.

Halkın Gıda Politikası, gıda konusunda politika oluşturma sürecinin, İngiltere'nin dört bir yanından kişilerin en acil sorunları ve yaşadıkları deneyimleri yansıtan ve içeren katılımcı bir süreç yoluyla üstlenilmesi halinde neyin mümkün olduğunu gösteriyor.

Halkın Gıda Politikası'nın amaçları:

1. İngiltere'de mevcut gıda politikasını oluşturan yaklaşım ile mücadele etmek.
2. İngiltere'de ihtiyaç duyduğumuz türden bir gıda sistemini ve bu sistemin nasıl hayata

- geçirileceğine dair perspektifi dile getirmek.
3. Ulusal bir gıda ve tarım politikasının içerebileceği, birbiriyle bağlantılı politika önerilerini ortaya koymak.
4. İngiltere'deki gıda sisteminin dönüştürülmesini örgütlemek ve bunun için kampanyalar ve lobi faaliyetleri yürütmek.
5. İngiltere'de gıda sistemi içindeki kişilerin toplu bir şekilde katıldıkları ve şekillendirdikleri bir gıda hareketinin temellerini ve yapı taşlarını inşa etmeye devam etmek.

Şimdiye kadar ortaya çıkan fikir ve deneyimlere dayanarak, daha iyi bir gıda sistemine yönelik bir perspektifi ortaya koyan ve bu sisteme nasıl ulaşılabileceğine dair politika önerileri sunan bir yayın hazırladık.

BÖLÜM B

GIDA SİSTEMİNİ DÖNÜŞTÜRMEK

1

YÖNETİM

Gıda sistemimizin yönetiminin demokratikleştirilmesi

“Gıdamız hakkında yaptığımız günlük seçimler, gıda tüketen herkesin gıda sistemlerimizin bir bileşeni olduğu anlamına gelir. Ancak gerçek anlamda adil, kapsayıcı ve sürdürülebilir bir gıda sistemi oluşturabilmek için aynı zamanda gıdamızı etkileyen politika ve stratejilerin şekillendirilmesine de dahil olmamız gerekir. Gerçek gıda devrimi budur: sıradan insanlar ve aktif gıda yurttaşları olarak demokrasi masasına oturmak.”

DEE WOODS

Granville Community Kitchen and Community Food Growers Network [Granville Halk Mutfağı ve Halk Gıda Üreticileri Ağı]
(Halkın Gıda Politikası istişaresi)

“Ulusal ve yerel gıda politikaları şirketlerin kârına değil insanlara hizmet etmelidir. Bu vizyona ulaşmak için çalışırken toplumların gıda sistemleri üzerinde daha iyi bir demokratik kontrole sahip olmaları büyük önem taşır.”

DAN ILES

Global Justice Now [Küresel Adalet, Şimdi]
(Halkın Gıda Politikası istişaresi)

“Bir Gıda Politikası Konseyi oluşturmanın gerekçesi, daha sağlıklı, daha sürdürülebilir ve güçlü bir gıda sistemine ulaşmak gayesiyle gıda sisteminin farklı unsurlarını (üretim, işleme, dağıtım, perakende satış, yiyecek- içecek hizmetleri, tüketim ve atık bertarafı dahil) bir araya getiren ortak bir amaç ile birleştiren üst düzey bir stratejik gruplandırma oluşturmaktır.”

ANGELA RAFFLE

Bristol Food Policy Council [Bristol Gıda Politikası Konseyi]
(Halkın Gıda Politikası istişaresi)

“Doğası gereği birbirleri ile bağlantılı ve toplum üzerinde derin bir etkiye sahip olan gıda ile ilgili politikaları gerçek anlamda bir araya getiren daha bütüncül bir politikaya ihtiyacımız var.”

CHARLIE POWELL

Federation of City Farms and Community Gardens [Kent Çiftlikleri ve Halk Bahçeleri Federasyonu]
(Halkın Gıda Politikası istişaresi)

Fotoğraf: Organiclea Gıda Egemenliği Toplantısı, Londra © Joanna Bojczewska

Hayalimiz

Gıda sistemimiz üzerinde hep birlikte güçlü demokratik kontrol ve katılımcı yönetime sahip olduğumuz bir gelecek hayal ediyoruz. Gıda ve politika oluşturma süreci, bütüncül bir yaklaşım gerektirir ve sivil toplumun politik sürece canlı ve aktif katılımını içerir.

Gelecekte, demokratik gıda yönetimine geçişimiz, yeni süreçlerin ve yeni tutumların geliştirilmesini de içerir.

İngiltere'deki insanların çeşitli yelpazedeki deneyim ve gerçekliklerini yansıtarak, gıda sistemimizin adil ve sürdürülebilir olmasını sağlayacak kararlara anlamlı bir şekilde katılabiliriz. Yaşamlarımızı etkileyen gıda politikaları ve uygulamaları üzerinde söz sahibi olma gücümüz var. Gıda sistemi içinde en fazla etkilenen ve ötekileştirilen kişilerin

katılabilmelerini ve bu sistemin değiştirilmesinde aktif bir rol oynamalarını sağlamaya özellikle dikkat etmeliyiz.

Daha önceden gıda politikasına hakim olan parçalı yaklaşımın yerine, gıda sistemimizin karmaşık ve birbiriyle bağlantılı yapısını ele alma kabiliyetine sahip, çeşitli bölümleri kapsayan ve bütünleşik bir strateji getirilmiştir. Şirketleşmiş gıda-tarım endüstrisinin lobicilik gücü kontrol altına alınmış ve kamu kurumlarımız daha şeffaf, sorumlu ve erişilebilir hale gelmiştir.

Gıda sisteminde piyasa odaklı bir yaklaşımdan hak temelli bir yaklaşıma geçiş yapılmıştır. Hükümet, İngiltere'de gıda hakkının yasal çerçeveler yoluyla uygulanmak suretiyle karşılanmasını sağlama yükümlülüğünü ciddiye almıştır.

Değişimin gerekçeleri

Haziran 2016'da, AB'den ayrılmak için yapılan referandum oylamasının ardından, kuşkusuz, İngiltere'deki gıda sistemi gelecek yıllar içinde büyük ölçüde ve beklenmedik bir şekilde değişecektir. Bu güçlüklerin kapsamı, gıda ve tarım sistemimiz hakkında düşünme, konuşma ve bu sistemi yönetme biçimimizi değiştirmemizi gerektiriyor. Bu nedenle bu bölüm, gıda yönetimine ilişkin iki ana sorunun dönüştürülmesine odaklanıyor: Parçalı politika oluşturma süreçleri ve eksik demokrasi.

Parçalı politika oluşturma süreçleri

Gıda sistemimizin parçalı yönetimi ile bakanlıklar ve sektörler arasındaki koordinasyon eksikliği, bütüncül ve iyi işleyen bir gıda sistemine dair fazla umut vadetmeyen dağınık bir politika oluşturma sürecine yol açmıştır. (25) Gıda sistemi, halk sağlığı, tarım, çevre, iş gücü, ticaret ve uluslararası kalkınmanın yanı sıra, finansal piyasalarımıza dair politikalarla şekillenir. İngiltere'de farklı bakanlıklardan kaynaklanan politikalar, birbirlerinden ayrı olarak geliştirilme eğiliminde olup, mevcut gıda politikasına rehberlik edecek hiçbir açık liderlik ya da kapsayıcı çerçeve bulunmuyor. Günümüzde gıda politikaları dar politika alanlarında, çoğunlukla aynı siyasi ve disiplin siloları içinde çalışan sanayi gruplarının ve bilimsel kurumların görüşlerini dikkate alan politika yapıcılar tarafından oluşturuluyor. Bu bakanlıklar arasındaki bağlantısızlık, gıda ve tarım sistemimiz üzerinde uzun vadeli olumsuz etkileri olan parçalı ve birbiriyle çelişen politikalara yol açmıştır.

Ulusal düzeyde, hükümette bütünsel bir yaklaşım geliştirecek, gıda sistemimizin farklı yönlerini birleştiren bir politika çerçevesine entegre eden neredeyse hiçbir mekanizma yoktur. Ancak belediye düzeyinde, Gıda Konseyleri, Gıda İşbirlikleri ve Gıda Stratejileri giderek daha da yaygınlaşmakta ve Londra, (26) Bristol, (27) Brighton, Plymouth, (28) Bournemouth ve Leeds (29) dahil olmak üzere giderek daha çok şehirde bunların örnekleri görülmektedir.

Bu kurumlar, politika oluşturma sürecinin ilk aşamalarında farklı konular arasındaki örtüşmeleri ve

ortak çıkarları dikkate alan bir yaklaşım sergilemiştir. Bu şekilde, ihtiyaç duyduğumuz tutarlılık ve sinerjileri oluşturmaya başlayabileceklerdir. Ancak, bu forumlar ile ulusal politika oluşturma süreci arasında gerektiği şekilde bir bağlantı kurulmasına yönelik bir mekanizmaya hâlâ fazlasıyla ihtiyaç duyuluyor.

Bu yaklaşımlar politika oluşturma sürecinin ilk aşamalarında farklı politika alanları arasındaki örtüşmeleri ve ortak çıkarları dikkate alıyor. Ancak bu süreçler ve yerel politikalar halihazırda merkezi hükümetin gıda politikasını geliştirme sürecine dahil edilmiyor. Sonuç olarak, yerel ve ulusal düzeyde gıdayla ilgili politikaları, açıklık ve işbirliği yaratmak üzere birbirine bağlayacak bir mekanizma yoktur.

Bir bütün olarak Birleşik Krallık, gıda hakkını uluslararası hukuk kapsamında güvence altına almak zorundadır^{iv} ancak bir yandan da “kötü beslenme, açlık ve gıda bankası kullanımı seviyelerinde büyük artışlar gözlenmiş olup tüm bunlar, Birleşik Krallık'ın gıda hakkı ile ilgili uluslararası yasal yükümlülüklerini ihlal ettiğini gösterir.”^v (30) Gıda hakkı, 1948 tarihli BM Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi'nde kabul edilmiş (31) ve 1966 Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesine (ICESCR) dahil edilmiştir. (32)

Hükümet, bireysel anlamda gıda hakkı politikaları uygulamış olmasına karşın (örneğin, ücretsiz okul yemekleri planı gibi), bir iç yasal çerçeve ile bu yeterli gıda hakkını herkes için güvence altına almaya yönelik kapsamlı bir hak temelli gıda stratejisine sahip değildir.(33) Hükümetin halihazırda gıda hakkını gerçekleştirmeye yönelik hiçbir eylem planı, göstergesi, kıstasları ya da süreli hedefleri bulunmuyor. (34)

^{iv} Gıda hakkı, 1948 tarihli BM Evrensel İnsan Hakları Beyannamesinde kabul edilmiş ve 1966 Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesine (ICESCR) dahil edilmiştir. Birleşik Krallık, insanların yeterli gıda hakkı da dahil olmak üzere ICESCR'yi 1976 yılında onaylamıştır. Ancak, ICESCR'nin uluslararası bir sözleşme olması nedeniyle, bu sözleşme sadece uluslararası hukuk alanında bağlayıcıdır ve Birleşik Krallık ulusal hukukunda sınırlı bir etkisi olmuştur.

^v 2016 yılında, BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığının altıncı dönemsel raporu hakkındaki en son Nihai Gözlemlerini açıklamıştır. Komite, Birleşik Krallık hükümetinin gıda hakkını sağlama konusundaki başarısızlığına ilişkin endişeleri dile getirmiş ve hükümetin rapor hazırlaması beklenen belirli tavsiyelerde bulunmuştur.³⁰

Birleşik Krallık'ta gıda hakkı çağrıları ve bu yöndeki ilerlemeler

2015 yılında Gıda ve Yoksullukla ilgili Fabian Komisyonu'nun *Değişime Aç* başlıklı raporu, İngiliz, İskoç, Kuzey İrlandalı ve Gallerli hükümet liderlerini "Birleşik Krallık uluslarının gıda hakkına saygı gösterme, bu hakkı koruma ve yerine getirme görevi konusunda sorumluluk üstlenmeye davet etmiş ve sivil toplum kuruluşlarının hükümetin uyumunu izlemek üzere ittifak oluşturmaları gerektiğini ifade etmiştir." (35)

İskoçya'da İskoç Gıda Komisyonu ve Nourish Scotland, gıda hakkına İskoç hukukunda yer verilmesini talep etmişlerdir. (36) Kasım 2016'da, İskoçya hükümeti, ilişkin Independent Working Group on Food Poverty [Gıda Yoksulluğuna Karşı Bağımsız Çalışma Grubu] tavsiyelerine dayanarak, gıda hakkının İskoç hukukuna dahil edilmesini değerlendirdiklerini ilan etmiştir. (37)

Hükümet, İngiltere'de gıda hakkını güvence altına almayı başaramıyor. Gıda hakkının ve bu hakkın gerçekleştirilmesine yönelik mekanizmaların gıda ve tarım politikamızın merkezine yerleştirilmesi için, gıda hakkını korumak ve geliştirmek üzere bir iç mevzuat çerçevesinin oluşturulması ve bu çerçevenin sivil topluma karşı sorumlu olması ve sivil toplum tarafından izlenmesi son derece önemlidir.

Eksik Demokrasi

İngiltere'de gıda politikası oluşturma süreçleri şeffaf ve erişilebilir değildir, ayrıca sivil toplum katılımına yönelik olanaklar yok denecek kadar azdır. Güçlü özel sektör aktörleri ve özel çıkar gruplarının politika oluşturma sürecini etkilemek üzere imtiyazlı erişimleri bulunuyor. Politika kararlarının geliştirilmesi ve uygulanmasında şeffaf olunmaması, gıda sistemimizin nasıl yönetildiğine dair kamuoyuna erişimi kısıtlar ve özellikle de sivil toplumun tam katılımına yönelik çok az mekanizma veya uygun siyasi platformlar olması nedeniyle sivil toplumun bunları etkileme gücünü oldukça zorlaştırır.

Karar verme süreçleri genellikle 'uzmanlar' ve profesyonellerle sınırlı olup bu politikalara maruz kalan kişiler bu süreçten dışlanıyor ve politikanın yaşanan gerçeklerle bağlantısı kesiliyor. Toplumda en fazla ötekileştirilen kişiler, aynı zamanda istişare ve politika süreçlerine katılım açısından da en düşük imkâna sahiptir. Büyük ölçekli ticari menfaatlerin daha geniş toplumsal kaygılar üzerinde belirgin bir şekilde ön plana çıkarılması, insanların gıda politikasını etkileyebileceğini hissetmelerini engeller. Buna bir örnek göstermek gerekirse, İngiltere ve Galler Ulusal Çiftçiler Birliği'nin (NFU) halihazırda Gıda ve Tarım politikası oluşturma konusunda Çevre, Gıda ve Köy İşleri Dairesi'nde (Defra) önemli bir etkiye sahip olduğunu, ancak Birlik'in İngiltere'deki çiftçilerin sadece küçük bir yüzdesinin temsil ettiğini söyleyebiliriz. (38)

Uluslararası düzeyde BM Dünya Gıda Güvenliği Komitesi'nin (CFS) Sivil Toplum Mekanizması (STM), çeşitli gıda ve tarımsal destek gruplarından temsilcilerin karmaşık gıda politikası geliştirme süreçlerine dahil etmek için yenilikçi bir örnek sunar. CFS, hükümet içi bir politika geliştirme organı iken STM, teknik destek sağlamak amacıyla ve koordinasyon faaliyetleri aracılığıyla sivil toplum katılımını özerk bir biçimde kolaylaştırır. Bu mekanizma, gıda politikası oluşturma sürecine daha fazla demokratik katılım konusunda yerel, ulusal ve uluslararası düzeylerdeki benzer girişimlerin bilgi edinebileceği ilham veren bir örnek oluşumdur.

Kamuoyu istişareleri mevcut durumda sembolik olarak görülmüyor. Demokrasi açığının ele alınması, gıda politikası oluşturma süreçlerinin her düzeyde gerçek anlamda ve sürdürülebilir şekilde etkilenmesini sağlayacaktır. Farklı destek gruplarının katılmasına olanak tanıyan demokratik bir karar verme sürecinin oluşturulması^{vi}, gıda politikası oluşturma sürecinin meşruluğu ve yararlılığını arttıracak ve böylelikle, geniş bir menfaatler grubunu yansıtmasını, insanların ihtiyaçları üzerine kurulu olmasını ve açık ve kapsayıcı bir sürece dayanmasını sağlayacaktır.

^{vi} Destek grupları kavramı, tartışma ve kararlarda çoklu bakış açılarının yer almasını sağlamak ve herhangi bir destek grubunun hakimiyet kurmasını engellemek amacıyla gıda sistemi ile ilgili olarak belirli bir iddiası veya ortak menfaati olan grupları temsil etmek üzere kasıtlı olarak kullanılmıştır. Bu gruplar gıda sistemindeki belirli bir iş kolu (örn. çiftçiler, balıkçılar), bir demografik grup (örn. gençler veya kadınlar) veya bölge (örn. West Midlands – batı eyaletleri) üzerinde yoğunlaşabiliyor.

Politika önerileri

1.1 İngiltere için Adil Gıda Yasası Oluşturulmalı

1.1.1 Gıda hakkı, agroekoloji ve gıda egemenliği çerçevesi temel alınarak, İngiltere için Adil Gıda Yasası oluşturulması.

1.1.1 (a) Adil Gıda Yasası tasarısının hazırlanması için yasal bir Gıda Komisyonu oluşturulmalı. Bu, İskoçya'daki yasal Gıda Komisyonunun kurulması ile benzer olacaktır. (39) Komisyon, parlamento üyelerini, yerel belediye yetkililerini, STK'ları, sendikaları ve gıda sistemi genelinden işçilerle sivil toplum temsilcilerini içermelidir.

1.1.1 (b) Mevcut gıda politikası tam bağımsız bir şekilde gözden geçirilmeli. Bu, Adil Gıda Yasasının geliştirilmesi için bir temel oluşturacak ve hangi bakanlıkların ve kademelerin mevcut gıda politikası oluşturma sürecine dahil olduklarını değerlendirecektir. Bu gözden geçirme, çeşitli politikaların etkisinin değerlendirilmesi ve sivil toplum aktörlerinin gıda sisteminin yönetimine katılabilecekleri mevcut kanalların belirlenmesini içerecektir.

1.1.2 BM'nin Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'ni imzalayan bir taraf olan hükümetin yükümlülüğünü yerine getirmesini sağlamak amacıyla **gıda hakkının korunması ve geliştirilmesine yönelik mevzuat oluşturulması.**

1.2 Gıda politikası oluşturma ve yönetim süreçlerine halkın katılımı için demokratik yapılar ve mekanizmalar kurulması

1.2.1 İngiltere'deki her bölgesel, büyükşehir ve yerel yönetimiyle geniş sivil toplum ve sektörler arası katılımına dayanan yasal Gıda İşbirlikleri kurulması.

1.2.1 (a) Her ortaklığın yapısı ve sorumluluk alanı -ister bir Gıda Politikası Konseyi, ister Gıda Kurulu, isterse Gıda İşbirliği olsun- yerel ihtiyaç ve koşullara uygun olmalı ve mümkün olan her yerde, 50 Sürdürülebilir Gıda Kentinin Gıda Ortaklıkları gibi, mevcut durumda Birleşik Krallık genelinde kasaba, şehir ve ilçelerde mevcut kurumlar üzerine inşa edilmelidir. Bu ortaklıklara ilişkin ana esaslar, gıda sisteminin destek grupları genelinde temsili sağlamalı ve gıda sisteminde yer alan kadınların, çiftçilerin ve işçilerin, ötekileştirilmiş halkların, gıda güvensizliği yaşayanların, gençlerin ve dini ve kültürel azınlıkların katılımı güvence altına alınmalıdır.

1.2.1 (b) Gıda İşbirlikleri, gıda güvencesizliği, eşitsizlik ve adaletsizlikle mücadelede odaklanarak, sağlık ve refah, müreffeh bir yerel gıda ekonomisi ile yerel ve küresel çevredeki iyileşmeleri destekleyerek gıda kültürü ve gıda sisteminin tüm yönlerini değerlendirmelidir.^{vii}

1.2.1 (c) Bu Gıda İşbirlikleri, Adil Gıda ve Çiftçilik Yasasının politika, öneri ve stratejilerine dayanarak, yerel iyi gıda stratejileri geliştirmek ve sunmak üzere merkezi hükümet fonları ile finansal olarak desteklenmelidir.

1.2.2 Ulusal düzeyde Halkın Gıda Politikası Konseyi (NPFPC) oluşturulması.

Konsey, İngiltere'de ulusal düzeydeki gıda ve tarım kurumları için stratejik politika geliştirilmesinde halkın katılımını sağlayacaktır.

1.2.2 (a) NPFPC'nin amacı, daha geniş bir sivil toplumun aktif katılımı, değerleri ve endişelerinin, İngiltere için Adil Gıda ve Tarım Yasası ile geliştirilecek ve uygulanacak politikaların merkezinde yer almasını sağlayacaktır.

vii BM Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)'nın, sivil toplumun temsil edilmesine yönelik olarak, cinsiyete, ya a, mesle e ve bölgeye dayalı denge de dahil olmak üzere, katılımı gereken ki ilerin türlerini dengeleyen kritere dayalı bir temsil sistemi bulunuyor. Benzer kriterler burada da geli tirilebilir.

1.2.2 (b) NPFPC, yönetimin yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde entegrasyonu sağlamak amacıyla yasal Gıda Politikası Konseyleri (1.2.1), gıda ve çiftçilik sektörü ve sivil toplumun temsil edilmesine ve katılımına olanak tanıyacaktır.

1.2.3 Gıda sistemimizi etkileyecek herhangi bir önemli politika değişikliği konusunda halk gözlemleri, vatandaş jürileri ve diğer katılımcı yöntemlerin getirilmesi. Bu, ticaret anlaşmaları, sağlık, çalışma ve refahla ilgili politikaları ya da genetiği değiştirilmiş ürünler gibi tartışmalı konuları içerecek ancak bunlarla sınırlı olmayacaktır. Hükümet, kamuoyundan elde edilen görüşlerde altı çizilen endişe konularının uygulanmasında ihtiyatlılık ilkesini devreye sokmalıdır.

1.2.4 Tüm çiftçi birlik ve kuruluşları, Defra politika oluşturma müzakerelerine katılmak üzere davet edilmelidir. Küçük ila orta ölçekli çiftçiler ve tarım işçileri, tarım konusunda önemli aktörler olarak görülmeli ve tüm gıda ve tarım politikası oluşturma süreçlerinde ana aktörler olarak bu çiftçi ve işçilere danışılmalıdır.

1.3 Kapsayıcı politika oluşturmaya kolaylaştırmak için kamu görevlilerinin kapasitesinin geliştirilmesine yardımcı olacak eğitim programlarının oluşturulması.

1.3.1 Kamu görevlilerinin, kapsayıcı gıda politikası oluşturma süreçlerini desteklemelerine ve bu süreçlere katılmalarına olanak tanıyacak eğitimler verilmesi. Bu, kamu görevlilerinin, katılmak isteyen insanların ihtiyaçlarını ve deneyimlerini daha iyi anlamalarına olanak sağlayacaktır. Ayrıca, görünüşte tarafsız ya da teknik karar alma sürecinin “çekişmeli” doğasını kabul etmeleri için onlara destek sağlayacaktır. Bu tür bir eğitim, kamu görevlilerine, politikaya anlamlı katılıma ilişkin varolan çeşitli teknikler ve fırsatlarla ilgili bilgi sağlayacaktır.

2

GIDA

Gıda üretim yönetiminin değiştirilmesi

“Küçük çiftçilerin büyük kooperatifler kurarak hep birlikte süpermarketlere karşı mücadele etmek için yeterli güce sahip oldukları bir gıda sistemi istiyoruz. Organik tarım, meralarda beslenen hayvanlara yönelik kapsamlı sistemler, gençlerin çiftçilik yapmaları için teşvikler ve/veya orman tarımı ve agroekoloji konusunda eğitim almak için sübvansiyonlara ihtiyacımız var. Her topluluk için yürüme mesafesinde ekim arazileri ve topluluk bahçeleri olmalı.”

CAROLINE KEMP

Climate Challenge Fund [İklimle Mücadele Fonu] (Halkın Gıda Politikası istişaresi)

“Daha iyi bir gıda sistemi perspektifimiz, agroekoloji ilkelerine göre üreten ve ürettikleri gıdanın büyük bir kısmını doğrudan tüketicilere satan küçük ölçekli çiftlikler ve gıda üreticilerinin hakim olduğu bir gıda sistemini içerir. Bu gıda üreticileri tüketicilere sadece besleyici gıda sağlamakla kalmaz, aynı zamanda eğitim faaliyetleri sayesinde gıdaları ile doğrudan bağlantı kurma şansı verir.”

CLARE HORRELL

Funding Enlightened Agriculture network [Entelektüel Tarımın Finansmanı ağı] (Halkın Gıda Politikası istişaresi)

“Daha fazla bir araya gelerek yerel bir gıda döngüsü yoluyla, toplum ekonomisini ve kapsayıcı bir katılımcı kültürü destekleyen, sağlıklı ve uygun fiyatlı yiyeceklerin yenilenebilir kaynaklarını üretebilen, sunabilen ve dağıtan bir kentsel mekan görmek istiyoruz.”

MARTYN GOSS

Exeter Food Network [Exeter Gıda Ağı] (Halkın Gıda Politikası istişaresi)

Hayalimiz

Hayalimizdeki gıda sistemi, sürdürülebilir tarım, balıkçılık ve bahçeciliğin herkes için sağlıklı gıdalar sunarken, çevreyi iyileştirdiği, toplumları güçlendirdiği ve çiftçiler, tarım işçileri ve balıkçılar için iyi geçim kaynaklarını desteklediği bir gelecektir.

Bu gelecekte, küçük ve orta ölçekli çiftçilikte bir canlanma olmuş ve gıda, farklı ölçeklerdeki aile, topluluk ve kooperatif çiftliklerinin bir tarafından, agroekoloji ilkeleri kullanılarak üretilir. Bu çiftlikler çeşitli, karma ve içinde buldukları araziye, kültüre ve topraklara uyumludur.

Çiftçiler, endüstriyel tedarik zincirlerinden daha bağımsızdır; girdiler, mümkün olduğunca yerel kaynaklardan temin edilir ve atıklar, hayvanların, tarla çiftçiliğinin bütünleşmesine bağlı olarak en aza indirilmiştir. Tarım, vahşi yaşamın korunması ile uyumlu hale gelerek toprak, su, enerji ve iklime özen gösterilmesi, ve yerel halk için uygun fiyatlı ve besleyici gıdanın sağlanması, halkın yerelde gıda üretimine dair kararların merkezinde olmasına olanak sağlar.

Sera gazı emisyonları, daha az et ve süt ürünleri

ve daha fazla meyve, sebze ve tahıl içeren daha sağlıklı bir diyetle birlikte agroekoloji gıda üretim yöntemlerinin benimsenmesinden dolayı 2010 seviyelerinin üçte birine düşürülmüştür.

Çiftlik hayvanlarına daha iyi bakılmakta, dolayısıyla bu hayvanlar doğal davranışlar sergileyebilmekte ve daha kaliteli et vermektedir. Tarımda aşırı antibiyotik kullanımı sona ermiştir. Çiftlikler, toplulukları ile daha derin bir şekilde bütünleşmeyi; yerel pazarlar, üretici olmayanlar için tarım ve doğa ile bağlantı kurma fırsatları ve gerek kırsal, gerekse kentsel alanlarda topluluk gelişimi ile beslenmeyi sağlar.

Halk tarafından gıda üretimi ve kentsel tarım İngiltere'nin her yerine yayılmış ve insanların ve toplumların gıda üretme kapasitelerinin artmasına yol açmıştır. Bahçecilik, talebi karşılayacak şekilde artmış ve anlamlı ve vasıflı istihdam yaratmıştır. Sıkı bir balıkçılık politikası, uzun vadeli balık stoklarının ve küçük ölçekli balıkçılığın desteklenmesine odaklanarak, deniz ortamlarının ve balıkçılıktan elde edilen geçim kaynaklarının korunmasına yardımcı olmuştur.

Değişimin gerekçeleri

Günümüzün endüstriyel tarım-gıda sistemi, verimlilik, kâr ve rekabete vurgu yapar. Bu sistem, insan sağlığı, ekoloji ve çiftçilerin geçim kaynakları pahasına rekabeti arttırmak için şirket birleşmelerini destekler. Alternatif bir model, sağlıklı beslenme, çevresel sürdürülebilirlik, topluluk gelişimi ve sürdürülebilir tarımsal geçim kaynakları ile ilgili sonuçları öncelikli olarak belirleyecek gıda üretimine çok işlevli bir yaklaşımdır.

(40) Çiftçiler ve balıkçılar üzerindeki üretimin endüstriyelendirilmesine yönelik baskılar, dar hükümet politikaları, süpermarketlerin gıda tedarik zinciri üzerindeki aşırı gücü ve değişen beslenme biçimleri ile birleşmiştir. Tarım ve balıkçılık, gıda sistemini ve bu sistemin dayandığı ekosistemlerin bütünlüğünü zayıflatan, giderek artan sayıdaki gelişmelerin tehdidi altındadır.

Agroekoloji, ekolojik ilkelerin sürdürülebilir tarım sistemlerine uygulanmasıdır.

Bu, ekolojinin bilimsel ilkeleri ile çiftçilerin bilgi ve uygulamalarının bileşimine dayanır. Ekolojik, ekonomik ve toplumsal olarak yenilenebilir tarım sistemleri için bir çerçeve sunar. Agroekoloji, mevcut endüstriyel gıda üretimi modelinin yerine geçmek ve gıda egemenliğini güçlendirmek üzere dünya genelindeki çiftçiler tarafından geliştiriliyor.

Kapsamlı çatısı altında, agroekoloji geniş bir yelpazede tarım teknikleri ve ölçekleri içerir ve bir dizi sosyal ve çevresel standart, mevzuat ve ekonomik model tarafından desteklenir. Agroekoloji, çiftçilerin ve toplulukların bağımsızlığına olanak tanır, gıdanın kâr amaçlı kontrolü ve manipülasyonunu reddeder.

“Agroekoloji politiktir. Toplum içindeki iktidar yapıları ile mücadele etmemizi ve bu yapıları değiştirmemizi gerektirir. Tohumların, biyolojik çeşitliliğin, arazi ve toprakların, suların, bilginin, kültürün ve ortak alanların kontrolünü, dünyayı besleyen insanların ellerine bırakmalıyız.”

Declaration of the International Forum for Agroecology [Uluslararası Agroekoloji Forumu Beyannamesi] (2015).

Endüstriyel tarım modeli Birleşik Krallık'ta ekolojik bir krize yol açmıştır.

Toprakların tükenmesi, kimyasal tarım ürünleri, hastalık ve antibiyotik direnci nedeniyle çevresel kirlenme, biyoçeşitlilik kaybı, yüksek oranda sera gazı salımı ve büyük miktarlarda gıda atıkları açısından ekolojik bozulmaya giderek daha fazla şahit olmaktayız. Tarımsal üretimin, Birleşik Krallık genelinde toplam işlenmiş tarım arazilerin sadece %2 ila 3'ünü oluşturan organik tarım gibi daha sürdürülebilir yöntemler marjinal düzeyde kalmıştır. Organik olarak işlenen tarım arazileri, son yıllarda organik ürünlere yönelik talebin giderek artmasına karşın, 2008 yılında ulaştıkları en üst seviyeden (41) %30 oranında bir düşüş sergilemiştir.^{viii}

Endüstriyel model, tarımdan elde edilen geçimde krize yol açmıştır.

Her ölçekteki tarım işletmeleri, varlıklarını sürdürebilmek için sübvansiyonlara (5 hektardan küçük olanlar hariç) ve tarım dışı gelir kaynaklarına bağımlıdır. (42) Bugün, tarım işletmelerinin %50'den fazlası sübvansiyona bağımlı olup (43) çiftçilerin %64'ü yılda 10 bin sterlinden az kazanıyor. (44) 2014 ve 2015 yılları arasında Birleşik Krallık, %19'luk bir düşüşle tarımsal gelirlerinde AB genelinde en yüksek üçüncü düşüşü sergilemiş (45) ve perakende fiyat içindeki üretici payı 1988 ile 2015 yılları arasında ortalama %15 azalmıştır. (46)

Birleşik Krallık'ta çiftliklerin sayısı son on yılda yaklaşık %14 azalmıştır. (48)

Bu daha çok, varlıklarını sürdüremeyecekleri düşünülen küçük çiftliklerin daha büyük çiftliklere katıldığı süregelen çiftlik toplulaştırmaları eğilimi içinde küçük çiftlik sayılarındaki keskin düşüşten kaynaklanıyor. (49) İngiltere'de gerek arazi mülkiyetlerindeki yoğunluk gerekse hektar başına arazi fiyatları Avrupa'daki en yüksek oranlar arasındadır. (50) Bu da, -Birleşik Krallık'taki ortalama çiftçi yaşının 59 olduğu göz önüne alındığında büyük ölçüde ihtiyaç duyulan (51)- yeni nesil çiftçilerin çiftçiliğe başlamak için arazi ve paraya erişimlerini özellikle güçleştirir.

Çeşitlilik ve çevrenin korunması yoluyla dayanıklılık gösteren küçük ve orta ölçekli agroekoloji üreticileri ve işleyicileri, yeterli miktarlarda besleyici gıdalar üretmelerine ve çok sayıda sosyal ve çevresel fayda sağlamalarına karşın, endüstriyel ölçek ekonomileri ile rekabet edemez. Özellikle de, Birleşik Krallık'ta son on yılda 30 binden fazla küçük çiftliğin kapanması, çiftçilik ve gıda üretimi ile ilgili önemli bir beceri, bilgi ve kültür kaybına işaret eder. (52)

^{viii} Soil Association (toprak Birliği)'nin 2017 Organik Pazar Raporu, Birleşik Krallık organik ürün pazarının, toplam organik ürün satışlarında gözlenen %7,1 oranındaki artışla güçlü büyümesinin beşinci yılında olduğunu göstermiştir. (47)

Endüstriyel gıda modeli, beslenme

biçimlerimizde bir krize yol açmış, obezite, beslenme ile ilgili hastalıklar ve kötü beslenmeyi artırmıştır. Tarımsal politika ve halk sağlığı öncelikleri arasında temel bir uyumsuzluk bulunuyor. Gıda politikası, aşırı tüketildiğinde hastalıklara yol açan şeker, et ve süt ürünleri gibi gıdalar yerine, meyve ve sebzeler gibi sağlıklı gıdalara öncelik verilmesinde öncülük etmelidir.

Birleşik Krallık, büyük ölçüde gıda ithalatına dayanıyor.

2016'da tüketilen gıdaların yarısından biraz fazlası Birleşik Krallık'ta üretilmiştir (karşılaştırmak gerekirse 1984 yılında bu oran neredeyse %80'dir). (53) Meyve ve sebzeler, Birleşik Krallık'a yapılan gıda ithalatının en büyük payını oluşturur. Birleşik Krallık bugün, sebze üretiminin %57 ve meyve üretiminin %18 oranında kendine yeterlidir. (54) Bazı çeşitlerin burada yetiştirilmesi mümkün değildir, fakat pek çok meyve ve sebze de üretilebilir. Birleşik Krallık hükümetinin tarımsal politika konusunda izlediği yaklaşım, Birleşik Krallık'taki ve dünya çapındaki çiftçi ve gıda işçilerinin geçim kaynakları üzerinde kaçınılmaz olumsuz etkiler yaratmasına karşın, ticari mahsullere (çoğunlukla dehşet verici çalışma koşulları altında üretilen) ve ithalat ürünlerine gereğinden fazla bağımlılığa ve düşük gıda fiyatlarının korunmasına odaklanmıştır.

Son 30 yılda, bahçeciliğe tahsis edilen araziler

%25 oranında azalmıştır. (55) Bu düşüş, halk sağlığı politikasının "Günde Beş Kez" tüketimi teşvik ettiği zamanda meydana gelmiştir. Son zamanlardaki, yüksek oranda meyve ve sebze tüketiminin kalp krizi, felç, kanser ve erken ölüm riskini önemli ölçüde azalttığına dair kanıtlara karşın, meyve ve sebze tüketim oranları hükümet kılavuzlarında önerilenin çok altındadır. Toplumsal ve kentsel gıda yetiştiriciliğini geliştirmek için bazı önemli çalışmalar yapılsa da, yalnızca gıda değil, aynı zamanda sosyal, sağlığa yönelik ve çevresel faydalar için fırsatlar da sunan bu topluluk girişimlerini genişletmek için daha fazla desteğe ihtiyaç duyuluyor.

Birleşik Krallık, kendi organik tohumlarının

çok azını üretiyor. Bugün, açık tozlaşan sebze tohumlarının %85'i ithal ediliyor. (56) Küresel olarak, küresel tohum pazarının yaklaşık %60'ını sadece 6 şirketin kontrolü altında ve bugün tohum piyasasının %26'sı dünyanın en büyük tohum şirketinin – Monsanto – kontrolü altındadır. (57)

Hayvan refahı standartları iyileşmiş olmakla birlikte bu konuda ciddi endişeler devam ediyor.

Çiftlik güvence planlarının standartları Birleşik Krallık genelinde büyük ölçüde farklılık gösterir. (58) Örneğin, yumurta tavukları için katmanlı yumurta kafesi yasağı ve hamile domuzların dar ahırlarda tutulma yasağı gibi ilerlemeler kaydedilmiştir. Ancak yaygın ve yoğun hayvan üretimi (üç çiftlik hayvanından ikisi fabrikada yetiştiriliyor), hayvanların hâlâ hareket edecekleri alanların çok az olduğu, kesilmek üzere uzun mesafeler boyunca taşındıkları ve antibiyotik direncinin insan ve hayvan sağlığı için "yıkıcı bir tehdit" oluşturduğu halde, çiftçilikte antibiyotiklerin hâlâ gereğinden fazla kullanıldığı anlamına gelir. (59)

Bu krizin gerçek çözümü, mevcut sistemde ufak tefek düzeltmeler yapmak ya da bu sisteme uymak değil, agroekoloji ilke ve uygulamalarına dayanarak sistemi değiştirmektir. (60)

Agroekoloji dünya genelinde yaygın bir şekilde uygulanırken (61) gıda ve tarım konusunda ana akım küresel söylemin ve Avrupa politika söylemlerinin bir parçası haline gelmiştir. Kalkınma için Uluslararası Tarımsal Bilgi, Bilim ve Teknoloji Değerlendirmesi (IAASTD, 2009), agroekolojiyi endüstriyel modelin yerine geçecek bir alternatif olarak teşvik ediyor. Ancak İngiltere'de, Agroekoloji hakkındaki Partiler Üstü Meclis Grubunun çalışmalarına karşın (2014'te düzenlenen Agroekoloji Yasa tasarısı dahil) gıda politikasında agroekoloji neredeyse hiç yoktur.

Agroekoloji, "teknolojik onarım" yaklaşımını benimseyen ve yoğunlaşan gıda krizinin temel nedenlerini geride bırakan sürdürülebilir yoğunlaşma ile aynı şey değildir. (62) Agroekoloji, dar bir teknolojiler dizisinden ibaret olmayıp, gıda ve güvenliğin bütünüyle farklı bir düzenlenme şeklidir. İngiltere'deki gıda politikasının organik tarım ve sürdürülebilir yoğunlaştırmaya belirli bir ilgi göstermesine karşın, bunu endüstriyel model içinde gerçekleştirmiştir. Agroekoloji, İngiltere'deki tarım ve gıdanın bütünsel anlamda yeniden tasarlanması için gerekli temeli sağlar.

Politika önerileri

2.1 Agroekolojinin teşvik edilmesi

2.1.1 Hükümet bir Agroekoloji Kanun teklifini desteklemelidir. Bu kanun ilk olarak 2014 yılında, Agroekoloji hakkındaki Partiler Üstü Meclis Grubu tarafından teklif edilmiştir. (63) Bu kanun teklifi tarım ve gıda üretiminin temeli olarak agroekoloji ilke ve uygulamalarına geçişin desteklenmesini yasalacaktır.

2.1.2 Hükümet, “insanların tohumlar ve biyolojik çeşitlilikle ilgili hakkını” uygulamaya koymalıdır. Bu hak, gıda hakkına ek olarak uygulanmalı (bkz. 1.1.2’de yer alan politika önerileri) ve insanların tohumlara, bitkilere ve hayvanlara erişiminin korunması ve genişletilmesine yardımcı olmalıdır. (64)

2.1.3 Çiftçiler için, agroekolojiye geçişte ekonomik destek ve sektörlerin sürdürülebilir gıda uygulamalarına geçerken gıda sistemi genelindeki gıda işçileri için destek sağlanmalıdır. Bunun, finansal teşvikler, başlangıç fonları ve hibeleri, pazar destekleri ile yenilenemeyen kaynaklar ve yüksek girdili tarımsal sistemlere çevre vergileriyle başarılması mümkündür.

2.2 Yerel gıda üretimi ve tüketiminin artırılması

2.2.1 Yeşil Kuşakta ve kent çevresindeki arazilerde yerel gıda üretiminin teşvik edilmesi.^{ix} Bu, yetersiz kullanılan arazilerin tespit edilmesi, bostan projeleri, tarımsal konutlara ve bunlarla bağlantılı sürdürülebilir şekilde inşa edilen evler ve kent çevrelerindeki küçük çiftliklere ilişkin planlama kısıtlamalarının kaldırılması ile mümkündür.

2.2.2 Okullar ve hastaneler gibi kamu sektörü kuruluşlarında yerel, sürdürülebilir olarak geliştirilmiş ve temiz gıdaya erişimin artırılması. Buna, gıdanın kaynağını vurgulayan ve sürdürülebilirliği, refahı ve çalışma standartlarını zorunlu kılan tedarik politikaları ve satın alma standartları ile erişilebilir (bkz. 3.4.2 ve 3.9.1’de yer alan Politika önerileri).

2.2.3 Yerel yönetimler, topluluk gıda üretim projelerinin finansmanını artırmalıdır. Mevcut durumda pek çok projenin gönüllülere ve çok düşük ücret alan ya da hiç ücret almayan personele dayanması nedeniyle uzun vadede finansal güvenliklerini ve sürdürülebilirliklerini sağlamak amacıyla daha yaygın sosyal fayda sergileyen projeler desteklenmelidir. Topluluk tarafından gerçekleştirilen bahçecilik ve tarım faaliyetlerinin yerel sağlık ve sosyal hizmet sözleşmelerine dahil edilmeleri için çalışmalar yapılmalıdır.

2.2.4 Topluluk destekli tarımı teşvik etmek için ulusal planlama politikaları ve danışmanlık hizmetleri geliştirilmesi. Bu, gıda üretim projeleri faydalarının tanınması için yerel planlama kurumlarındaki eğitim görevlilerini içeriyor.

2.3 Bahçe tarımı üretiminin artırılması

2.3.1 Agroekoloji ilkelerine dayalı bahçe tarımı üretimini artırmak için kapsamlı bir strateji geliştirilmesi. Bu, bahçe tarımı sektöründe üretimin desteklenmesi için altyapı ve yatırım planının yanı sıra, yerel üretimin ithalatın yerine geçebilmesi için bahçe tarımı işçilerinin sayısının artırılmasına yönelik planları da içermelidir. Agroekolojiye dayalı bahçeciliğin, farklı beceriler gerektiren doyurucu bir kariyer olarak teşvik edilmesi, İngiltere’de daha fazla kişinin bu sektöre çekilmesini sağlayacaktır.

^{ix} Yerel gıda üretiminin teşvik edilmesi gerekmele birlikte, bu her derde deva olmayacaktır. Genel bir ilke olarak, Birleşik Krallık, gıdada kendi kendine yetebilmeyi sağlayacak bir önlem olarak bu iklimde üretilebilen gıda ürünlerinin çoğunun üretilmesini amaçlamalıdır.

2.3.2 Yeni çiftliklere hibe ve küçük çiftlik destekleri sağlanması, tarım çeşitlendirme uygulamalarının desteklenmesi. Bu, mevcut işlenebilir topraklara sahip çiftçiler için bahçe tarımını artıracak teşviklerin yanı sıra, hayvan yetiştiren çiftçilerin üretimi çeşitlendirmeleri ve daha karma çiftlik üretim modellerine yönelmelerine yönelik teşvikleri içermelidir (yeni çiftçilere yönelik hibeler, sübvansiyonlar ve destek hakkında daha fazla bilgi için bkz. 9. Bölüm: *Finans*).

2.4 Hayvan refahının iyileştirilmesi ve hayvan çiftçiliğinin çevresel etkisinin azaltılması

2.4.1 Hayvan refahının “beş özgürlüğü”ne dayanarak tüm hayvanların nasıl barındırıldığı, bu hayvanlara nasıl bakıldığı ve nasıl kesildikleri ile ilgili katı standartlar getirilmesi.^x (65) Bu, aşağıdakileri içermelidir:

2.4.1 (a) Çiftliklerde, pazarlarda, taşınmaları sırasında ve kesilirken tüm hayvanlara insancıl muamele edilmesinin güvence altına alınması. Bu hem hayvan refahı hem de hastalık kontrolü açısından gereklidir.

2.4.1 (b) Koşulların ve uygulamaların bu hayvan refahı standartlarını karşılamadıkları durumlarda, bugünün mevcut cezalarından daha yüksek cezaların uygulanması.

2.4.1 (c) Canlı hayvanların kesilmek üzere ihraç edilmesinin durdurulması.

2.4.1 (d) Hayvanların doğal davranışlarını sergilemelerine olanak tanımayan hayvancılık sistemlerinin yasaklanması. Bu, mega mandıraların, katmanlı tavuk kafeslerinin ve diğer yoğun hayvan üretimi şekillerinin aşamalı olarak kaldırılmasını içerecektir. Bunun daha az yoğun, daha yüksek refahlı hayvancılık sistemlerine doğru daha geniş bir değişimin bir parçası olması gerekiyor.

2.4.2 “Kritik önem taşıyan” antibiyotiklerin kullanımının engellenmesi ve antibiyotiklerin sağlıklı hayvanlarda tedbir amaçlı kullanımının yasaklanması. Endüstriyel hayvan ve balık üretimi aşırı antibiyotik kullanımına, ithal hayvan yemlerine ve düşük hayvan refahı standartlarına dayalı bir hale gelmiştir. Antibiyotikler, insanlar için üretilen ilaçlarda da gereğinden fazla kullanılıyor. Gerek çiftçilikte gerekse ilaçlarda bu aşırı kullanım, antibiyotiğe dirençli bakterilerin ortaya çıkmasına yol açıyor, dolayısıyla gelecekte antibiyotikleri kullanabilmemizle ilgili ‘yıkıcı bir tehdit’ oluşturuyor. (66)

2.4.3 Çiftliklerde antibiyotik kullanımının 2020 yılına kadar en az %50 ve 2050 yılına kadar %80 azaltılmasının hedeflenmesi. Bu hedef, Alliance to Save Our Antibiotics (Antibiyotiklerimizi Koruma Birliği) tarafından konulmuştur. (67)

2.4.4 Meralarda otlarla beslenen ve yaygın hayvan çiftçiliğinin hibe ve sübvansiyonlarla desteklenmesi. Bu hibeler ve sübvansiyonlar, yoğun ve ziyade yaygın hayvancılık modellerine geçişi teşvik etmek için, kalıcı olarak değil, yalnızca geçiş temelinde sunulabilir.

2.4.5 Yurtdışında, ormansızlaştırılmış arazilerde üretilen hayvan yemlerinin ithalatının sınırlandırılması. Bu, tarife ve diğer ithalat sınırlandırılmalarının uygulanması ile gerçekleştirilebilir.

2.4.6 İthal soya esaslı yemlerin yerine geçmek üzere Birleşik Krallık’ta protein

^x 2006 tarihli Hayvan Refahı Yasası, fabrika çiftliklerindeki hayvanların dehidratasyon ve verici kulları ile mücadele etmede etkili olmaması için.

ürünlerinin yetiştirilmesinin teşvik edilmesi. Bunlar, acı bakla ve kuru baklaları da içeren ve mahsul üretiminin çeşitlendirilmesinde yardımcı olan, baklagillerle dönüşümlü olarak kullanılabilen değerli bir eklenti oluşturacaktır.

2.5 Brexit sonrası için sıkı bir balık politikası geliştirilmesi

2.5.1 Tüm ticari stoklar üzerinde, “en yüksek sürdürülebilir ürün” oranında avlanma sınırları belirlenmelidir. Bu sınırlar, International Council for the Exploration of the Sea (Uluslararası Deniz Araştırma Konseyi)’den elde edilen bilimsel önerilerle ilgilidir. Avrupa’nın ortak stokları için bu, sınırların diğer devletlerle belirlenmesi ve avlanan stokları diğer devletlerle paylaşmanın kabul edilmesi anlamına gelecek ve Birleşik Krallık stokları için ise, tükenen yerel stokların sürdürülebilir bir seviyeye gelene dek yenilenmesine olanak tanınmalıdır.

2.5.2 Deniz ekosisteminde kanıtlanmış faydaları olan yararlı AB kanunlarının muhafaza edilmesi. Bu, örneğin, AB’nin, denizlerde biyolojik çeşitliliği korumayı amaçlayan Marine Strategy Framework Directive (Deniz Stratejisi Çerçeve Direktifi)’ni de içerir.

2.5.3 Balıkçılık filoları ve ilişkili endüstrilerin korunmasının sağlanması. Bu; a) Birleşik Krallık pazarlarının Birleşik Krallık’ta çıkarılan balıklara yönelik büyümesinin desteklenmesi; ve b) yakalanan balıkların artmasına olanak tanımak ve verimi yükseltmek için ticari balık stoklarının yenilenmesi suretiyle gerçekleşebilir.

2.5.4 Uzun vadede balık stoklarının desteklenmesi ve küçük ölçekli balıkçıların yararlanması için balıkçılık politikasının kullanılması. Bu özellikle, geçmişte daha büyük ölçekli balıkçılık şirketlerine yarar sağlama eğilimi gösteren balıkçılık haklarının paylaşılması için geçerlidir.

2.5.5 Avrupa Denizcilik ve Balıkçılık Fonu’nun yerine bir fon oluşturulması. Bu, Birleşik Krallık balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği sektörünün sürdürülebilir balıkçılığa geçişine, sürdürülebilirliği sergilemesine ve Birleşik Krallık’ta çıkan balıklar için iç pazarlar geliştirilmesine yardımcı olacaktır.

2.5.6 Toprak Birliği tarafından kısa bir zaman önce ana hatlarıyla belirlenen kapsamlı ilkeleri giderek artan bir şekilde benimseyen hükümet su ürünleri yetiştiriciliği standartlarının geliştirilmesi. (68) Bunlar, balık yataklarının sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasını, kimyasal olarak sentezlenmiş girdilerin sınırlı bir şekilde kullanılmasını, genetiği değiştirilmiş organizmaların dahil edilmemesini ve “bölgesel, çevresel, iklimsel ve coğrafi farklılıklara ve bunlara yanıt olarak gelişen uygulamalara saygı” içerecektir.

3

SAĞLIK

İyi gıdanın herkesçe erişilebilir olmasının sağlanması

“En üst düzeyde, yoksulluk, konut maliyetleri vb. ile mücadele etmek, insanların daha sonra iyi gıdaya yatıracak kaynakları olduğu anlamına gelir. Daha mikro düzeyde, halk mutfakları, yerel satış kooperatifleri ve halk bahçeleri gibi girişimler, insanların yeterli gıdaya erişebilmelerinde gerçekten yardımcı oluyor.”

KATE MCEVOY

*The Real Seed Catalogue [Gerçek Tohum Kataloğu]
(Halkın Gıda Politikası istişaresi)*

“Birleşik Krallık'ta, kemer sıkma politikaları ile daha da artarak devam eden yoksulluk seviyeleri, gıda yoksulluğunun temel etkenidir. İnsanlar genel anlamda daha az paraya sahip olduklarında, iyi gıdaya harcayacak paraları da az olacak ve bu da büyük şirketlerin piyasaya sunduğu ucuz ve çoğunlukla sağlıksız seçeneklere bel bağlanmasına yol açacaktır. Bu nedenle kemer sıkma politikalarının sona erdirilmesi gerekiyor”

DAN ILES

*Küresel Adalet, Şimdi
(Halkın Gıda Politikası istişaresi)*

Hayalimiz

Geliri, statüsü veya geçmişine bakılmaksızın herkesin, toplumsal refahından, çevre sağlığından ve gelecek nesillere sağlanacak olanaklardan ödün vermeden, her zaman, yeterli ve iyi gıdaya güvenli erişiminin bulunduğu bir gıda sistemine sahip olduğumuz bir gelecek hayal ediyoruz. Tahayyül edilen gıda besleyici, lezzetli, yüksek kaliteli, yerel, temiz, kültürel olarak uygun, taze ve sürdürülebilir bir şekilde üretilmiştir.

Bu gelecekte, sağlıkla ilgili tüm politikalar gıda hakkını da kapsar. Sağlıkta eşitsizliğe ve hane halkı açısından gıda güvensizliğine yol açan yapısal eşitsizlikler, tasarruf tedbirleri ve refah kesintileri azaltılmıştır.

İyi gıdaya mahallelerde, okullarda ve işyerlerinde kolayca ulaşılabilirken okul, hastane, cezaevi ve bakım evi gibi kamu kurumlarında gıda standartları iyileştirilmiştir.

Sürdürülebilir beslenme biçimleri ve ekolojik gıda üretimini destekleyen ve teşvik eden gıda üretimi sağlıkla ilişkilidir. Gıda politikaları, besin yönünden zengin, çeşitliliği olan gıdalar üreten tarım sistemleri geliştirilmesine odaklanır.

Güçlü gıda şirketlerinin besin değeri düşük gıdaları pazarlamalarının engellenmesi ve işlenmiş gıdalardaki şeker, tuz ve doymuş yağ içeriğinin azaltılmasına yönelik düzenlemeler ve mevzuat yürürlüğe konulmuştur.

Gıda endüstrisinin lobicilik faaliyetlerinin etkisi azaltılmış ve tüm gıda ve sağlıkla ilgili politikalar halka damşılarak geliştirilmiştir.

Değişimin gerekçeleri

Bugün, dünya genelinde üç kişiden biri, bir çeşit kötü beslenmeden (yetersiz beslenme veya fazla kilo ve obezite) mustarıptır. (69) İngiltere’de yetişkinlerin neredeyse üçte biri yetersiz beslenmiş, obez veya fazla kilolu; 2 ila 10 yaş aralığındaki çocukların dörtte biri ve 11 ila 15 yaşları arasındaki gençlerin üçte biri fazla kilolu ya da obezdir. 2034 yılına kadar yetişkinlerin %70’inin fazla kilolu veya obez olacağı tahmin ediliyor. (70)

Gıda güvencesizliği ve beslenmeyle ilgili hastalık oranlarımız utanılacak düzeydedir. Birleşik Krallık^{xi} dünyanın 6. büyük ekonomisine sahiptir, ancak buna karşılık 2014 yılında Birleşik Krallık’ta yaşayan 8,4 milyondan fazla kişinin yetersiz gıdaya sahip oldukları raporlanmıştır. (71) Sağlık hizmeti giderlerinin %13’ü beslenmeyle ilgili hastalıklardan kaynaklanırken NHS’ye (Ulusal Sağlık Hizmeti) yılda 6 milyar sterline mal oluyor. (72) 2016 yılında, kötü beslenmenin (veya “yetersiz beslenmenin”) Birleşik Krallık’taki 3 milyon kişiyi etkilediği tahmin edilmiştir. (73) Acil gıda yardımı şu anda hem gıda paketleri hem de yemekler yoluyla bir dizi gönüllü kuruluş tarafından sağlanıyor. Örneğin, geçen yıl Trussell Trust ağındaki gıda bankalarında 1 milyondan fazla 3 günlük gıda paketi verildi. (74) Gıda bankaları krizlere yanıt vermede sadece geçici bir önlem olarak görülmemeli; kurumsallaştırılmamalı ya da hükümet tarafından Birleşik Krallık genelindeki gıda güvencesizliği için geçerli bir ‘büyük toplumsal’ çözüm olarak görülmemelidir.

İngiltere’de, Muhafazakar hükümet tarafından 2009 yılında uygulamaya konulan yardım kesintileri ve yaptırımlar, gıda güvensizliğinin önde gelen nedeni olarak gösterilmiş (75) ve hayır kurumlarının doldurmaya çalıştığı bir boşluğa yol açmıştır. (76) İngiltere genelinde milyonlarca insanın taze, uygun fiyatlı ve besleyici gıdaların yanı sıra, bu gıdaları pişirecek yakıt ve hazırlayacak zamana -en temel gıda hakkına- erişimi bulunmuyor. Gıda tercihleri etrafında daha ucuz gıda ve tüketici eğitimi, İngiltere’de gıda yoksulluğunun ve beslenmeyle ilişkili hastalıkların ana çözümleri olarak sıklıkla sunuluyor. Bu durum, bireylerin kendi yoksulluklarından sorumlu oldukları anlamına geliyor, yoksulluk ve gıda yoksulluğunun temel nedeni olarak yapısal eşitsizlik sorununu çözmemiyor.

İngiltere’nin gıda sistemi, yüksek oranda işlenmiş ve besin değeri düşük gıdaların yaygın ve kolaylıkla erişilebilir olduğu, tüketilen gıdanın büyük bir kısmını oluşturan “endüstriyel beslenme biçiminin” tahakkümü

altındadır. Her ne kadar hükümetin beslenme rehberleri günde beş ila on parça meyve ve sebze yemenin yanı sıra çok çeşitli proteinler, karbonhidratlar ve süt ürünleri anlamına gelse de, sürdürülebilirlikten (sürdürülebilir kaynaklardan elde edilen balıklar hariç) veya işlenmiş gıda yerine taze tüketilmesi gereken gıdanın öneminden bahsedilmiyor. Ulusal Diyet ve Beslenme Araştırması’na göre, insanlar gereğinden fazla doymuş yağ, şeker ve tuz ilavesi tüketirken yeterince meyve, sebze, yağlı balık ve lif tüketmediklerini göstermiştir. (77) Dolayısıyla sağlıklı gıdaların herkes için bulunabilir, erişilebilir, uygun fiyatlı ve cazip hale getirilmesi için yeni bir yaklaşıma ihtiyaç duyduğumuz açıktır.

Yüksek eşitsizlik seviyeleri ve gıda endüstrisinin lobicilik faaliyetleri nedeniyle çocukların sağlığı tehlike altındadır. Kısa bir süre önce Royal College of Paediatrics and Child Health (Kraliyet Pediatri ve Çocuk Sağlığı Akademisi) tarafından yayınlanan bir raporda, yaklaşık olarak her beş çocuktan birinin yoksulluk içinde yaşadığı ve Birleşik Krallık’ın yüksek obezite oranlarına ve Batı Avrupa’daki en yüksek bebek ölümleri oranına sahip olduğu belirtilerek Birleşik Krallık’ta çocuk sağlığının durumu vurgulanmıştır. (78) Rapor, hükümetin, Çocukluk Dönemi Obezite Stratejisini (79) uygulamaması, besin değeri düşük gıdaların reklamlarını ve fiyat teşviklerini yasaklamaması ve İngiltere’de, çocuk hizmetlerini orantısız bir şekilde etkileyen kamu sağlığı kesintileri nedeniyle eleştiriyor.

Özellikle yaşlılar, gıda yoksulluğu karşısında yeterince kabul görmeyen bir şekilde savunmasızdır. Yoksulluk ve sağlıkla ilgili sorunlar, azalan hareket kabiliyeti ve sosyal bakım hizmetlerindeki kesintiler nedeniyle yaşlı insanlar son derece zorlu bir gıda ortamı ile karşı karşıyadırlar. Örneğin, hastaneye yatırılan yaşlı insanların üçte biri yetersiz beslenme riski altındadır ve yaşlı kadınların yetersiz beslenme olasılığı erkeklere göre iki kat fazladır. (80) Gıda, yaşlılara yönelik kapsamlı bir sağlık stratejisi ve destek sisteminin ayrılmaz bir parçasını oluşturmalıdır.

Endüstriyel gıda lobisi kendi menfaatlerinin –ucuz, sağlıksız ve sürdürülebilir olmayan şekilde üretilen gıdaların teşvik edilmesi ve tüketimi– genellikle mevzuat yoluyla daha güçlü bir uygulama yerine gönüllü anlaşmalar içeren ‘yumuşak’ düzenlemeleri ve “sosyal sorumluluk anlaşmalarını” tercih eden hükümetin, politika oluşturma süreçlerinden etkilenmemesini sağlamaya devam ediyor.

xi Sadece İngiltere ile ilgili verilerin kolay ulaşılabilir olmadığı durumlarda Birleşik Krallık ile ilgili verileri kullanıyoruz.

Fotoğraf: Granville Halk Mutfağı, Londra

Politika önerileri

3.1 Hane içi gıda güvencesizliğinin ortadan kaldırılması

3.1.1 Hane içi gıda güvencesizliğini ortadan kaldırarak görevli yeni bir bakanlık birimi atama.^{xii} Herhangi bir yeni gıda politikası, hane içi gıda güvencesizliğinin azaltılmasına yönelik stratejiler içermelidir. Bu teklif ve aşağıdakilerin pek çoğu, the Fabian Commission on Food and Poverty (Gıda ve Yoksullukla ilgili Fabian Komisyonu)'nin *Hungry for Change (Değişime Aç)* başlıklı raporundan alınmıştır. (81)

3.1.2 Yetişkinler ve çocuklar için gıda güvencesizliğinin yıllık olarak ulusal düzeyde hükümet kaynaklı ölçümünün taahhüt edilmesi. (82) Mevcut durumda hiçbir ulusal gıda güvencesizlik ölçümü yokken, geçmişteki çalışmalar da küçük örnek grupları üzerinde yapılmış anketlere dayanıyor. (83)

3.1.3 Yerel yönetimlerin, gıda yoksulluğuna karşı eylem planları içeren yerel gıda politikaları hazırlamak üzere desteklenmesi. (84) Bu, sağlıklı ve uygun fiyatlı gıdaya erişimin artırılmasında yardımcı olacaktır.

3.1.4 “Gıda çöllerinin” ortadan kaldırılması için yerel yönetimler, uygun fiyatlı iyi gıdaya fiziksel erişimi iyileştirmelidir.^{xiii} Bu, plancılar, perakendeciler, yiyecek ve içecek dağıtım firmaları, imalatçılar ve reklamcılarla koordineli bir şekilde çalışılmasıyla gerçekleştirilebilir.

^{xii} Fabian Komisyonu “hane içi gıda güvencesizliğini”, “yeterli kalitede ya da miktarda gıdayı sosyal olarak kabul edilebilir yollardan elde edememe veya tüketememe ya da bunu yapabileceğine dair güvencesizlik” olarak tanımlamıştır. ³⁵

^{xiii} Gıda çölleri, taze meyve, sebze ve diğer sağlıklı gıdalara erişimi bulunmayan alanlardır. Aslında bu alanların “gıdaya” erişimden yoksun olmaması –genellikle sağlıklı, yüksek oranda işlenmiş ve besin değeri düşük gıdalar içinde boğulmaları– nedeniyle bu terim bir ölçüde yanlış bir adlandırmadır.

3.2 Çocuk sağlığının desteklenmesi

3.2.1 Hükümet ve yerel yönetimler, Sağlıklı Başlangıç uygulamasının artırılması için bütüncül bir program geliştirmelidir. Sağlıklı Başlangıç kuponları, beslenme biçimlerinin iyileştirilmesi için potansiyel olarak değerli bir desteği temsil eder. Yerel yönetimler ve yerel gıda ortaklıkları, kendi bölgelerinde, Sağlıklı Başlangıç kuponlarının uygulanması için %80 olan ulusal hedefi karşılayan veya aşan bir hedef oluşturmalıdır.

3.2.2 Hükümet, yerel yönetimler ve okullar, düşük gelirli hanelerden gelen çocukların yılda 365 gün boyunca iyi gıdaya erişimlerini sağlamalıdır. Bu, ücretsiz okul yemekleri uygulamasını ve kahvaltı zamanı, okul sonrası ve okul tatilleri süresince ücretsiz yemek verilmesini de içermelidir.

3.2.3 Daha fazla meyve ve sebze tüketimini teşvik etmeye yönelik kampanyaların desteklenmesi. Mevcut durumda yürütülmekte olan bu tür bir kampanya örneği, Gıda Fonu tarafından yürütülen *Peas Please* (Bezelye Lütfen) kampanyasıdır.

3.3 Tarımsal sübvansiyon sisteminde halk sağlığı ile ilgili çelişkilerin ele alınması

3.3.1 Mevcut durumda sağlıksız gıdaların üretimini destekleyen sübvansiyonlar daha sağlıklı gıdaların üretimini destekleyecek şekilde yeniden yapılandırılmalıdır. Örneğin, şeker tüketiminin azaltılması, obezite ve diyabetle mücadele etme ihtiyacı ile çelişen şeker pancarına ilişkin finansal destek, yerel bahçecilik üretimini desteklemeye yönlendirilmelidir.

3.4 Kamu alımlarının iyileştirilmesi

3.4.1 Gıda ve yiyecek-içecek hizmetlerine ilişkin Hükümet Satın Alım Standartlarının (HSAS) güncellenmesi. Gıda, çiftçilik ve balıkçılığa yönelik çevre standartları güçlendirilmelidir. Bu, doğal kaynakları korumak için çalışan üreticiler için daha iyi ve büyüyen bir pazara yol açacaktır. HSAS aynı zamanda, et ve süt ürünlerinin refah düzeyi daha yüksek ve özellikle de antibiyotiklerin sağlıklı hayvan gruplarında koruyucu amaçla kullanılmasını yasaklayan ve/veya gereksiz antibiyotik kullanımını tamamen azaltan üretim sistemlerinden elde edildiğini (örneğin gezen tavuk yumurtaları gibi) belirtme taahhüdü içermelidir.

3.4.2 Alım politikalarında sürdürülebilirlik kriterlerini uygulayan kamu kurumlarının ödüllendirilmesi. Örneğin, Birleşik Krallık hükümetinin getirmeyi planladığı yeni Sağlıklı Okullar derecelendirme programına bu tür kriterlerin dahil edilmesi (bkz. 2.2.2 ve 3.9.1'de yer alan Politika önerileri).

3.4.3 (Mevcut durumda devlet okullarını kapsayan) Zorunlu okul gıda standartlarının 2010 ila 2014 yılları arasında kurulan akademiler ve özerk okullara da uygulanmasını sağlayacak mevzuat getirilmesi. Bu, mevcut boşluğu dolduracak ve tüm okullardaki öğrencilerin okul gıda standartlarının sunduğu 'beslenme güvenlik açısından' yararlanmalarını sağlayacaktır. Bu standartlar bağımsız bir şekilde izlenmeli ve uygulanmalıdır.

3.4.4 Hastanelerin hastalara, personele ve ziyaretçilere sunulan gıdalarda zorunlu olarak asgari standartlara uymalarını sağlamak için hastane gıda standartları, mevzuat içine yerleştirilmeli ve böylelikle okul gıda standartları ile aynı yasal dayanağa sahip olmaları sağlanmalıdır. Bu standartlar bağımsız bir şekilde izlenmeli ve uygulanmalıdır.^{xiv}

3.4.5 Hastane gıda standartları mevzuatı, hastane tesislerindeki otomatlarda satılan gıdalarla ilgili yasal standartları da içermelidir. Bu, İskoçya'da aktif

^{xiv} Hastane gıda standartlarının iyileştirilmesi ile ilgili daha fazla bilgi için bkz. Daha İyi Hastane Gıdası Kampanyası web sitesi: <https://www.sustainweb.org/hospitalfood/>

olarak uygulanan Healthy Living Award Plus (Sağlıklı Yaşam Ödülü) programına benzer olabilir ^{xv}

3.5 Sürdürülebilir gıda tüketiminin artırılması

3.5.1 Sürdürülebilirlik kriterleri, hükümetin beslenme ile ilgili yönlendirici ilkelerine dahil edilmelidir. Bu ilkeler, iyi gıda ve sağlığın sadece besin açısından dengeli öğünler yemekten daha fazlası olduğunu vurgulamalıdır. ^{xvi}

3.5.2 Sağlık ve tarım politikaları birbirleriyle bağlantılı olmalıdır. Örneğin, “Günde Beş Adet” gibi politikalar meyve ve sebzelerin yerli üretimini teşvik eden bir tarımsal politikaya bağlanmalıdır. (88) Bu, bahçecilik faaliyetlerinde çalışan işçilerin araziye ve uygun fiyatlı konutlara erişimlerinin artırılması, sürdürülebilir üretimi destekleyen eğitimler ve agroekolojiye dayalı üretim yöntemleri konularında araştırma ve geliştirme faaliyetlerine yatırım yapılması ile mümkündür.

3.5.3 Sürdürülebilir et ve süt ürünleri tüketiminin önemi hakkındaki farkındalığın artırılmasına yönelik kampanyaların geliştirilmesi ve desteklenmesi. Bunu yapmaya çalışan kampanya örnekleri arasında, Birleşik Krallık’taki Daha Sağlıklı Beslenme ittifakı ve Ghent (Belçika) ve San Francisco (ABD) gibi kentlerin desteklediği ‘etsiz günler’ kampanyasını sıralamak mümkündür.

3.6 Gıda etiketlerinin iyileştirilmesi

3.6.1 Gıdaların “trafik ışığı” etiketlemesinin zorunlu hale getirilmesi için yasa çıkarılması. Gıda Standartları Kurumu’nun kırmızı, sarı ve yeşil etiketleme sistemi isteğe bağlı değil, zorunlu olmalıdır. Sağlık Bakanlığı’nın bu programı 2013 yılında isteğe bağlı bir tedbir olarak uygulamaya koymasına rağmen, bu etiketler satılan tüm gıdaların yaklaşık üçte birinde hâlâ yer almıyor. (89)

3.7 Abur cubur reklam ve tüketiminin düzenlenmesi

3.7.1 Gerek yayın gerekse yayın dışı kitle iletişim araçlarında 18 yaşın altındaki çocuklara abur cubur yiyeceklerin pazarlanmasını engelleyecek daha güçlü kontroller uygulanması. Bu, çocukların, en sevdikleri TV programlarını izlerken bu tür reklamlara maruz kalmasını azaltacak ve Reklam Uygulamaları Komitesi’nin kapsamayı kabul etmediği alanlarda (paketleme, marka karakterleri, sponsorluk ve müfredat malzemeleri gibi) yeni kuralları içermelidir.

3.7.2 Reklamcılık Uygulaması Komitesi ve Reklam Standartları Kurumu, şirketlerin Temmuz 2017’de yürürlüğe giren yeni yayın kurallarının hem yazılı hem de amacını takip etmesini sağlamalıdır. “Doğrudan çocukları cezbeden” pazarlamanın ne anlama geldiğine dair kapsamlı ve şeffaf bir tanımlama da varolan zayıf tanımın yerine geçmelidir.

3.7.3 Birleşik Krallık hükümeti, Alkolsüz İçecekler Endüstrisi Vergisi’nin etkisini denetlemelidir. Denetleme, bu vergi yoluyla toplanan paranın koruma altına alınmasının sağlık açısından faydalarının izlenmesini ve 16 yaşın altındaki çocuklara enerji içeceği satılmasının yasaklanması da dahil üzere beslenme ve sağlıkla ilgili daha fazla vergi ve düzenlemeler getirilmesine yönelik pilot çalışmalar yapılmasını içermelidir (bkz. 9. Bölüm: Finans). (90)

3.7.4 Gıda ürünlerinde şeker, tuz ve doymuş yağ oranlarının azaltılması için yasa çıkarılması. Gıda endüstrisi aktörlerinin kendi ürünlerindeki şeker,

^{xv} Okul gıda standartları, okul yemeklerine ve otomatik satış makinelerinde şekerli içeceklerin ve besin değeri düşük gıdaların yasaklanması ile mevcut durumda benzer gereklilikleri karşılıyor. (85)

^{xvi} Doyurucu Yemek (Square Meal) raporu, sağlık, gıda, çiftçilik ve doğayı bütünsel bir şekilde değerlendirerek sürdürülebilir beslenme kuralları oluşturan ilk raporlardan biridir. (86) Brezilya, sürdürülebilir kriterleri içeren gıdaya dayalı beslenme kurallarının faydalı bir modelini sunar. (87)

tuz ve doymuş yağ oranlarının azaltılmasına yönelik gönüllü olarak imzaladıkları ve kendilerinin denetledikleri taahhütleri içeren mevcut Halk Sağlığı Sorumluluk Anlaşması işe yaramıyor. (91)

3.8 Topluluk gıda kaynaklarının desteklenmesi

3.8.1 Hükümet ve yerel yönetimler, varolan topluluk gıda kaynaklarına daha fazla destek sağlamalıdır. Bu kaynakların tümü, sağlıklı gıdaya, eğitime, becerilere ve insanların sosyal hayata erişimini iyileştirmede önemli bir katkı sağlayan topluluk mutfakları, tüketim kooperatifleri, topluluk bahçeleri ve gıda merkezleridir. Bunlara verilecek destekler, başlangıç maliyetleri için hibe verilmesi ve mali olarak sürdürülebilir modeller geliştirilmesine yönelik tavsiyeler şeklinde olabilir.

3.8.2 Yeni gıda yetiştirme topluluğu girişimleri, topluluk yemek ve mutfaklarının gelişiminin desteklenmesi. Bunların tümü, yoksunluk bölgelerinde ya da “gıda çöllerinde” sağlıklı gıdaya erişimin artırılması için halk kaynaklı önemli girişimlerdir (bkz. 7.1.2 ve 9.4.1’de yer alan Politika önerileri)

3.9 Yaşlı insanların iyi gıdaya erişimlerinin sağlanması

3.9.1 İngiltere genelindeki bakım evlerinde sürdürülebilir gıda sağlanmasına yönelik beslenme standartları geliştirilmesi ve uygulanması. (92) Bunların, yaşlı insanların hem kendileri hem de çevre için iyi olan gıdalara erişiminin güvence altına alınması için sürdürülebilirlik kriterlerini içermesi gerekir (bkz. 2.2.2 ve 3.4.2’de yer alan Politika önerileri).

3.9.2 ‘Evlere yemek servisi’ hizmetlerindeki düşüşün durdurulması. Bu, sosyal tecrit ile mücadele eden ve aktif yaşlanmayı destekleyen “yemekten fazlası” hizmetleri ile birleştirilmelidir. (93) Gıda satın almak ve pişirmek, yaşlı insanların becerilerini, kendilerine olan güvenlerini ve rutinlerini sürdürmelerini sağlar. Hazır yemek sağlayan bakım paketleri bunu dikkate almaları ve yaşlı insanları gıda becerilerini korumalarında desteklemeleri gerekir.^{xvii}

3.9.3 Pazarların, örneğin satın alınan gıdalar için bir teslimat hizmeti uygulanması ve beslenme ile ilgili bilgi sağlanması gibi, yaşlanan nüfusun bağımsızlıklarını korumalarını destekleyecek araştırmaların yürütülmesi veya finanse edilmesi.

3.9.4 Yaşlı insanlara verilen bakım hizmeti başarısız olduğunda acil durum sürecinin geliştirilmesi. Bu, sosyal hizmet uzmanlarına, yaşlı insanlara evlerinde verilen sağlık hizmetlerindeki aksaklıkları tespit etme yetkisini verecektir. Kötü muamele nedeniyle yaşlı insanların bakım paketlerini iptal ettikleri, yeterli ve kaliteli gıda almanın özellikle önemli olduğu kritik bir dönemde kendileri için yemek hazırlayacak kişilerden yoksun kaldıkları durumlarla karşılaşmıştır.

3.10 Gıdaya daha iyi erişim için ulaşım altyapısının iyileştirilmesi

3.10.1 Düşük gelirli gruplar için ücretsiz veya düşük ücretli toplu taşıma uygulanması. Bu uygulama, kent merkezi pazarlarında ve kırsal bölgelerdeki gıda satış yerlerine erişimi iyileştirecektir. Ulaşım, özellikle düşük gelirli gruplar, engelli ve yaşlı insanlar için gıda seçimlerinde önemli bir rol oynar. Toplu taşıma hizmeti sunumuna ilişkin herhangi bir değişiklik gıdanın perakende satışının yapıldığı yerlere erişim açısından değerlendirilmelidir.

3.11 Gıda endüstrisi lobisinin etkisinin azaltılması

3.11.1 Gıda endüstrisi lobisinin ulusal halk sağlığı kampanyaları ve politika yapım süreçleri üzerindeki etkisinin azaltılması. Mevcut durumda, gıda endüstrisi, ulusal kamu sağlığı politika ve kampanyalarını yoğun bir şekilde etkiliyor. Örneğin, 2010 yılında Parlamento Üyeleri, gıda imalatçılarının desteklediği a Guideline Daily Amounts-GDA (Günlük Önerilen Miktarlar) sistemi lehine, Birleşik Krallık Gıda Standartları Kurumu tarafından geliştirilen trafik ışığı gıda etiketleme sistemine karşı oy kullanmışlardır. (95)

4

TOPRAK

Arazi yönetiminin yeniden düzenlenmesi

“Araziye erişim imkânsız. Toprak çok pahalı ve çok azı satışa çıkarılıyor, özellikle de kaliteli tarım arazileri. Ayrıca araziyle ilişkili uygun fiyatlı konutlar da hiçbir zaman bulunmuyor.”

JONATHAN AGNEW

Blackhaugh Çiftliği

(Halkın Gıda Politikası istişaresi)

“Tarımsal arazilerin yüksek fiyatları, çoğumuz için yasak niteliğinde ve araziler genellikle varolan büyük ölçekli çiftçiler ya da emlak müteahhitleri tarafından yatırım amaçlı satın alınıyor. İnsanların topluluk bahçelerine yürüyebilmeleri için evlerin yanında arazilere, ayrıca küçük ölçekli çiftçilik alanına yeni girenler için mali yardıma ihtiyacımız var.”

NIKKI GILES

FlintShare CSA

(Halkın Gıda Politikası istişaresi)

“Pek çok yerel yönetimin örgütlü vatandaş grupları ile ilgilenememesi ya da ilgilenmek istememesi ve onun yerine tescilli büyük yardım kuruluşları veya kâr amacı güden kurumları tercih etmeleri nedeniyle, kentsel topluluk bahçeleri için en önemli güçlüklerden biri toprağa erişimdir.”

CHRIS YAP

Centre for Agroecology, Water and Resilience

[Arkeoloji, Su ve Değişimle Başa Çıkma Merkezi]

(Halkın Gıda Politikası istişaresi)

“Çiftçiliğe yeni başlayanların İngiltere’de bir çiftlik satın alma olasılığı neredeyse hiç yok: Arazi ve kırsal konutların maliyeti son derece yüksek. Ancak yalnızca yeni çiftçiler, geleneksel çiftçilik ve küreselleşmiş gıda dağıtımının olumsuz çevresel etkilerini azaltmak için ihtiyaç duyulan tutku, vizyon ve becerilere sahipler. Diğer küçük kırsal işletmelerin ve hizmetlerin desteklenmesine yardımcı olan küçük çiftlikler de kırsal topluluklar için hayati önem taşıyor.”

ZOE WANGLER

Ecological Land Co-operative [Ekolojik Toprak

Kooperatifi]

Fotoğraf: The Cotswolds, Flickr Yaratıcı Beraberlikler © Neil Howard

Hayalimiz

Toprağın gıda ve barınmak için önemli bir kaynak ve çok sayıda sosyal, kültürel ve ruhsal uygulamanın temeli olarak kabul edildiği bir gelecek hayal ediyoruz. Bu gelecekte toprağa bir meta olarak yaklaşılmaz, toprak meta gibi alınıp satılamaz, bunun yerine tüm insanların ortak varlığı olarak kabul edilir.

Bu gelecekte bir Arazi Komisyonu kurulmuştur ve yoğunlaştırılmış arazi mülkiyetinin gıda ve tarım sistemimiz, konutlarımız, yerel ekonomilerimiz, kültürlerimiz ve geçim kaynaklarımız üzerindeki etkileri ile ilgili eksiksiz ve şeffaf bir araştırma yapılır.

Toprak reformunun bir parçası olarak, toplumlar artık kamu arazi ve kaynaklarının kontrolü ve yönetimi üzerinde güçlü haklara sahiptir. Arazilerin denetlenmesi ve kamu yararı için muhafaza edilmesi amacıyla çeşitli toprak vakıfları ve emlak kuruluşları kurulur. Çiftçiliğe yeni başlayanlar

için araziye erişim iyileştirilmiş, verasetin mümkün kılınması ve Birleşik Krallık çiftçilerinin ortalama yaşının düşürülmesi için açık stratejiler getirilmiştir.

Geçimlerini topraktan kazanan insanlar ihtiyaç duydukları kaynaklara güvenli ve adil erişime ve bu kaynaklar üzerinde kontrole sahiptir. Kiracı çiftçiler güvenli uzun vadeli kira sürelerinden yararlanırken bölgesel çiftlik stoku artırılmıştır. Planlama politikası, toprak işçilerine güvenli barınma olanakları sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmiş ve arazinin agroekolojiye uygun ıslah edilmesini desteklemiştir.

Herkes, uzun vadeli gıda güvenliği sağlama kapasitesine sahip adil ve sürdürülebilir bir gıda sisteminden faydalanmıştır. Toprağa adil ve güvenli erişim bunun için gerekli bir unsur olarak kabul edilir.

Değişimin gerekçeleri

“Her toplumda, zenginliğin en büyük ve en dayanıklı kaynağı topraktır ve bu, her ekonomide en değerli varlıktır. Bu nedenle, toprak mülkiyeti tekeli, bizim toplumumuzdaki en büyük adaletsizlik kavramını oluşturuyor ancak bundan nadiren söz ediliyor. Toprak mülkiyeti ile ilgili pek çok varsayım ve bir parça toprağa sahip olmak için pek çok insanın kira ödemek zorunda olması ve buna karşılık diğerlerinin aynı toprağı, tarihsel olarak bir şekilde elde etmiş ve bugün de bu topraktan elde ettikleri gelirlerle refah içinde yaşayabilmeleri nadiren sorgulanıyor. İnsanları, toprak mülkiyeti ayrıcalığına sahip oldukları için ödüllendirmek yerine vergilendirmeliyiz. Ve bu, yapmamız gereken son derece önemli bir politika değişikliğidir.”

MOLLY SCOTT CATO (Avrupa Parlamentosu Üyesi)

Birleşik Krallık, dünyadaki en yüksek yoğunlaştırılmış arazi mülkiyeti seviyelerinden birine sahiptir ve tüm tarımsal arazilerinin yarısından fazlasının mülkiyeti, nüfusunun %1'inden azına aittir. (96) İngiltere’de toprak, mülkiyetin tarihsel olarak eşit olmayan dağılımı, gıda üretimini karşılama ihtiyacı, konut, enerji, yaban hayatı ve dinlenme gibi çok sayıda baskı unsuru ile karşı karşıyadır. Bunlara bir de toprağın son zamanlarda bir yatırım ve finansal spekülasyon aracı olarak kullanımının artması da eklenmiştir.

Son yıllarda arazi fiyatlarındaki hızlı artış, çiftçiliğe yeni başlayanların endüstrinin dışına itilmelerine neden olmuş ve bu da tarımda yenilenme konusunda çok büyük güçlükler yol açmıştır. İngiltere’de satılık arazi fiyatları 2004 ile 2014 yılları arasında üç kattan fazla artış göstermiş (97) ve son 50 yılda %4.763 oranında yükselmiştir. (98) Bugün ortalama arazi fiyatı yaklaşık 19.207 sterlin/hektardır (7.773 sterlin/akre) (99) ve bu da, toprağı geçimlerini tarımdan kazanmak isteyen ancak kayda değer oranda finansal desteğe sahip olmayan kişiler için erişilmez hale getiriyor.

Küçük çiftlikler Birleşik Krallık’taki tüm çiftliklerin %70’inden fazlasını oluşturmakta ancak tüm tarımsal arazilerin sadece %25’i küçük ölçekli çiftçiler tarafından işleniyor. (100) Küçük ölçekli çiftçiler tarafından işlenen tarımsal arazi miktarı son yirmi yılda %25 azalmış ve aynı süre içinde küçük çiftliklerin yaklaşık %40’ı kapanmıştır. (101) Satılan çiftlikler artık rutin olarak parçalanıyor ve bu arazilere tipik bir şekilde yatırımcılara ya da varolan büyük çiftliklere geçmekte, çiftlik evleri de kırsal alanlarda yaşayan insanların çoğu için yanına yaklaşılacak derecede yüksek fiyatlarla satılıyor. Bu süreç, arazi parçalarının giderek toplulaşmasına ve uygun fiyatlı kırsal konutların da giderek azalmasına

yol açıyor.

Toprağı erişim sorunları, geriye kalan kamuya ait çiftlik arazilerinin giderek daha fazla özelleştirilmesi ile birleşiyor. Bu araziler, geleneksel olarak, çiftçilik geçmişi olmayan ve çiftçiliğe yeni başlayanlar için çiftçilik merdiveninin ilk basamağını oluşturuyor. 2001 yılından bu yana, belediyeye ait 1000’den fazla çiftlik, hükümetin sermaye yaratma ve mali açıkları kapatma baskısıyla, yerel belediyelerce satılmıştır. Somerset’te belediyeye ait 1149 hektarlık (2839 akre) çiftlik arazisi, 2009 yılından bu yana yerel yönetim için 35 milyon sterlinden fazla kaynak yaratacak şekilde elden çıkarılmıştır. (102) Kamu çiftlik arazisi varlığının elden çıkarılması, 2010 yılından bu yana George Osborne tarafından gerçekleştirilen 37 milyar sterlin tutarındaki özelleştirme satışlarının bir parçasıdır. Bir zamanlar kamuya ait olan varlıklar, siyasi amaçlara kurban ediliyor. (103)

Mevcut tarımsal sübvansiyon sistemi yoğunlaştırılmış arazi mülkiyetini teşvik ediyor. Mevcut Ortak Tarım Politikası (CAP) ödeme kurallarına göre, sübvansiyonlar, tarıma elverişli bir ülkede sahip olunan ve muhafaza edilen hektar sayısına göre dağıtılıyor. Bu sübvansiyonlar sadece üretime bağlı değil ve beş hektardan (on iki akre) daha küçük araziye sahip küçük çiftliklere verilmiyor. Sübvansiyon, çiftlikleri büyüklüklerine göre ödüllendirdiği için giderek daha büyük çiftliklerin oluşumunu doğrudan tetikleyen bir ödemedir. (104) Pek çok durumda bu sübvansiyonlar, Birleşik Krallık’ın en zengin insanlarına mali destek sağlayacak boyutlara ulaşmıştır.

2015 yılında, 100 arazi sahibi, her biri 395.000 sterlin ile 1,4 milyon sterlin arasında değişen tarımsal sübvansiyon almıştır. Toplamda bu tutar, 87,9 milyon sterlin tarımsal sübvansiyon tutarına ulaşmış ve bunun 61,2 milyon sterlini tek ödeme planından gelmiştir. Bu, aynı dönemde, tek ödeme planından ödeme alan en alttaki 55.119 kişiye ödenen toplam tutardan daha fazladır. (105)

Sübvansiyon sistemi, hızla artan arazi değerleri, küresel mali güvencesizlik ve tam bir düzenleme eksikliği ile birleştiğinde, spekülörleri çiftlik arazilerini giderek daha cazip hale gelen bir yatırım aracı olarak görmeye teşvik etmiştir. (106) Tarım arazisinin, iki yıl boyunca aktif olarak işlenmesi halinde veraset vergisinden muaf olması nedeniyle, insanlar toprağı, varlıklarını devretmenin bir yolu olarak görüyor. Tarım arazisi yatırımları, miras ve sermaye kazancı ile vergi muafiyeti elde etmeye çalışan insanlar için bir vergi cenneti haline gelmiştir. (107) Savills tarafından 2015 yılında Birleşik Krallık’taki tarım arazileri üzerinde gerçekleştirilen pazar araştırmasına göre, tarıma elverişli arazilerin

fiyatları son on yılda %277 artmış, tüm ekilebilir arazi alımları içinde gerçekten çiftçi olan alıcıların oranı ise %45'tir. (108)

Kentsel koşullar altındaki arazi spekülasyonu ve emlak geliştirme, topluluk bahçelerine ve kent çevresindeki bostanlar üzerindeki baskıyı artırmıştır. Temelde bu durum, uzun süredir topluluk yetiştirme alanlarının tahliye edilmesine ve kentsel arazi sahiplerinden kentsel topraklara erişim arayışındaki topluluklara güvenli kira süreleri verme konusunda gönülsüzlüğe yol açmıştır. Gıda yetiştirmek için kentsel arazilere erişim, birçok yerel yönetimin, arsa payı sağlama yönündeki yasal yükümlülüğe ve bekleme listelerinde yer alan çok sayıda kişiye karşın, arsa payı olarak daha fazla arazi temin etmesini reddetmeleri ile daha da sınırlanmıştır. (109)

Arazi ve konut eşitsizliği birbiriyle oldukça ilişkilidir. Arazi ve konut fiyatlarındaki artış, spekülatif emlak alımları ile birlikte, artan eşitsizliklerde payı vardır. Sadece üretime ve topluma katkıları ile değil, aynı zamanda gayrimenkul mülkiyeti ve sınırlı doğal kaynak olan arazinin kontrolü açısından da ayrılan iki sınıf arasında uçurum giderek büyüyor. (110) Ev fiyatları –ve arazi değerleri– arttıkça, en alttaki insanların varlıkları sıfırda ya da eksi değerlerde kaldığı ve bu arada en üstteki %10'un mal varlığı hızla arttığı için bu uçurum daha da büyümeye devam edecektir. 1970 yılından bu yana, konut ve arazi mülkiyeti, zenginlik-gelir oranındaki artışın %87'sini oluşturmuştur. (111) Arazi arzının sabit olması ve genellikle değer kaybetmemesi nedeniyle, ekonomi ve talep büyüdükçe, görece fiyatı artma eğilimi gösteriyor.

Arazi mülkiyeti nüfus genelinde eşit bir şekilde dağılmış olsaydı, o zaman en azından yükselen arazi değerlerinden herkesin yararlanması mümkün olabilirdi. Ancak ne yazık ki durum böyle değil; yukarıda da açıklandığı gibi, Birleşik Krallık'ta arazi dağılımı büyük oranda eşitsiz. Konut mülkiyeti 20. yüzyılda artmış olmasına karşın, (112) son 15 yılda kendi evlerine sahip olan nüfusun oranı %70'ten %50'ye düşmüştür. (113)

Daha uygun fiyatlı toprak mülkiyeti seçenekleri (yani, sosyal konutlar, ortak mülkiyet ve diğer kaybolan mülkiyet biçimleri) ve gerçek anlamda uygun fiyatlı konut ihtiyacı son derece önemlidir. Mevcut durumda kırsal konutların sadece %8'i ve kentsel konutların %20'si bu kategorilere giriyor. (114) Bu eşitsizlik, yerel halkın, kendi yerel toplulukları içinde yaşamaya devam etmelerini zorlaştırırken, köylerin, banliyö bölgelerinin ve daha yaşlı nesillerin korunma alanları haline gelmelerine yol açabilir.

Planlama sistemi, tarım işçilerinin evlerini inşa etmeleri ve kendi çiftliklerinde yaşamalarını son derece güçleştiriyor. Genel anlamda çiftçilik ve özellikle de agroekoloji çiftçiliği emek yoğun olabilir. Bir çiftliğin etkili bir şekilde yönetilebilmesi için çiftçilerin sıklıkla arazide olmaları gerekir. Arazide yaşamak da çiftçiliği ticari bir iş olarak ekonomik anlamda daha sürdürülebilir hale getirir. Ancak planlama sistemi, özellikle de yeni başlayanlar için büyük bir engel oluşturuyor. Çiftçi adayları, gerekli altyapıyı inşa etmelerine ya da kendi arazilerinde yaşamalarına izin verilmemesi riskini göze alıyor. Tarımsal bağlantıların kaybedilmesi ve artan kira bedelleri ile birlikte, kırsal alanlarda yaşamak ve çalışmak neredeyse imkânsız hale geliyor.

60'tan fazla kayıtlı Birleşik Krallık şirketi ve uluslararası kuruluş, dünya genelinde çok sayıda spekülatif arazi alım satım anlaşmalarına giriyor ve hep birlikte Birleşik Krallık dışında neredeyse iki milyon hektarlık (yaklaşık beş milyon akre) alanın kontrolünü ellerinde buluyor – bu rakam başka herhangi bir Avrupa ülkesinde olduğundan neredeyse dört kat fazladır. (115) Son beş yılda, dünya genelinde, özellikle de Asya ve Afrika'da tahmini olarak 80 milyon hektarlık alan (neredeyse iki milyon akre) uluslararası yatırımcılar tarafından, kiralama ya da satın alma yoluyla gasp edilmiştir. (116) Bu toprak gaspının arkasında yüzyıllardır devam eden bir sömürgecilik geçmişi yatıyor. Diğer ülkelerdeki gıda hakkı ve gıda egemenliğine zarar veren bu sömürgeci uygulamaların devam etmesi ve yenilenmesi, genellikle yatırım yapan ülkeler için gıda güvenliğini sağlamak üzere gıda üretiminin dış kaynak kullanımıyla gerçekleştirilmesi olarak savunuluyor. (117)

Uluslararası düzeyde, şeker ve biyoyakıt endüstrisi bu spekülatif arazi alım satım krizini tetikleyen en suçlu taraflardan olmuştur. (118) Birleşik Krallık merkezli şeker şirketi Tate and Lyle, Kamboçya'daki spekülatif arazi alım satımlarında işbirlikçi olmakla suçlanmıştır. (119) 2013 yılında Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi'ne, Kamboçya'nın Koh Kong bölgesindeki iki yüzden fazla yerinden edilmiş köylü ve çiftçi adına Tate and Lyle aleyhine bir şikayette bulunulmuştur. (*Song Mao karşısında Tate & Lyle Industries Ltd.*, dava sürüyor.) (120) Arazi anlaşmalarının en sık ve yakın etkisi, yerel toplulukların araziye ve arazi ile ilgili kaynaklara erişimi ve bunlar üzerindeki kontrolü kaybetmesidir, ayrıca zorla yerinden edilmelere ve insan hakları ihlallerine yol açmıştır. (121)

Politika önerileri

4.1 İngiltere için Arazi Komisyonu Kurulması

4.1.1 Toprak yönetiminde reform yapmak amacıyla İngiltere için Arazi Komisyonu kurulması.

4.1.1 (a) Arazi Komisyonu, toprağın, bugün İskoçya'da olduğu gibi 'halkın ortak varlığı' olarak kullanılması gerektiğinin kabul edilmesi temeline dayanarak oluşturulmalıdır. İngiltere için Arazi Komisyonu, 2016 İskoç Toprak Reformu Yasasında İskoçya için tavsiye edilen komisyona benzer olabilir. (122)

4.1.1 (b) Arazi Komisyonu'nun görev alanı, yoğunlaştırılmış arazi mülkiyetinin gıda ve tarım sistemimiz, konutlarımız, yerel ekonomilerimiz, kültürlerimiz ve geçim kaynaklarımız üzerindeki etkileri ile ilgili eksiksiz ve şeffaf bir araştırma gerçekleştirmek olacaktır. Bu, kısmen, Birleşik Krallık yönetimi tarafından gelecekte gerçekleştirilecek her türlü toprak reformu için kanıt temelini oluşturacaktır. Komisyonun sorumluluk alanı, İngiltere'deki hem kentsel hem de kırsal arazileri içerecek şekilde genişletilmeli ve mülkiyet, arazi hakları, arazi yönetimi ve arazinin kullanımı da dahil olmak üzere toprakla ilgili tüm konuları kapsamalıdır. (123)

4.1.2 Tapu Sicillerinin şeffaf ve eksiksiz hale getirilmesi. Tapu Sicili, İngiltere'deki arazi mülkiyetinin eksiksiz bir kadastro haritasını içermeli ve kişisel bilgilerin gizliliğinin gerektirdiği durumlar dışında serbestçe ulaşılabilir olmalıdır. Bunun, insanların yaşadıkları bölgeler ile ilgili bilgilere erişimine olanak tanıyacak son derece önemli demokratik bir adım olması nedeniyle, bu değişiklikler mümkün olan en kısa sürede yürürlüğe girmelidir.^{xviii}

4.1.3 Toprak Mülkiyeti, Balıkçılık ve Ormanlarla ilgili BM Gönüllü Yönlendirici İlkeleri ve tavsiyeleri, arazi kullanımı ile ilgili, toprak mülkiyeti, balıkçılık ve ormanların yönetimini kapsayan açık ve ayrıntılı bir politikanın temeli olarak kullanılmalıdır.^{xix xx xxi}

4.2 Halkın toprağa erişiminin güçlendirilmesi

4.2.1 Halkın, kamu arazi ve kaynaklarının mülkiyeti ve yönetimine ilişkin haklarının güçlendirilmesi.

4.2.1 (a) 'Halkın Yönetme Hakkı'nın getirilmesi. Bu, toplumların mevcut durumda hükümet, özel kuruluş veya hayır kurumlarının elinde bulunan ya da bu kurum veya kuruluşlar tarafından devredilen toplumsal değere sahip varlıklar için yeni yönetim düzenlemeleri teklif etmelerine olanak tanıyacak Localism Act (Yerelcilik Yasası) (2011) (127) üzerine inşa edilebilir. (128)

4.2.1 (b) Yerelcilik Yasası'nda (2011) yer alan 'Halkın İhaleye Katılma Hakkının': (a) hem kentsel hem de kırsal alanlardaki tarımsal arazi ve binaları; (b) 'tamamen veya büyük ölçüde terk ya da ihmal edilmiş' veya durumu toplumun refahına zarar veren arazileri; (129) (c) önalım (rüçhan) hakkını; ve (d) halkın satın almalarına yardımcı olmak üzere kamu finansman kaynaklarına erişimi içerecek şekilde

^{xviii} Birleşik Krallık hükümetinin; Birleşik Krallık firmalarının ve deniz aşırı şirketlerin elinde bulunan arazilerin öğrenilmesine yönelik ücretlerin kaldırılması (2017 Sonbaharında açıklanması planlanan veri setleri); 2030 yılına kadar eksiksiz bir sicil sağlanması ve arazi parsellerinde payı olan herkesin daha iyi kaydedilmesine yönelik son tekliflerini kabul ediyoruz. (124)

^{xix} İskoç Arazi Reformu Yasasının müzakereleri ve tasarlanması sırasında bu yönlendirici ilkeler temel alınmıştır.

^{xx} La Via Campesina Avrupa Koordinasyonu, AB'nin, Avrupa'da toprak mülkiyeti hakkında bir direktif ile Toprak Mülkiyeti, Balık Yatakları ve Ormanlarla ilgili BM Gönüllü Yönlendirici İlkelerini uygulaması için mücadele ediyor. (125)

^{xxi} Toprak Mülkiyeti, Balıkçılık ve Ormanlarla ilgili BM Gönüllü Yönlendirici İlkeleri, İskoç Arazi Reformu Yasasındaki tavsiyelerin geliştirilmesinde kilit önem taşıyan bir çerçeve olarak kullanılmıştır. (126)

genişletilmesi. Bu, İskoç Halkın Güçlendirilmesi Yasası'nda (2015) yer alan tavsiyelere benzer olabilir. (130)

4.2.1 (c) Belediye Varlık Sicillerinin şeffaf ve kamuoyuna açık hale getirilmesi. Hangi binaların ve arazilerin hangi belediye meclisinin mülkiyetinde bulunduğunu ayrıntılı bir şekilde içeren varlık sicillerinin kolaylıkla erişilebilir olmasının sağlanması. Bunlar aynı zamanda çiftlik arazilerinin ve tarımsal binaların kullanımını da içerecek şekilde genişletilmelidir.

4.2.1 (d) Yerel yönetimlerin elinde bulunan kayda değer boyuttaki arazi parçaları "toplumsal değere sahip varlıklar" olarak tescil edilmeli ve herhangi bir kullanım değişikliğinde yerel topluluklara danışılması sağlanmalıdır.

4.2.2 İngiltere'deki ilçe çiftliklerinin korunması ve sayılarının artırılması.

4.2.2 (a) İlçe çiftliklerinin elden çıkarılmasının ve bunun sonucunda kiracı çiftçilerin geçim kaynaklarını kaybetmelerinin durdurulması. Genel olarak, ilçe çiftliklerinin (ve tarımsal belediye arazilerinin) varlığı korunmalı ve sayıları uygun olan her durumda artırılmalıdır.

4.2.2 (b) Bahçecilik ve agroekolojiye yönelmek amacıyla tüm ilçe çiftliklerinin yönetimi gözden geçirilmelidir.^{xxii} Bazı ilçe çiftliklerinin, özellikle kasabalara yakın olanların, daha küçük birimlere bölünerek bostancı ve diğer bahçecilerin erişimine açılmasının değerlendirilmesi. Kiracıların alanda yaşamalarını sağlamak için yeni araziler ve ilave tarımsal konutların sağlanması gerekecektir.

4.3 Kiracı çiftçilerin haklarının iyileştirilmesi (131)

4.3.1 Mevcut durumda arazilerini ne kadar süreyle kiralanacağından bağımsız olarak tüm arazi sahiplerine sağlanan **%100 veraset vergisi indiriminin** sadece arazilerini on yıl veya daha fazla bir süreyle kiraya verecekler için **sınırlandırılması**

4.3.2 Damga vergisi ve yükümlülüklerinin daha uzun kiracılara karşı ayrımcılığı sona erdirecek şekilde yeniden düzenlenmesi.

4.3.3 Arazi sahiplerinin çiftliklerini, özel durumlar hariç, en az on yıl için kiralamalarının normal bir uygulama olarak zorunlu kılınması.

4.3.4 "Kiracı Çiftçinin Satın Alma Hakkı" politikası oluşturulması ve geliştirilmesi. Bu tür bir politika, kiracı çiftçilerin işledikleri parseli arazi sahibinden satın almalarını desteklemelidir (makul olmayan/haksız özel kazançların önlenmesi için gelecekteki satışlara sınırlamalar uygulanması gerekecektir).^{xxiii}

4.4 Arazi Satış Kurumu oluşturulması

4.4.1 Arazi Satış Kurumu bekleyen tüm tarımsal arazi satışları ile ilgili bilgilendirilmeli ve belirli bir miktar arazinin gıda üretimine ayrılması için herhangi bir bölgedeki arazi kullanımı gözden geçirmelidir. Bu kurum, arazinin tarımsal kullanımdan çıkarılması ya da olumsuz çevresel sonuçlar yaratılacağına ilişkin ciddi bir risk söz konusu olduğunda satışı engelleme yetkisine sahip olmalıdır.

4.4.2 Belirli durumlarda bu kurum arazi satın alma ve bu araziyi toplumsal kuruluşlara, faaliyet gösteren yerel çiftçilere veya ilçe tarım arazilerine verme ya da satma yetkisine sahip olmalıdır. Mevcut durumda Toprak Birliği Arazi Vakfı (the Soil Association Land Trust), Biyodinamik Toprak Vakfı (the Biodynamic Land Trust) ve Ekolojik Toprak Kooperatifi (The Ecological Land Co-operative) gibi, tümü

^{xxii} 2015 yılında hazırlanan Yerel Yönetim Kırsal Varlıkların Yönetimi Planına ilişkin Kılavuz'da pek çok iyi tavsiye bulunuyor. (132)
^{xxiii} Örnekler arasında 'skoçya'daki 'Küçük Arazi Çiftçilerinin Sayın Alma Hakkı' gösterilebilir: <http://tinyurl.com/croftersright>

halk odaklı olan ve kâr amacı gütmeyen, agroekoloji çiftçilerini destekleme hedefleri bulunan ve bunun gibi arazileri alabilecek toprak vakıfları bulunuyor. İngiltere'deki bu vakıflar henüz küçük olmakla birlikte, daha fazla destek ve finansmanla çok daha fazla kapasiteye sahip olacaklardır. Bu vakıflar aynı zamanda, verasetin söz konusu olmadığı çiftliklerin yönetim sorumluluğunu da üstlenebilir.

4.5 Planlama politikasının yeniden düzenlenmesi

4.5.1 Toprak işçileri için güvenli konaklama arzını güvence altına almak ve toprağın tarımsal kullanımdan çıkarılmasını engellemek amacıyla **konutların tarımsal bağlantıları korunmalıdır.**

4.5.2 Planlama politikası, toprağın sosyal ve ekolojik değerlerine dayanarak **agroekolojinin geliştirilmesini destekleyecek şekilde yeniden düzenlenmelidir.** (133) Özellikle, az yoğun tarım faaliyetleri için ikamet olanağı sağlamak üzere açık bir politika yolu bulunmalıdır. Bu, şu anda Galler'de yürürlükteki One Planet Development Policy (Tek Gezegen Kalkınma Politikası) ile benzer olabilir. (134)

4.5.3 Planlama görevlileri ve yerel belediye yetkilileri, **düşük etkili kalkınma planlaması konusunda eğitilmeli** ve yerel makamlar, yeni tarımsal işletmelerin gelişimini desteklemek için açık planlar oluşturmalıdır.

4.5.4 Planlama mevzuatı, **tarım işçilerinin kendi inşa edeceği konutları desteklemelidir.** İşçilerin kendi inşa edeceği konutlar için kolaylık sağlamak üzere son zamanlarda atılan adımları memnuniyetle karşılıyoruz, ancak bunun daha fazla hükümet mevzuatı ile teşvik edilmesi gerekir. Özellikle, kendilerinin inşa ettiği konutlara verilen desteğin, lüks konutlara yerine, ekonomik konutlara odaklanmasını sağlamak için önlemler alınmalıdır. Kendilerinin inşa edeceği uygun fiyatlı konutlar için tek arsalı istisna alanlar (bazı yerel yönetimlerde politika olarak uygulanıyor) bir ulusal politika haline getirilmelidir. (135)

4.5.5 Gıda üretimi için kent çevresindeki alanlara **öncelik verilmelidir.** Kentlerin çevresindeki arazilerin imar planı buna göre yeniden yapılmalı ve kullanılmayan, binicilik için kullanılan veya terk edilmiş endüstri bölgelerinin oluşturduğu araziler, kentlere yakınlıklarına ve boş kaldıkları sürelerin uzunluğuna göre artan oranlarda vergilendirilmelidir.^{xxiv}

4.5.6 Arazi üzerindeki tüm önemli gelişmeler için, planlamanın bir parçası olarak sadece ekolojik etki değerlendirmelerini değil, daha güçlü ve daha kapsamlı toplumsal ve ekonomik etki değerlendirmelerini de içerecek şekilde **iyileştirilmiş çoklu etki değerlendirmeleri zorunlu olmalıdır.**

4.6 Arazi kullanımına ilişkin mali çerçevenin yeniden düzenlenmesi

4.6.1 Hangi deniz aşırı vergi cennetlerinin ve yabancı yatırımcıların İngiltere'de arazi sahibi olduklarının şeffaf bir şekilde açıklanması. (136)

4.6.2 Arazi ve veraset vergisi arasındaki ilişkinin yeniden gözden geçirilmesi.

4.6.2 (a) Veraset vergisinden muaf tarım arazilerinin değeri için bir üst sınır oluşturulması. Çiftlikler miras olarak bırakılabilmelidir, ancak belirli bir büyüklük ve değerin üzerindeki araziler, daha fazla vergiye ve daha az muafiyete tabi tutulmalıdır. Bu, arazinin bulunduğu bölgeye, arazi kalitesine ve hektar başına değerine bağlı olmalıdır.

4.6.2 (b) Veraset vergisi muafiyeti, miras aldıkları toprağı aktif bir şekilde işleyen aile fertleri ve yüksek toplumsal ve/veya ekolojik değerleri (yeni giren çiftçiler, karbon depolanması, destekli sosyal konut projeleri gibi) için toprağını bir toprak

^{xxiv} Tarımsal arazilerin maliyetinin artmasına yol açan ve tarıma ve bahçeciliğe ayrılan arazilerin miktarını kısıtlayan bir uygulama olarak arazi kullanım amacı değiştiğinde arazinin mali değerinin ileriye dönük bir şekilde artacağı yönündeki mevcut spekülasyonun engellenmesi için bunun mevzuata dahil edilmesi gerekiyor.

vakfına devreden arazi sahipleri için özel durumlar ile sınırlı olmalıdır.

4.6.3 Yoğunlaştırılmış arazi mülkiyetinin azaltılması için mali teşvikler oluşturulması. Bu, büyük arazi parçalarının kısmi olarak (belki de bin hektarlık (2.470 akre) veya daha büyük arazi parsellerinin en az %1'i) piyasaya sürülmesini teşvik edecek ve varolan yerleşim alanlarının yanında yeni uygun fiyatlı parsellerin ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Bir topluluk toprak vakfı ya da benzer bir yapının tarım dışı kullanım satışına karşı koruma sağlayabilir ya da uzun süreli bir kiralama veya arazinin işlenmemesi halinde mevcut sahibine geri verilmesini sağlayabilir. (137) Bu teşvikler aşağıdaki durumlarda verilmelidir:

4.6.3 (a) Arazi sahiplerinin veraseti desteklemek üzere arazilerini piyasaya sürmeleri ve beraber çalışmak için çiftçiliğe yeni başlayanları getirmeleri ve emekliye ayrılan çiftçilerle iş kurmaları.

4.6.3 (b) Kırsal alanlarda arazinin tamamen veya büyük ölçüde uygun fiyatlı konutlar için satılması (konutlar piyasa değerine göre değil, ücretlere göre uygun fiyatlı olmalıdır). (138) Burada uygulanabilecek iki vergi teşviki: Sermaye Kazançlarının Yeniden Yatırımı indirimi ve veraset vergisi muafiyetidir. İlk teşvik, Sermaye Kazançlarının Yeniden Yatırımı hükümlerinin kırsal istisna alanı, %100 uygun fiyatlı konutlar için kullanılacak alan veya karma pazar ve uygun fiyatlı konut alanları olarak geliştirilmek üzere satılan arazilere uygulanacağı anlamına geliyor. (139) İkinci teşvik ise, 'Ölüm Halinde Veraset Vergisinden Koşullu Muafiyet' kapsamında değerlendirilen varlık sınıflarına uygun fiyatlı kiralık konutların eklenmesini gerektirecektir. (140)

4.6.4 'Konum Harcına' yönelik teklifler geliştirmek üzere bir İnceleme Grubu oluşturulması (bu harcın bazı formları, "Arazi Değeri Vergisi" olarak biliniyor).^{xxv} Bu, Arazi Komisyonu kapsamı içinde yer alacak bir inceleme grubu olarak görülecek (bkz. 3.1.1 ve 9.6.1'de yer alan Politika önerileri) veya ayrı bir inceleme süreci olacaktır.

4.6.5 Hükümet, kendi sınırları dışındaki insan hakları yükümlülüklerinin bir parçası olarak ve yurtdışındaki spekülasyon arazi alım satımları ve insan hakları ihlallerinin ele alınması amacıyla, Birleşik Krallık merkezli kurumsal ve finansal aktörler için yeterli ve etkili bir yönetmelik uygulamaya koymalıdır. (143)

^{xxv} Arazi Değeri Vergisi alternatif bir emlak vergisidir. İşletme emlak vergileri ve belediye vergisi gibi bu da yıllık olarak uygulanacaktır. (141) Arazi Değeri Vergisi ya da Konum Harcı gibi giderek artan vergi reformlarının yararı, bunların, gerek kırsal gerekse kentsel alanlarda, en değerli araziden başlamak üzere arazinin verimli bir şekilde kullanımını teşvik edecek olmalarıdır. Bu aynı zamanda, doğal kaynaklara daha iyi bakılmasını destekleyerek spekülasyon arazi stoklarının engellenmesinden kaynaklanan faydalar ile birleşecektir. (142)

5

İŞ GÜCÜ

Emeğe kıymet verilmesi ve sosyal koşulların iyileştirilmesi

“Küçük çapta gıda üretimi yaparak hayatını kazanmak inanılmaz derecede zor. Toprakta el işçiliğinin maliyeti yanına yaklaşılacak gibi değil, bu da üreticileri, büyük olasılıkla uzun vadede zararlı olduğunu bildikleri teknolojiye (hem mekanik hem de kimyasal anlamda) yönlendiriyor. Küçük çiftçiler pazarda, büyük üreticilerin / ithalatçıların sübvansiyonlu gıdaları ile rekabet edemiyor. Ürünümüz için daha fazla finansal getiri söz konusu olsaydı, nitelikli iş gücünün karşılığını ödeyebilir ve gıdamızın çok daha fazla sayıda yerel haneye ulaşmasına olanak sağlayabilirdik.”

NIKKI GILES

FlintShare CSA Ltd

(Halkın Gıda Politikası istişaresi)

“Küçük gıda üreticilerinin ve bu üreticilerin sürdürülebilirliğe katkılarının tanınması ihtiyacı son derece önemli. Hangi türden olursa olsun küçük üreticiler, politika nedeniyle değil, politikaya rağmen ayakta kalabiliyorlar. Toprağa erişimi olanların pek çoğu, yaşamlarını sürdürebilmek için çiftlik dışında da çalışmak zorunda kalıyor. Ekonomik sürdürülebilirliğin iyileştirilmesi hayati önem taşıyor ve bu da daha fazla iş gücü (bizim veya gönüllülerin) ve yatırım için bir miktar sermayeye ihtiyaç duyulacağı anlamına geliyor.”

PETER SAMSOM

Deneburn Meadows

(Halkın Gıda Politikası istişaresi)

“Düşürülen gıda fiyatları, geçim sağlamayı gönüllü bir işe dönüştürüyor ve mali açıdan istikrarsız hale getiriyor.”

RU LITHERLAND

Bostancı, Organiclea

(Halkın Gıda Politikası istişaresi)

“Gıda sistemi uzun süredir çiftçilerin, yetiştiricilerin ve tarım işçilerinin beceri ve bilgilerine kıymet vermiyor.”

JULIE PORTER

Eski Bostancı

(Halkın Gıda Politikası istişaresi)

“Büyük imalatçı ve perakendecilerin güçlerini kötüye kullanmalarını önlemek için, gıda tedarik zincirinin tüm seviyelerinde, özellikle de en erken aşamalarında üreticilere ve tedarikçilere yönelik güçlü korumalara ihtiyacımız var. Ayrıca gıda üretiminde çalışan işçiler, özellikle de tarımda kullanılan göçmen iş gücü için de güçlü bir korumaya ihtiyaç duyuyoruz.”

KIERRA BOX

Friends of the Earth [Yeryüzünün Dostları]

(Halkın Gıda Politikası istişaresi)

Fotoğraf: Coleshill Organik Çiftliği © Toprak Birliği, Geleceğin Yetiştiricileri Programı

Hayalimiz

Gıda sisteminde çalışanların iyiliğini, sosyal refahını ve ekonomik istikrarını destekleyen sağlıklı ve gelişen bir gelecek hayal ediyoruz.

Bu gelecekte, herkes, her türlü istismar, ayrımcılık, ırkçılık ve göç kontrolünden uzak, güvenli ve sağlıklı bir ortamda çalışır. İşçiler, sözleşme güvencesi altında çalışma hakkına sahiptir ve toplu iş sözleşmeleri de dahil olmak üzere siyasal ve sendikal temsil hakları güvence altına alınmıştır. Bu, çiftçileri, mevsimlik ve göçmen tarım işçilerini ve işleme, dağıtım, perakende ve yiyecek-içecek hizmetlerinde çalışan işçileri de içerir ancak bunlarla sınırlı değildir.

Vergilendirme, ticaret politikası, tedarik zincirleri ve satın alma sözleşmelerinde yapılan değişiklikler artık gıda sistemi genelindeki çiftçilerin ve işçilerin dolgun geçim kaynaklarını destekler. Tüm gıda ve tarım işletmeleri, en azından hem kendilerinin hem de çalışanlarının geçimlerini sağlayacak ücretleri ödeyebilir.

Eğitim ve öğretim olanaklarına sahip tarımsal iş gücü en az iki katına çıkmıştır. Organik bahçeciliğin büyük ölçüde yayılması, sahip olduğu nitelikli ve çeşitli çalışma alanları nedeniyle pek çok popüler işin yaratılmasını sağlamıştır.¹⁴⁴

İnsanlar onurları ile, saygı ve güven içinde çalışabilmektedir. Gıda ve tarım sektöründeki işçiler artık niteliksiz iş gücü olarak sınıflandırılmaz. Aksine, gıdanın nasıl üretileceği, işleneceği ve hazırlanacağı ile ilgili çalışmalarına ve bilgilerine saygı duyulur ve kıymet verilir.

Çiftçiler ve çiftlikler olmadan gıdanın geleceğinin olmadığını hepimiz öğrenmişizdir. Tükettiğimiz gıda, burada ve dünyanın dört bir yanında gıdamızı üreten insanların haklarından artık ayrı düşünülmez.

Değişimin gerekçeleri

Mevcut gıda ve tarım sektöründeki iş alanları istikrarsız ve öngörülemez koşullar olarak nitelendiriliyor. Tarım işçilerinin bilgi, beceri ve emeğinin gıda sistemimizin temelini oluşturmasına karşın, bugün insanların çalışmalarına saygı gösterildiği, değer verildiği ve bu çalışmaların övüldüğü bir sistemimiz yok. İngiltere genelinde çiftçiler ile mevsimlik ve göçmen işçiler, güvenli, emniyetli ve yeterli ücret ödeyen çalışma ortamları bulma mücadelesi veriyor. Sektör, giderek artan oranda uzun saatler, düşük ücretler ve kısa süreli sözleşmelerle karşı karşıya kalan iş gücünden oluşuyor. Bugün, Birleşik Krallık genelinde bir milyondan fazla insan sıfır saat sözleşmeleri ile çalışıyor. (145) Bu durum, The House of Lords Work and Pensions Committee (Lordlar Kamarası Çalışma ve Emeklilik Komitesi)'nin "geçici işler (gig) ekonomisi" hakkında yürüttüğü bir araştırmaya yol açmıştır. (146)

Birleşik Krallık'taki tarım işçilerinin hakları ve koşulları son 40 yılda azaltılmıştır. Çiftlik işleri ağır ekonomik baskı altındadır ve mümkün olan her yerde maliyetler kesilmeye zorlanmıştır. 2000 yılından bu yana, otomasyon, daha geçici ve mevsimlik iş gücü ve dışarıdaki iş gücüne dayanan sürdürülemez düzeylerdeki gıda ithalatları nedeniyle toplam tarımsal iş gücü neredeyse %20 oranında azalmıştır. (147,148) Destekleyici yapıların kaybedilmesi (Süt Pazarlama Kurulu gibi), bazı sektörlerdeki çiftçilerin ürünlerini üretim maliyetlerinin üzerinde satmakta güçlük çektikleri anlamına geliyor. Bu durum, iş gücü maliyetleri ve standartlarının hızla dibe vurmasına yol açarken, aynı zamanda daha "esnek" mevsimlik ve yarı zamanlı işlere yönelik talebi tetiklemiştir. Çiftçilikteki finansal güvensizlik, baskılar ve giderek artan izolasyon, **İngiltere ve Galler'de haftada ortalama bir çiftçinin intihar ettiği gerçeği karşısında** tarımın tüm meslek dalları içinde en yüksek intihar oranlarına sahip olmasına neden olmuştur. (149,150)

Bugün ortalama çiftçi yaşı 59'dur^{xxvi} (151) ve gençlerin güvenli ve mali açıdan yaşanabilir tarım işlerine girmeleri için çok az fırsat var. Düşük ücretler ve çiftlik işlerine yönelik olumsuz kültürel tavır, gençlerin tarımda meslek edinmeyi düşünmelerinde güçlü bir caydırıcı etken.

Tarımsal işler tehlikelidir. İş gücünün %13,5'i gıda sektöründe çalışırken, (152) İngiltere'deki iş gücünün %1'inden azı bugün tarım ve balıkçılıkta istihdam

ediyor. (153) Ancak bu endüstri, ölümle sonuçlanan yaralanmaların %19'unu temsil eder. (154)

Kötü çalışma koşulları düşük ücretlerle bir aradadır. Çiftçilikten elde edilen düşük gelirler, özellikle de sübvansiyon ödemeleri çıkarıldığında, resmi olarak da belgelenmiştir. Çok sayıda çiftlik, turizm ya da inşaat işlerine "girerek" ayakta kalabiliyor, ancak bu durum tarımın güçlü bir sektör olarak kalmasına yardımcı olmuyor.

İngiltere, Westminster hükümetinin 2013 yılında kaldırılmasından sonra, Tarımsal Ücretler Kurulu olmayan tek ülkesidir.^{xxvii} O zamandan bu yana, işçilerin ücretleri ve koşulları daha da kötüleşmiştir. Gıda sistemi genelindeki ücretler Birleşik Krallık ortalamasının altındadır. (155) Gerek iç, gerekse uluslararası piyasada tarımsal ürünlerdeki fiyat dalgalanması, gıda işçileri ve çiftçiler için önemli ölçüde belirsizlik ve istikrarsız koşullar yaratıyor (bkz. 8. Bölüm).

Gıda sisteminde çalışan kadınlar, yeterli fırsat, destek ve güvenliğe sahip değiller ve refah payından en çok etkilenen grubu oluşturuyor. (159) Gıda ve çiftçilik endüstrisi genelinde, çok fazla kadın gıda sektöründe yetersiz ücretler karşılığında, güvensiz ve yarı zamanlı işlerde çalışırken, erkekler de orantısız bir şekilde yönetici pozisyonlarında görev alıyor. (160) 2015 yılında, tarım ve ilgili konularda eğitim gören öğrencilerin %60'ını kadınların oluşturması, (161) tarımsal eğitimde yer alan kadınların, gıda ve çiftçilikte fiilen çalışanlara oranla daha yüksek olduğunu gösteriyor. Kadınların tarımsal iş gücünün %25'inden biraz fazlasını oluşturmalarına karşın, (162) İngiltere'deki arazilerin %96'sını oluşturan "tek mülkiyet sahibine" ait araziler, büyük çoğunlukla erkeklerin elindedir. Bu mülkiyet sahiplerinin %84'ü erkek ve sadece %16'sı kadın olup, (163) bu kadınlar içinde ise sadece %2'si 35 yaş altındadır. (164)

Kadınların, aile içi iş gücünün %50'sinden fazlasını oluşturmalarına karşın, aile dışındaki tarımsal işlerde istihdam edilen kadınların oranı sadece %24 olup bunların çoğunluğu küçük çiftliklerde çalışıyor. (165) Tarımda ve özellikle de küçük ve orta ölçekli çiftliklerde çalışan ve kendi topraklarına sahip kadın ve erkekler arasında çok daha eşit bir dağılımın olduğu Avrupa'nın diğer bölgeleri ile karşılaştırıldığında Birleşik Krallık'taki cinsiyet dengesizliği kayda değer oranda daha yüksektir. (166) **Sendika koruması sürekli olarak azalmıştır ve bugün Birleşik Krallık, Avrupa genelindeki en**

xxvi İngiltere genelinde, mikro mandıralar, bostanlar, kentsel yetiştirme projeleri ve küçük ölçekli çiftçilik yoluyla küçük ölçekli gıda üretiminde yeniden bir artış gözleniyor. Ancak resmi istatistikler bulunmaması nedeniyle, küçük ölçekli gıda üretimi ile ilgili bilgi ya da veriler (beş hektarın (12 akre) altındaki arazi parçalarının sübvansiyona hak kazanamamaları ve çiftlik olarak sınıflandırılmamaları nedeniyle), bugün kimin tarımda çalıştığını doğru ve kapsamlı bir şekilde bilebilmek mümkün değildir.

xxvii Ancak Galler hükümeti, 2016 yılında Tarımsal Ücretler (Galler) Direktifini getirmiştir ve Kuzey İrlanda'nın da Kuzey İrlanda için yasal Tarımsal Ücretler Kurulu bulunuyor. (156) İskoç Hükümeti, bir istişareti sonucunda kaldırılmasının tarım sektöründeki yoksulluğu artıracak inimsiz görülmeye üzerine Tarımsal Ücretler Kurulunu muhafaza etmiştir. (157) ve 1 Nisan 2017 itibarıyla yarı sübvansiyon ve görevlerinden bağımsız olarak tüm tarım işçilerinin, 7,50 sterlin tutarındaki Ulusal Asgari ücret oranında tek bir asgari saat ücreti almaları gerektiğini ilan etmiştir. (158)

Kısıtlayıcı işçi sendikaları kanunlarına sahiptir. (167) 2016 yılında, Muhafazakâr hükümetin İşçi Sendikaları Yasası, Kraliyet Onayına sunulmuş ve oylama toplantısı için %50 alt sınırı ve grev veya iş yavaşlatma için ilave olarak önemli sektörlerde oy verme hakkına sahip tüm üyelerin en az %40'ının desteğinin gerekli olması gibi çeşitli mevzuat değişiklikleri yapılmıştır. (168)

İthal ettiğimiz ve tükettiğimiz gıdaların neredeyse %50'si, yurtdışında ithal ürünler üretmek için çalışan bir iş gücü tarafından yetiştiriliyor, hasat ediliyor ve meyve ve sebzelemimizin %70'inden fazlası Avrupa'dan geliyor. ^{xxviii} (171) Birleşik Krallık'ın daha az yoğunlukta iş gücü gerektiren ürünleri ihraç ettiği ve yoğun iş gücü gerektiren ürünleri ithal ettiği bir dış ticaret modeli vardır (bkz. 2. Bölüm Gıda).

Burada, İngiltere'de tükettiğimiz gıdaları üretmek için yurtdışında son derece kötü koşullarda çalışmaya zorlanan gıda ve tarım emekçilerinin istismar edildikleri ve sömürdüklerine dair sağlam belgeler mevcut. (172) Bunlara, son zamanlarda İtalya'da mevsimlik işçi olarak çalıştıkları çiftliklerde cinsel ve fiziksel olarak istismara uğrayan Romanyalı kadınlarla ilgili (münferit olmayan) olaylar da dahildir. (173) Ancak uygulamada, Birleşik Krallık uluslararası tedarik sözleşmelerinin içerdiği, yurtdışındaki işçilere yönelik çalışma standartlarının bu işçilerin haklarını, yasal olarak temsil edilmelerini ve korunmalarını güvence altına almalarını sağlayacak hiçbir geçerli prosedür bulunmuyor.

Burada Birleşik Krallık'ta tarım, giderek daha belirsiz bir geleceğe karşı karşıya kalan mevsimlik bir işgücüne, diğer birçok sektörden daha ağır bir şekilde dayanıyor Her yıl 80 bin kadar mevsimlik işçi çiftliklerde çalışmak üzere Avrupa'dan Birleşik Krallık'a geliyor (174) ve Birleşik Krallık vatandaşı olmayan işçilerin neredeyse 35 bini Birleşik Krallık tarım işlerinde daimi olarak istihdam ediyor. ^{xxix} (175) Toplam tarımsal üretimin %3'ünden azını temsil eden bahçecilik sektörü, (176) hektar başına en yüksek iş gücü oranını gerektirirken, (177) tüm mevsimlik ve yevmiyeli tarım işçilerinin yarısından fazlasını istihdam etmekte, ¹⁷⁸ ve büyük ölçüde AB'den gelen mevsimlik iş gücüne dayanıyor.

2013 yılında Birleşik Krallık hükümeti, daha önceden gıda işleme sektörüne iş gücü sağlayan Mevsimlik İşçiler Programı ve Sektöre Dayalı Programın her ikisini de sona erdirmiştir. O tarihten bu yana, Avrupa Ekonomik Bölgesi'nden

(AEA) gelen ve İngiltere'de tarım ve gıda sektöründe çalışan AB vatandaşlarının haklarını güvence altına almak için hiçbir hükümet politikası uygulanmamıştır.

Birleşik Krallık'taki mevsimlik ve göçmen işçilerin hakları ve refahlarının korunmadığı pek çok olay meydana gelmiştir. Son zamanlarda oldukça fazla gündeme gelen pek çok mahkeme davasında, İngiltere'deki çiftlik işletmeleri ve işçi simsarları, göçmen işçileri modern köleliğe tabi tuttıkları ve sömürdükleri şüphesiyle incelemeye alınmıştır. (179) Birleşik Krallık gıda endüstrisinde zorla çalıştırılan işçilerle ilgili bir rapor, yaygın borç esareti, zorbalık, ücretlerin alkonması, aşırı işyeri gözetimi ve aşırı kalabalık gibi standardın altında yaşam alanlarına ilişkin olayları belgelemiştir. (180) Sosyal konutlar, çalışma alanında sosyal yardımlar, hastalık izni ve doğum izni AB vatandaşı olmayan göçmenler için keskin bir şekilde kısıtlanmıştır.

Geçtiğimiz son yirmi yıl içinde, Birleşik Krallık'taki AB vatandaşları, Britanyalı emsalleri ile karşılaştırıldığında refaha ve diğer sosyal yardımlara erişim konusunda kısıtlamalara maruz kalmıştır. (181) AB vatandaşı olmayan göçmenlerin genellikle, çalışma alanında sosyal yardım hakları da dahil olmak üzere bu sosyal yardımlara hiçbir erişimleri yoktur. (182) Bu durum, göçmenleri giderek artan bir istikrarsızlık ortamına sokuyor. Uygulamada hakların bu şekilde azalması gündeme getirilmiş olup Doğu Avrupa'dan gelen ve burada yaşayan ve çalışan insanları ciddi bir şekilde etkiliyor. (183)

Haziran 2016'daki AB referandumundan bu yana mevsimlik AB göçmen işçilerinde azalma olmuştur. (185) Bunun nedenleri ise, artan belirsizlik, yabancı düşmanlığının yükselişi, (186) ve İngiliz Sterlininin değerindeki düşüştür. (187) AB vatandaşlarının haklarının giderek daha istikrarsızlaşan bir gelecek ve serbest dolaşımın kaldırılması olasılığı ile karşı karşıya kalmasıyla Brexit'in tarım endüstrisini ve Avrupa'dan gelen mevsimlik işçilerin haklarını ağır bir şekilde etkileyeceği tahmin ediliyor. (188)

Gıda sistemimizin endüstriyellemesi, bir gıda üreticisi ve gıda sağlayıcısı olmanın ne anlama geldiğini kayda değer oranda değiştirmiştir. Bu gerçekler, İngiltere'deki gıda güvenliği ile ilgili çok büyük tehditler oluşturuyor. Tarımsal iş gücünün ve buradan elde edilen bilginin istikrarlı bir şekilde azalması ile birlikte, bugün ve gelecekteki gıda ihtiyaçlarımızı karşılayabilme kabiliyetimiz risk

^{xxviii} Avrupa genelinde, belgesiz ve mevsimlik göçmen işçilerin haklarını ve geçim kaynaklarını korumak için çalışan sendikalar ve halk örgütleri bulunuyor. Örneğin, (sebzelerimizin %30'undan fazlasının ve meyvelerimizin %15'inin geldiği) İspanya'daki Toprak İşçileri Birliği (Sindicato de Obreros del Campo) (169) ve Endülüs İşçi Sendikası (Sindicato Andaluz de Trabajadores) (170) ve İtalya'da mevsimlik ve göçmen işçilerin konut haklarına odaklanan Base Sendikası (Unione Sindacale di Base) gibi.

^{xxix} Bu istatistikler Ulusal İstatistik Ofisinden (ONS) elde edilmiştir, ancak ONS, bunun genel tabloyu yansıtmadığını kabul ediyor. Aslında, ONS araştırması, toplumsal bir kuruluşa yaşayan işçileri ya da Birleşik Krallık'ta sadece birkaç ay kaldıktan sonra ülkelerine dönen geçici yabancı işçileri kapsamıyor. Bu nedenle mevsimlik işçilerin çoğu büyük olasılıkla bu araştırma kapsamında sayılmamıştır. (184)

altındadır. Tarım ve gıda işçileri artık niteliksiz işçiler olarak göz ardı etmekten ve gıda sistemimizi basit bir hizmet sunumu olarak görmekten vazgeçmeliyiz. Gıda ve tarım işçilerinin sosyal koşulları, bilgileri, becerileri ve emekleri gıda sistemimizin temellerini oluşturuyor.

Politika önerileri

5.1 Köylü Hakları ve Kırdaki Çalışan Diğer İnsanların Haklarına Dair BM Deklarasyonu'nun Desteklenmesi ve Benimsenmesi (189)

5.1.1 Birleşik Krallık, çiftçilerin arazi, tohum, biyoçeşitlilik, yeterli gelir ile geçim ve üretim kaynaklarına erişim haklarının korunması için bir çerçeve sağlayan **Köylü Hakları ve Kırdaki Çalışan Diğer İnsanların Haklarına Dair BM Deklarasyonu'na yönelik süreci desteklemelidir.**

5.1.2 İngiltere, Deklarasyon'da yer alan yönlendirici ilkelere dayanarak, çiftçilerin ve tarım işçilerinin insan haklarının korunması ve gerçekleştirilmesini mevzuat çerçevesine dahil etmek için ilgili adımları atmalıdır.

5.1.3 Brexit müzakereleri, burada, gıda sistemi genelinde gerek mevsimlik gerekse daimi işçiler olarak çalışan Birleşik Krallık, AB ve AB üyesi olmayan ülkelerin vatandaşları için daha güçlü hak ve korumaları güvence altına almaya yönelik bir fırsat olarak kullanılmalıdır. Tarım ve gıda işçilerine yönelik çalışma ve göç politikalarının bir gıda egemenliği çerçevesi tarafından yönlendirilmesi gerekir; insanların refahı ve insan hakları, gıda sistemi genelindeki işçiler için onurlu geçim yolları, sosyal güvenlik ve yeterli geliri güvence altına alan karar verme süreçlerinin merkezinde yer almalıdır.

5.2 Gıda ve tarım sektöründeki tüm işçiler için Living Wage Foundation (Asgari Ücret Vakfı) tarafından hesaplandığı şekilde^{xxx} bir asgari ücretin ve güvenli sözleşmelerin güvence altına alınması (190)

5.2.1 Gıda ve tarım sektörü genelinde ve ekonominin diğer kısımlarındaki tüm çalışanlar için bir asgari ücretin yasal bir zorunluluk haline getirilmesi için yasa çıkarılması.

5.2.1 (a) Gıda ve tarım sektöründeki çalışanlar, Londra için bölgesel farklılık içerecek şekilde, (bu belgenin yazıldığı tarih itibarıyla) saat başına 8,45 sterlin tutarında bir asgari ücret kazanmalıdır^{xxxi}. (192)

5.2.1 (b) Bu arada, sektördeki tüm işverenlerin, bütün işçiler için asgari ücret sağlamanın önündeki engelleri tespit etmeleri ve ortadan kaldırmak için çalışmalarını halinde Asgari ücret İşvereni olarak onaylanmaları için desteklenmesi. Bu, son derece önemli olmakla birlikte, kısa vadede çiftçilere zarar vermesini engelleyecek biçimde dikkatli bir şekilde uygulanmalıdır.^{xxxii} (194)

^{xxx} Asgari ücret, iş gücü piyasasının taleplerine değil, işçilerin ihtiyaçlarına göre hesaplanması nedeniyle yasal asgari ücretlerden farklılık gösteriyor. Asgari ücret, çalışan insanların tüm günlük giderlerini karşılamalarına ve bunun ardından kendilerinin veya ailelerinin geleceğine yatırım yapmak için ihtiyari olarak harçayabilecekleri bir miktar gelirlerinin kalmasına yetecek kadar kazanmalarını sağlar. (191)

^{xxxi} Bu, Evrensel Temel Gelire (UBI) daha yaygın bir geçişin ve işçilerin, hastaların ve işsizlerin ihtiyaçlarını karşılayan uygun bir işte vergi ve sosyal yardımlar sistemine duyulan ihtiyacın bir parçasıdır. (193)

^{xxxii} Pek çok çiftçi üretim maliyetlerini karşılama mücadelesi veriyor ve asgari ücretin, tarımın daha geniş kapsamlı ekonomisini değiştirmeksizin getirilmesi, küçük çiftçileri orantısız bir şekilde etkileyecek ve çiftçilik sektöründe daha fazla toplulaştırmaya yol açacaktır. Çiftçiler kendileri ve çalışanları için Ulusal bir Asgari ücreti güvence altına alacaklar ve AB Çalışma Süresi Direktifine saygı göstereceklerse, bu ancak çiftçilerin ürünleri karşılığında adil bir getiri elde edebilmeleri (8. Bölüm: Ticaret'te belirtildiği gibi) ve tarımda eğitime ve çıraklığa yatırım yapılması (7. Bölüm: Bilgi'de belirtildiği gibi) halinde mümkün olacaktır.

5.2.2 İngiltere’de Tarımsal Ücretler Kurulunun yeniden getirilmesi.

5.2.2 (a) Yeterli istihdam olanaklarını, herkes için asgari ücretin yanı sıra bir kariyer yapısı inşa etmek için beceri ve deneyime yatırım yapılmasını ve bağımsız bir organa sahip olmanın getirdiği daha geniş faydaları sağlamak amacıyla sağlam bir Tarımsal Ücretler Kurulunun yeniden oluşturulması

5.2.2 (b) Çalışma koşullarının, Sağlık ve Güvenlik Dairesi (HSE), Majestelerinin Vergi ve Gümrük Dairesi (HMRC) ve İş Gücü Piyasası Gözetim Direktörü (DLME) aracılığıyla Sımsarlar ve İşgücü İstismarı Kurumu da dahil olmak üzere tam donanımlı gözetim kurumları ile izlenmesi ve gıda sistemi genelindeki işçiler için adil ücret ve güvenli iş sağlanması.

5.2.2 (c) Bu arada, Asgari ücret (bu belgenin yazıldığı tarih itibarıyla Asgari Ücret Vakfı tarafından hesaplanmış şekliyle 8,45 sterlin) uygulamasına geçilmesi ve tüm tarım işçilerinin –yaşlarına ve görevlerine bakılmaksızın– halihazırda İskoçya’da İskoç Tarımsal Ücretler Kurulu tarafından uygulanmakta olduğu gibi, en az Ulusal Asgari Ücret oranında (bu belgenin yazıldığı tarih itibarıyla 7,50 sterlin) tek bir asgari saat ücret almalarının sağlanması.

5.3 Tarımda eğitim ve çıraklık olanaklarının yaratılması ^{xxxiii}

5.3.1 Tarımsal iş gücünde demografik temsil ve olanakların iyileştirilmesi. Yeterince temsil edilmeyen grupları tarım alanındaki meslekleri seçmeleri için desteklemek ve teşvik etmek amacıyla burs finansmanlı çıraklık ve stajyerlikler yaratılması.

5.4 Tüm uluslara açık bir Mevsimlik Tarım İşçileri Planı oluşturulması

5.4.1 Bu planda yer alan tüm işçiler için onurlu bir şekilde çalışma hakkı güvence altına alınmalı ve aynı haklar, milliyet ve statülerine bakılmaksızın İngiltere’deki tüm çalışanlara sunulmalıdır, bu haklar:

5.4.1 (a) Birleşik Krallık’ta yaşayan ve/veya çalışan AB vatandaşlarının serbest dolaşım ve ikamet haklarını muhafaza etme hakkı.

5.4.1 (b) Tüm işçilerin istikrarlı bir şekilde asgari bir Ulusal Geçim Ücreti (bu belgenin yazıldığı tarih itibarıyla 7,50 sterlin) almalarını sağlayacak yasal olarak bağlayıcı sözleşme hakkı.

5.4.1 (c) Birleşik Krallık iş hukukunda standart olarak uygulandığı gibi, her 5,5 saatlik çalışma sonrasında zorunlu olarak 30 dakikalık dinlenme süreleri içeren günde en fazla sekiz saat çalışma hakkı.

5.4.1 (d) Sağlık ve Güvenlik Dairesinin (HSE) onayı ve düzenli izlemesi ile kalacak yer sağlayanlar da dahil olmak üzere tüm çalışma ortamlarının sağlık ve güvenlik standartlarını temin etme güvencesi. Bu, uygulamanın sağlanması için daha yüksek düzeylerde personel alımı gerekecektir.

5.4.1 (e) Her türlü makinenin çalıştırılması ile ilgili uygun eğitime erişim ve gereken durumlarda kişisel koruyucu donanım (KKD) sağlanması.

5.4.2 Sımsarlar ve İşgücü İstismarı Kurumuna yönelik hükümet desteğinin sürdürülmesi. İş ve işçi bulma kurumlarının işçileri sömürmelerini engellemek amacıyla icra görevlileri ve denetlemelerin sayılarının artırılması da dahil olmak

üzere bu Kurumun güçlendirilmesi ve yetkilerinin genişletilmesi.^{xxxiv} Herhangi bir tedarik zinciri içindeki tüm çalışanların ulaşım ve konaklama kesintileri ile ilgili kanuna uymalarının sağlanması. (195)

5.5 Tüm gıda ve tarım işçileri için sendika temsiline erişimin sağlanması ve korunması

5.5.1 Tüm gıda ve tarım işçilerinin, özellikle de mevsimlik ve göçmen işçilerin, kadınların ve kendilerini LGBT olarak tanımlayan kişilerin, ötekileştirilmiş veya savunmasız olanların adil bir temsil hakkına ve aşağıdakilere erişim hakkına sahip olmalarının sağlanması:

5.5.1 (a) Savunmasız işçilere ve göçmen işçilere destek sağlayan kuruluşlar.

5.5.1 (b) Göçmen ve mevsimlik işçilerin hakları hakkındaki daha fazla bilgi sahibi olma ve yardım ve tavsiye talep edebilmeleri için yardımcı olmak amacıyla İngilizce dil eğitimi ve desteği.

5.5.1 (c) İş sözleşmesi hükümlerinin ihlal edildiği, değiştirildiği veya yerine getirilmediği durumlarda adli yardım ve tazminata nasıl başvurulacağına dair kolayca erişilebilir bilgi.

5.5.2 İşçi sendikalarının işçileri temsil etme ve destekleme yetkileri mevzuat yoluyla korunmalıdır.

5.5.2 (a) İşverenlerin, sendikalaşan çalışanlara karşı uyguladıkları ayrımcılığın izlenmesi. Çalışanların, mevzuatla korunan sendikalaşma ve toplu sözleşme yoluyla örgütlenme hakları olmalıdır.

5.5.2 (b) Hükümet tarafından sendika kurma yetkisi ve grev yapma hakkı üzerinde uygulayacağı her türlü ilave değişikliğe borç erteleme hakkı tanınması.

5.6 Daha adil ticaret kanunları geliştirilmesi (197)

5.6.1 Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin uygulanmasına yönelik bir strateji olarak geliştirilen Uluslararası Çalışma Örgütü'ne (ILO) Tarımda Saygın ve Üretken İş Gündemi'nin dahil edilmesi (198, 199) Bu gündem, sürdürülebilir, kapsayıcı ekonomik büyümeye ulaşmak ve yoksulluğu ortadan kaldırmak için kaliteli işlerin sunulmasının yanı sıra, çalışma hayatına ilişkin temel haklara saygı gösterilmesi amacıyla istihdam yaratılması, sosyal koruma, çalışma hayatına ilişkin temel haklar ve sosyal diyalog üzerine odaklanıyor.

5.6.2 Market Kuralları Hakemliğine (GCA), tüm gıda tedarik zincirlerindeki görev alanını genişletecek şekilde daha fazla finansman, personel ve yetki verilmesi ve izlemeye yönelik yeterli kaynaklar sunulması (bkz. 8.1.1, 8.2.1 ve 9.9.3'te yer alan Politika Önerileri)

5.6.2 (a) GCA, sadece tedarikçiler ile anlaşmalarını ihlal eden, süpermarketler gibi birinci kademe tedarikçilere ceza verme kabiliyetine sahip olmakla kalmayıp^{xxxv}, aynı zamanda tüm tedarik zincirini kapsayarak Britanya'da ve yurtdışındaki pek çok çiftçi de dahil olmak üzere dolaylı tedarikçileri koruyabilmelidir.^{xxxvi}

5.6.3 Politika yapanlar, burada İngiltere'de, komşumuz olan ülkelerde ve yurtdışındaki işçi sendikaları ile işbirliği yapmalı ve onlardan tavsiye ve rehberlik almalıdır.

^{xxxiv} Zorla işçi çalıştırma ve işçi kaçakçılığı mağdurlarının ortaya çıkabilecekleri güvenli bir ortam istiyorsak, göçmenlerle ilgili güvenlik uygulamaları ve iş denetimlerinin birleştirilmesi şeklindeki mevcut yaklaşım sona ermelidir. ABD'de, göçmenlerle ilgili güvenlik uygulamalarının iş denetimleri ile çakışmamasını sağlamak amacıyla Çalışma Bakanlığı ve Ulusal Güvenlik Bakanlığı arasında bir mutabakat zaptı bile imzalanmıştır. Emek sömürüsü için insan kaçakçılığına bir son vermek için çalışan bir yardım kuruluşu olan Focus on Labour Exploitation (Emek Sömürüsüne Odaklan) (FLEX), "göç kontrolünü her şeyin üzerinde tutan politika ve uygulamaların, Birleşik Krallık'ta zorla çalıştırmayı ve modern köleliği artıracaklarını" ifade etmiştir. (196)

^{xxxv} GCA, Tesco'nun, tedarikçilere yapacağı ödemeleri geciktirerek ve ürünlerin daha iyi konumlandırılması için ödeme talep ederek Marketler Tedarik Uygulama Kurallarını ihlal ettiğini tespit etmiştir. (200)

^{xxxvi} Bu, 2016 yılında, Sustain (Sürdürülebilirlik), Traidcraft, the FairTrade Foundation (Adil Ticaret Vakfı) ve Feedback Global (Küresel Geri Bildirim) tarafından açık bir mektupla talep edilmiştir. (201)

ÇEVRE

Doğa ile uyumlu bir gıda sistemi

“Zararlı kimyasallardan arınmış sağlıklı gıdalar üreten; insanların maddi olarak ulaşabilecekleri ve erişebilecekleri; küçük ölçekli çiftliklerin gelişmesini destekleyen; kâr yerine kararların uzun vadeli etkilerini düşünen ve işçileri ve çevreyi istismar etmeyen (havamızı, suyumuzu, toprağımızı kirletmeyen) sürdürülebilir bir sisteme ihtiyacımız var.”

ANNA CLAYTON

LESS Lancaster (Halkın Gıda Politikası istişaresi)

“Tarımsal arazilere, nehir havzalarının yönetimi, biyoçeşitlilik ve kamu yararının yanı sıra gıda, yakıt, lif ve kereste üretimi için çevrelerindeki araziyi yönetmeleri amacıyla ödeme yapılmalıdır.”

SIMON WATKINS

Bahçıvan ve Tarım Ekolojisti (Halkın Gıda Politikası istişaresi)

“Toprağa bakarsak, toprak da bize bakacaktır. Toprak, bedenlerimizin mikrobiyomu gibidir, sağlığımız için son derece önemlidir ve yanlış uygulamalarla tükenir. Bakıma ve beslenmeye ihtiyacı vardır.”

NATASHA WILCOCK

Beslenme Terapisti (Halkın Gıda Politikası istişaresi)

Fotoğraf: Shipton Mill Çiftliği, Gloucestershire © Walter Lewis

Vizyonumuz

Vizyonumuz, güçlü bir gıda ve tarım sistemimizin; yeryüzümüzün sonlu sınırları içinde çalıştığı; doğal kaynaklarımızı ve toplumlarımızı koruduğu ve yenilediği; toprağı geliştirdiği, gezegenimizi söğüttüğü ve zengin tarımsal biyoçeşitliliğimizi koruduğu bir gelecektir.

Bu gelecekte, tarım bilimine ve çiftçi destek hizmetlerine katılımcı bir yaklaşım, değişen iklim koşullarına uyum sağlamamızda yardımcı olur. Çiftçi ve toplum örgütleri, iyileştirici ve agroekolojik uygulamaların geliştirilmesi ve paylaşılması için gelişen alanlardır. Çiftçilerimiz, gıda üreticilerimiz ve toprak işçilerimiz finansal teşvikler ve mevzuatla desteklenir.

Çiftçiler artık, topraktaki organik madde seviyesinin iyileştiren, topraklarında su depolama kapasitesini geliştiren ve karbon depolanmasını arttıran ve sera

gazı emisyonlarını azaltan çiftçilik tekniklerini benimserken, daha fazla yiyecek ve kereste üretir. Çiftçilik artık, ekolojik restorasyonla bütünleşmiştir. Ormancılık, gıda ormancılığı ve ortak tarım arazilerindeki ağaçların kullanımını, tarımsal üretim; kültürel faaliyetler ile eğlence ve dinlenme; sel riskini azaltma ve karbon tutma gibi önemli ekosistem hizmetlerinin sağlanması için yaygınlaşmıştır. Sübvansiyonlar ve teşvikler, ağaçların ortak arazilerde kullanılmasını teşvik ederken, ormancılar ve çiftçiler çok daha yakın bir şekilde birlikte çalışır.

Gıda ekonomimiz doğrusal bir tedarik zinciri olmaktan çıkarak bölgesel ve sektörler arası dairesel ekonomilerin bir parçası haline gelmiştir. Besleyici madde ve malzeme boşlukları, yararlı kaynaklara dönüştürülen atıklarla kapatılmıştır. Sektörler genelinde ve kırsal ve kentsel alanlar arasındaki işbirliği, yeni geçim kaynakları ve iş fırsatları yaratmış, katma değere, sağlığın iyileşmesine ve kirliliğin azaltılmasına katkıda bulunmuştur.

Değişimin gerekçeleri

Tarım, önemli küresel arazi kullanımını ve çevre üzerinde kayda değer bir etkisi vardır.

Küresel olarak, toprakların neredeyse %40'ı tarım için kullanılıyor. (202) Birleşik Krallık'ta, tüm arazi kullanımının yaklaşık %70'ini tarım oluşturur. (203) Tarım çevreyi, toprak (erozyon, besin kaybı, ve topraktaki karbon, toprak organik madde ve biyolojik çeşitlilik kaybı), su sistemleri (yerüstü ve yeraltı suyu kirliliği), hava kirliliği (sonuç olarak iklim değişikliğinde etkisi olan metan, azot oksit ve diğer gazların ve kirleticilerin salımı) ve biyolojik çeşitliliğin kaybolması ile etkiliyor.

Dünyanın dört bir yanında yaşayan zengin insanların, genellikle bitkisel beslenmeye dayalı gıdalara göre daha yüksek oranda çevresel ayak izi olan et ve süt ürünlerini daha fazla tüketirken, çevre ve bu büyümenin getirdiği ihtiyaçları karşılama kabiliyeti üzerindeki baskı artmaya devam ediyor.

Politika yapanların, tarım sistemleri ve çiftçilerin çevremiz ve kültürel mirasımızla ilgili olarak oynadıkları önemli rolün farkına varmaları kritik önem taşıyor. Bu nedenle, herkes için sağlıklı gıdalar üretirken 'gezegeni soğutan' agroekoloji ve küçük ölçekli çiftçilik sistemlerini desteklemelidirler. (204)

Küresel olarak, küçük ölçekli çiftlikler, tüm tarım arazilerinin yaklaşık %90'ını oluştururken (ortalama arazi büyüklüğü 2,2 hektar (5,4 akre) olmak üzere), sanayileşmemiş ülkelerde tüketilen gıdaların tahmini olarak %80'ini üretmek için dünyadaki çiftlik arazilerinin %25'inden azını kullanıyoruz. (205) Birleşik Krallık'ta, küçük çiftlikler, toplam çiftliklerin çok daha küçük bir oranını oluşturmakla birlikte, büyük çiftliklerin etkisi ve küçük çiftliklerin avantajları benzerdir.

Büyük çiftliklerin genel olarak daha fazla kaynak tüketmelerine, en iyi arazileri kontrollerinde buldurmalarına, en fazla sulama suyu ve altyapısını almalarına, finansal kredi ve teknik yardımlardan en fazla yararlanmalarına ve modern girdilerin pek çoğunun bu çiftlikler için tasarlanmasına karşın, küçük çiftliklerle karşılaştırıldıklarında toplam üretimleri daha düşüktür. Bunun en büyük nedeni, büyük çiftliklerde yatırım getirisini azami düzeye çıkarmak için düşük düzeylerde istihdam kullanılması olmalıdır.

Sıkı verimlilik tedbirlerinin ötesinde, küçük çiftlikler aynı zamanda biyolojik çeşitliliği üretme ve kullanmada da çok daha iyidirler ve iklim krizinin

geriye döndürülmesindeki gerçek ve potansiyel katkıların yanı sıra, çevrelerindeki arazi muhafaza eder, yerel ekonomilere katkıda bulunur, iş olanakları sunar ve sosyal kaynaşmayı desteklerler. (206)

İklim değişikliği ve sera gazı salımları, çevremizi, toplumlarımızı ve gıda sistemimizi şimdiden ciddi bir şekilde etkiliyor. Bu etkiler arasında: buzulların erimesindeki artışı (ki bu, dünya genelinde yıkıcı sonuçlara yol açabilecek 'bardağı taşıran damlaları' tetikleyebilir); türlerdeki yok oluşların artması; mahsul verimlerindeki azalmayı; aşırı hava kaynaklı olayları; ve insanların geçim kaynakları üzerindeki doğrudan etkileri (mahsul verimleri, gıda güvensizliği ve göç) sıralamak mümkündür. (207) İklim değişikliğinin yıkıcı etkisi, küresel ekonominin önündeki en büyük potansiyel tehdit olarak vurgulanıyor. (208)

Gıdaların işlenmesi, paketlenmesi ve taşınması da içeren küresel gıda sistemimiz, insan kaynaklı küresel sera gazı salınımının yaklaşık üçte birini oluşturuyor. (209) Birleşik Krallık'ta tarım, toplam sera gazı emisyonlarının %10'undan sorumludur. Emisyonların 1990 yılından bu yana %17 oranında düşmüş olmasına karşın, (210) artık gıda ve hayvan yemlerinin ortalama %50'sinin ithal edildiği göz önüne alındığında, (211) "gerçek" rakam (ithalat kaynaklı emisyonlar dahil) önemli ölçüde daha yüksektir. 1990'dan bu yana, diğer endüstriler ortalama olarak iki kat daha hızlı emisyonları azaltmıştır, ancak tarımın 2030 yılına kadar kabul edilen %57'lik kesintilerden adil pay alması için net bir plan bulunmuyor. (212)

Dünya genelinde biyolojik çeşitlilik kaybı son derece yüksektir. Aslında, dünyanın altıncı kitlesel yok oluş olayını yaşadığımız artık yaygın bir şekilde kabul ediliyor. (213) İnsan nüfusunun neredeyse dörtte üçünü barındıran dünya yüzeyinin yarısından fazlası artık, "gezegenin sınırları" kuramında önerilen biyolojik çeşitlilik için "güvenli sınırı" aşmış durumdadır. (214) Son 50 yıl boyunca Birleşik Krallık'taki türlerin %56'sı azalmıştır^{xxxvii} ve %15'i tamamen yok olma riski altındadır. (215) Buna ek olarak, 1947 ve 1990 yılları arasında 200 bin mil uzunluğunda ağaçların oluşturduğu sıralar kaybedilmiş; (216) 1980 ve 2005 yılları arasında Birleşik Krallık'taki tüm meyve bahçelerinin yarısından fazlası kaldırılmış; (217) ve son 50 yılda 44 milyondan fazla damızlık kuş yok olmuştur. (218) Tarımsal yoğunlaştırma, Birleşik Krallık'taki biyolojik çeşitlilik değişiminin en büyük tetikleyicisi olarak tespit edilmiştir. (219)

Vahşi yaşamın korunması, sadece doğa koruma alanları içinde korunan doğal yaşam alanı

Fotoğraf: Blaencamel Farm, Lampeter © Toprak Birliği, Geleceğin Yetiştiricileri Programı

parçalarından ibaret değildir. Bunları çevreleyen, çoğu genellikle çiftlik arazisi olan alanlar da doğayla beraber ele alınmalıdır. Çiftlikte ve tarlada biyolojik çeşitliliğin artırılması, ille de verimin azalması anlamına gelmek zorunda değildir. Verimli mahsullerin ve meraların sürdürülebilirliğinin iyileştirilmesi, tarlada ve bitişik alanlarda biyolojik çeşitliliğin artırılması ile mümkün olabilir. Çok çeşitli ekim yapılması ve karışık türlerin birlikte ekilmesi aynı zamanda verimi ve haşere ve hastalık kontrolünü artıracaktır. (220) Belirli tür azalmalarının nedeni olarak bazı haşere ilaçlarının kullanılması gösterilmiştir. Örneğin, tohumlara neonicotinoid grubu haşere ilaçlarının uygulanmasının, gerek yaban arısı gerekse bal arısı topluluklarına zarar verdiği ve ayrıca topraktaki biyolojik çeşitliliği etkilediği yaygın olarak kabul ediliyor. (221)

Verimli toprakların yarısından fazlası bozulmuştur. Toprak bozunumu artık küresel anlamda iklim değişikliği kadar büyük bir tehdit oluştururken yılda yaklaşık 10,6 trilyon dolar tutarında bir maliyet oluşturduğu tahmin ediliyor. (222) Defra'nın 2012 yılında yayınladığı bir raporda İngiltere ve Galler'deki toprak bozunumunun yıllık maliyetlerinin 0,9 ila 1,4 milyar sterlin arasında değiştiği tahmin edilmiştir. (223)

Tarımın, hava kirliliğinin en önemli nedeni olduğu gösterilmiştir. Önemli bir halk sağlığı sorunu olarak değerlendirilen (224) bu hava kirliliği,

Avrupa, Rusya, Doğu ABD ve Doğu Asya'dan gelen gübre ve hayvansal atıklardaki amonyak içerikli parçacıklı maddelerden kaynaklanıyor. (225) Küresel olarak, tarım, kirlenme kaynaklı ölümlerin ikinci en büyük nedenini oluşturuyor. Geçen yıl, Parlamento Üyelerinin oluşturduğu partiler arası bir komite, Birleşik Krallık'taki hava kirliliğini 'acil bir halk sağlığı sorunu' olarak tanımlamıştır. (226)

Tükettiğimiz her iki ton gıdanın bir tonu israf ediliyor. (227) Gıda atıklarının üretilmesinin önlenmesi, gıdanın fazla olduğu yerlerde yeniden dağıtılması ve insan tüketimine uygun olmayan fazla gıdanın hayvan yemlerine yönlendirilmesi, hep birlikte, toplam gıda atıklarının %23 oranında azaltılmasını sağlayacaktır. (228)

Çiftçilik ve gıda üretimi, toprak, su ve hava kalitesini iyileştirmenin yanı sıra, biyolojik çeşitliliği de artırabilir. Gıda egemenliği çerçevesinin önemini kabul eden ve çevreye zarar veren yüksek girdili ve enerji yoğun tarım sistemlerini reddeden bütünleşik ve agroekolojik bir çiftçilik yaklaşımı, çiftçileri, tarım işçilerini ve gıda işleyenleri, çevreyi sömürmek ya da sadece korumak yerine **yenilemeleri ve iyileştirmelerinde** destekleyecek politikalara ihtiyaç duyuyor.

Politika önerileri

6.1 Doğal kaynakların korunması

6.1.1 Brexit sonrasında, çevre koruma kanunlarının en azından AB düzeyinde muhafaza edilmesi. Bu kanunlar mevcut durumda, Nitrat Direktifi, AB Su Çerçeve Direktifi, Hava Kalitesi Çerçeve Direktifi, Doğal Yaşam Alanları Yönetmeliği ve Katı Atık Depolama Yönetmeliği de dahil olmak üzere doğal kaynakların aşırı kullanımı ve bozulmasına karşı varolan en iyi yasal araçları sunuyorlar.^{xxxviii} (229)

6.1.2 Çiftçileri ve gıda üreticilerini doğal kaynak tabanını ve çiftlikteki tarımsal biyoçeşitliliği iyileştirmeleri ve zenginleştirmeleri için ödüllendirmek üzere teşvikler uygulanması. Benzer şekilde, doğal kaynakları ve biyolojik çeşitliliği tüketen teşviklerin kaldırılması.

6.1.3 İngiltere’de GDOLu çiftçilik ve tarla denemelerinin yasaklanması. Almanya ve Fransa da dahil olmak üzere 28 AB ülkesinin yarısından fazlası çiftçilerin GDOLu ürünler yetiştirmelerini yasaklamıştır. Kuzey İrlanda (230) ve İskoçya’da (231) da böyle bir yasa yürürlükte.

6.1.4 Neonicotinoid grubu haşere ilaçlarının yasaklanması. Neonicotinoid grubu haşere ilaçlarının arılara zarar verebileceği yönündeki somut kanıtlar (232) ve Avrupa Komisyonu’nun büyük olasılıkla 2017’de neonicotinoid grubu ilaçlar için bir yasa çıkaracağı (233) göz önüne alındığında, İngiltere’nin inisiyatif olarak bu zararlı haşere ilaçları grubunu yasaklaması gerekir. Diğer yüksek oranda zararlı haşere ilaçlarının da yasaklanması ve aşamalı olarak kullanımdan kaldırılması için de politikalar geliştirilmelidir. (234)

6.1.5 Daha açık gıda etiketleme mevzuatı uygulanması. Bu, bileşim maddelerinin menşei ülkesi, üretimde GDOLu ürün kullanılıp kullanılmadığı, üretimde kullanılan kimyasal maddeler ve hayvan üretiminde hormon ve antibiyotik kullanımı gibi daha açık detayları içermelidir. Tüketiciler ise mevzuat – hükümet ya da kendi kendini düzenleyen kuruluşlar aracılığıyla – yüksek üretim standartlarının uygulanmasını sağlayacak etiketleme ve belgelendirme kullanarak kaynakların korunmasına katkıda bulunabilir.

6.1.6 Gıda ithalatına bağımlılığı azaltarak İngiltere’nin yurtdışındaki ekolojik ayak izinin azaltılması. Çiftçiler, daha düşük ekolojik etkiyle İngiltere’de işlenebilecek gıdaları üretmeleri yönünde desteklenmeli, böylelikle gıda ithalatı ve İngiltere’nin yurtdışındaki ekolojik ayak izi azaltılmalıdır.

6.2 Su kaynakları yönetiminin iyileştirilmesi

6.2.1 Mevcut durumda İngiltere’deki arazilerin sadece %58’ini kapsayan ve su sistemindeki besin yükünün azaltılmasında önemli bir araç olarak daha fazla artırılması gereken revize edilmiş Nitrate Hassas Bölgelerin kapsamının genişletilmesi.

6.2.2 Çiftçilere arazilerinin su depolama kapasitelerini iyileştirmelerini desteklemek amacıyla hibe sağlanması. Bu, ekme kalıplarının ve arazi kullanım uygulamalarının değiştirilmesinin yanı sıra, bozulmuş ve marjinal arazilerin yeniden ağaçlandırılması yoluyla tarla drenajı ve toprak yönetiminin iyileştirilmesiyle mümkündür. Bir çalışmada, arazinin sadece %5’inin yeniden ağaçlandırılmasının azami taşkın seviyelerini neredeyse %30 oranında azalttığı gösterilmiştir. (235)

^{xxxviii} Bu, Avam Kamarası Çevre Denetim Komitesinin, ‘Hükümet, 50. Maddeyi işletmeye başlamadan önce, Birleşik Krallık’ın AB’dekine eşdeğer ya da daha iyi seviyede çevre korumasına sahip olmasını sağlayacak yeni bir Çevre Koruma Yasası çıkarmayı taahhüt etmelidir’ ifadesini içeren ‘AB Referandumu sonrasında Doğal Çevrenin Geleceği’ başlıklı raporunun bulguları doğrultusunda olmalıdır. (229)

6.3 Toprakların korunması ve iyileştirilmesi

6.3.1 Tüm çiftçilere yönelik toprak koruma standartları uygulamak için mevzuat geliştirilmesi. Mevcut durumda, Temel Ödeme Planından sübvansiyon alan çiftlikler, toprak standartlarına çapraz uyumun sağlanması amacıyla Kırsal Ödemeler Kurumu tarafından denetleniyor. (236) Bu standartlar arasında asgari toprak örtüsü sağlanması; ekme uygulaması ve hayvan yönetiminden kaynaklanan toprak erozyonunun en aza indirilmesi; ve topraktaki organik madde seviyelerinin korunması sayılabilir. Tüm çiftlikler, aldıkları sübvansiyondan bağımsız olarak, bu asgari toprak koruma standartlarına uymalıdır. Ayrıca, toprak yöneticilerine devam eden erozyon olayları için artan oranlarda cezalar uygulanmalıdır.

6.3.2 Topraktaki organik madde seviyelerini artırarak (ya da zaten yüksek olması halinde bu seviyeleri koruyarak) topraklarını iyileştiren çiftçileri ödüllendirmek için teşvikler geliştirilmesi. Bu, topraktaki organik madde seviyesini artırmaya yönelik ödemeleri veya çiftlik kiralamalarında, kira süresi boyunca toprağın verimliliğini muhafaza etme veya iyileştirme koşullarının uygulanmasını içerebilir.

6.3.3 Topraktaki organik maddeyi izleme ve raporlama sistemi uygulanması. Bu, toprağın korunmasını sağlayacak mevzuat ve topraktaki organik madde seviyelerini artıran çiftçileri ödüllendiren teşviklerin yanı sıra, topraktaki organik maddenin gönüllü olarak rapor edildiği ve verilerin ulusal bir veri tabanına girildiği çiftçiler tarafından yönetilen bir sistem olacaktır.

6.4 Tarım kaynaklı sera gazı emisyonlarının ve kirliliğin azaltılması

6.4.1 Tarım kaynaklı emisyonların azaltılması için kapsamlı bir plan ve zorunlu düzenlemeler geliştirilmesi. Tarım, Birleşik Krallık'taki toplam sera gazı emisyonlarında %10 paya sahipken, mevcut hükümet politikası, tarımdaki emisyonların azaltılması için "gönüllü bir yaklaşım" sergiliyor. Konunun aciliyeti, ya zorunlu düzenleme ya da çiftçiler için 2008'de yapılan İklim Değişikliği Yasası'nda verilen taahhütler doğrultusunda uygulamalarını değiştirmek için güçlü teşvikler ile daha istikrarlı hükümet müdahalesi gerektirir.

6.4.2 Tarım kaynaklı azot emisyonlarının azaltılması için mali tedbirler kullanarak yeni mekanizma modelleri oluşturulması ve bunların pilot olarak uygulanması. Buna bir örnek olarak sentetik azotlu gübrelere vergi konulması gösterilebilir.

6.5 Karbon çiftçiliğinin ve tarımsal ormancılığın desteklenmesi

6.5.1 Çiftçilere, karbon depolanmasını artıran ve sera gazı emisyonlarını azaltan çiftçilik tekniklerini benimsemeleri için teşvikler verilmelidir. Agroekolojik çiftçilik, gıda ormancılığı, ²³⁷ toprağı işlemeden ekim, bitki örtülü ürünlerin ve uzun ömürlü bitkilerin kullanılması, ürün rotasyon döngülerinin iyileştirilmesi ve kalıcı tarım tasarım tekniklerinin kullanımı toprak tarafından depolanan karbon miktarını artırma ve iklim değişikliğinin azaltılmasına önemli ölçüde katkıda bulunma potansiyeline sahiptir. Politikalar, denemelerin ve yeniliklerin teşvik edilmesine önem vermelidir.

6.5.2 Teşvikler, yeni çiftçileri veya agroekoloji yapan çiftçileri, endüstriyel çiftçilikten zarar görmüş arazi ve toprakları devralmaya teşvik edecek şekilde tasarlanmalıdır. Bu, toprak karbon seviyelerinin artırılmasına ve atmosferdeki karbon kaybının azaltılmasına yardımcı olacaktır ^{xxxix}

xxxix Brezilya'da çiftçilere arazideki ormanlık alanları korumaları için nakit teşvikler ödeniyor. California'da bir emisyon üst sınırı ve ticareti programı, çevreyi kirlüten endüstrilerin emisyonlarını, 'karbon çiftçiliği' tekniklerini benimseyen çiftçilere ödeme yaparak telafi etmelerini zorunlu kılıyor. Bu sistem mükemmel olmamakla birlikte -küçük ölçekli ve düşük girdili çiftçilerin pek çoğu şu anda kredi almaya uygun görülüyor- araştırılmaya değer bir modeldir.

6.5.3 Ulusal bir gıda ormancılığı stratejisi geliştirilmesi. Bu, 2030 yılına kadar, tüm çiftliklerin %50'sinde gıda ormancılığı yapılması hedefini; sermaye hibelerini ve bakım ödemelerini; ve uzun süreli çiftlik kiralamalarına yönelik teşvikleri (238) içerebilir.^{x1}

6.6 Yaban (el değmemiş) arazilerin ve biyolojik çeşitliliğin korunması ve yenilenmesi

6.6.1 Tarım arazisi alanlarının yeniden yabanileştirilmesine dair bir fizibilite çalışması yürütülmesi. Bu, mevcut durumda verimli olmayan ya da ciddi doğal kaynak bozunumuna yol açan tekniklerle yönetilen arazilerde uygulanmalıdır.

6.6.2 Mali desteklerin, biyolojik çeşitliliği geliştiren tarımsal araştırmalara yeniden yönlendirilmesi. Bu, “yabani alanların” yanı sıra, çiftlikte ve tarlada uygulanmalıdır. ‘Yabani alanların’ korunması ve genişletilmesi önemli olmakla birlikte, gıda üretim sistemi içindeki biyolojik çeşitlilik kaybının yerine geçmesi mümkün değildir. Bir tarlada ekolojik üretimin temelini biyolojik çeşitliliğin seviyesi (toprağın altında ve üstünde ve suyun içinde) oluşturur (bkz. 7. Bölüm: Bilgi).

6.6.3 Çiftçiler arasında değiş tokuş edilebilecek ve çiftçilerin tarımsal biyoçeşitliliği dinamik bir şekilde yönetmelerini destekleyecek çok çeşitli ve yerel tohum ve canlı damızlık hayvan türlerinin üretimi ve kullanılabilirliğinin canlandırılması. Bu, fikri mülkiyet hakları, patentler ve ‘bitki çeşitliliğini koruma kanunlarının’, bitki çeşitleri ve damızlık hayvan türlerinin bulunması ve çeşitliliği ve dolayısıyla da küçük ölçekli ekolojik üretim üzerindeki potansiyel olumsuz etkileri göz önüne alındığında özellikle önemlidir (bkz. 7.4.6’da yer alan politika önerileri).

6.6.4 En iyi türleri hedefleyen tarımsal çevre programlarının sürdürülmesi ve geliştirilmesi. Bunlar, çiftlikte yönetim ve çiftçilere yaban hayatına fayda sağlamaları nedeniyle doğrudan ödeme yapılmasıyla biyolojik çeşitlilik azalmalarını durduracak şekilde özel olarak tasarlanmalıdır.

6.6.5 Tarımda hangi teknolojilerin ve kimyasalların kullanılacağına karar vermek için ihtiyatlılık ilkesinin kullanılması. Bu, sentetik biyoloji ve “gen sürümü” teknolojisi gibi yeni teknolojilerin yaban hayatı, tarımsal biyoçeşitlilik, insan sağlığı ve geleneksel geçim kaynakları üzerindeki potansiyel etkilerinin değerlendirilmesini içeriyor. (240)

6.6.6 ‘Kirlenen öder’ ilkesinin uygulamaya konması. Çiftliklerin neden olduğu ve biyolojik çeşitliliğin kaybolmasına yol açan (ya da insanlara zarar veren), dolayısıyla da temizlenmesi gereken kirlenmelerin maliyeti sorumlu kişi ya da şirketlerce karşılanmalıdır.

6.6.7 Biyogüvenlik Cartagena Protokolünün titiz bir şekilde uygulanmasının sağlanması. Çeşitliliğin korunmasına yönelik bu uluslararası anlaşma AB tarafından 2002 yılında onaylanmış olup, Brexit nedeniyle iptali söz konusudur.

6.7 Atıkların azaltılması ve dairesel ekonomilere geçiş

6.7.1 Süpermarket gıda israfının yasaklanması. Bu başlangıçta, Fransa’daki büyük süpermarketlerin yenilebilir gıdaları atmalarını önleyen mevzuatla benzerlik gösterebilir.

6.7.2 Gıda atıklarının güvenli bir şekilde domuz ve tavuklara yem olarak verilmesine olanak tanınması. Bu, çiftçilerin tahıl/soya ithalatına bağımlılığını azaltacak ve çiftçiliğin ekonomik olarak daha uygulanabilir hale gelmesine neden

^{x1} Fransız hükümeti tarımsal ormancılığa yönelik olarak, vergi teşvikleri, veri toplama ve izleme, tavsiyeler ve eğitim ve bilgi paylaşımını içeren ve 2020 yılına kadar uygulanacak bir ulusal strateji geliştirmiştir. (239)

olacaktır. Gıda atıklarının domuzlarda hayvan yemi olarak kullanılması için AB mevzuatının değiştirilmesi ve varolan teknolojilerin kullanılması suretiyle AB domuzlarının arazi kullanımının beşte bir oranında (1,8 milyon hektar (4,4 milyon akre)) azaltılabileceği kanıtlanmıştır.^{xli}

6.7.3 Kişi başına atıkların on yılda en az beşte bir oranında azaltılması için 2025 Courtauld Taahhüdü'nün daha yaygın bir şekilde benimsenmesinin sağlanması. (241) Bu iddialı, işbirlikçi anlaşma işletmelerin yiyecek ve içeceklerle ilişkili atık ve sera gazı emisyonlarını azaltma taahhüdünde bulunmalarını sağlıyor. Hükümetin örnek olmak amacıyla bu taahhüdü hükümet daireleri ve genel anlamda kamu sektöründe benimsemesi mümkündür.

6.7.4 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi 12.3 –tarladan tabağa gıda atıklarının 2025 yılına kadar %33 ve 2030 yılına kadar %50 oranında azaltılması– doğrultusunda zorunlu gıda atıklarını azaltma hedefleri getirilmesi. Hükümet, bunun gerçekleşmesi için katılımını ve finansal desteğini artırmalıdır. Bu bizi gönüllü bir yaklaşımın ötesine taşıyacaktır.

6.7.5 Tarladan tabağa AB gıda atıklarının 2030 yılına kadar %50 oranında azaltılması için AB genelinde bağlayıcı hedefler getirilmesinin desteklenmesi (Dairesel Ekonomi Paketinin Atık Direktifinde yaptığı değişikliklerin bir parçası olarak). Birleşik Krallık hâlâ 2017'deki AB üçlü müzakerelerinde nihai hedefler üzerinde karar verme sürecindedir.

6.7.6 Gıda atıklarının azaltılması ihtiyacı ile ilgili farkındalığın artırılması için kampanyalar geliştirilmesi ve desteklenmesi. Atık seviyelerinin, gıda zincirinin tüm noktalarında, gerek bireyler gerekse kurumlar tarafından azaltılması gerekiyor. Bu, gıda veriminin artırılmasına yönelik baskıyı azaltacak ve böylelikle gıda güvenliğini iyileştirecektir.

6.7.7 Yıllık hedefler koyulması ve uymayanların cezalandırılması suretiyle süpermarketlerin ambalaj kullanımlarını azaltmalarının sağlanması.

6.7.8 Biyolojik olarak çözünemeyen plastik bardak, çatal-bıçak ve tabakların üretiminin yasaklanması. Bu kısa bir süre önce Fransa'da çıkarılan mevzuatla benzerlik gösterebilir. (242)

6.7.7 Ürünlerin yeniden kullanımı ve geri dönüşümü yoluyla malzeme ve besin atıklarının azaltılması. Yerel yönetim ve kentsel bölge seviyesinde çalışmak suretiyle politikalar, gıda atıklarının, yan ürünlerin ve besinlerin sektörler arası bir yaklaşım izlenerek geri dönüştürülmesini vurgulamalıdır.

^{xli} Domuz Fikri (The Pig Idea) gibi, AB'nin gıda atıklarının domuzlara verilmesini yasaklayan yasanın kaldırılmasına çalışan kampanyalar. Yerel altyapı fonlarının yemlerin güvenli bir şekilde işlenmesini uygulaması istenebilir (bkz. 9. Bölüm: Finans)

7

BİLGİ

Eğitim, yenilik ve araştırma

“Eğitim sistemimiz, özellikle lise sonrasında tercih edilmedikçe, çocuklarımızın yaşam becerilerini, gıda yetiştirme ve sağlıklı beslenme konularında hayal kırıklığına uğrattıyor. Çocukların okuldan ayrılırken en azından temel pişirme becerilerine sahip olmaları ve beslenmeyi anlamaları için tüm okullarda yemek pişirme derslerine ihtiyacımız var. Gıdanın yetiştirilmesi, pişirilmesi, yemek hazırlığının paylaşılması ve birlikte yemek yemeye, eğitim sistemimizin ‘hızlanan’ döngüsünde yeterince değer ve zaman verilmiyor.”

SARA DUNSEATH

Parkside Okulu

(Halkın Gıda Politikası istişaresi)

“Birleşik Krallık’ta nasıl, neden, nerede ve ne yediğimizi sadece gıda sektöründekiler değil, pek çok politikanın etkilediğini anlamak oldukça önem taşıyor. Bu diğer politika sektörlerini göz ardı etmek, ülke genelinde bir halk kampanyası sürecine zarar vermek anlamına gelecektir.”

MAMA D

Community Centred Learning [Topluluk Merkezli Öğrenme]

(Halkın Gıda Politikası istişaresi)

“Bütüncül mera yönetimi ve gıda ormancılığı gibi pek çok muhteşem yerel girişimler ve yeni teknikler benimseniyor. 500’den fazla yerel gıda projesi the Big Lottery Local Food (Büyük Piyango Yerel Gıda) programı tarafından finanse edilmiş ve pek çok yeniliğe yol açmıştır. Şu anda, Birleşik Krallık hükümeti, AB düzenleme ve araştırmaları küçük ölçekli çiftçilik yaklaşımları ve yeniliklerden ziyade, büyük ölçekli tarımı destekleme eğilimindedir; bu da agroekoloji yerine GDO/biyo-teknoloji/ileri teknoloji odaklı çiftçiliğin finanse edildiği anlamına geliyor.”

ANDY GOLDRING

Permaculture Association UK [Permakültür Birliği – BK] (Halkın Gıda Politikası istişaresi)

Fotoğraf: Sermaye Büyümesi, Londra'nın Gıda Üreticileri Ağı © James Jenkins

Hayalimiz

Çocuklar, gıda işçileri, çiftçiler, yurttaşlar ve bilim insanlarıyla birlikte eğitim, öğretim ve araştırma programlarının geliştirdiği, insanların değerleri ve algılarının daha demokratik ve farklı bir gıda sistemini desteklemeye yöneldiği bir gelecek hayal ediyoruz. Bu sistem, herkesin entelektüel ve kültürel ihtiyaçlarının yanı sıra beslenmelerine yönelik ihtiyaçlarını da karşılar.

Bu gelecekte insanlar, küçük yaştan itibaren gıdaya değer vermeyi öğrenmişlerdir ve gıda üretimi ve tüketiminin iyi örnekleri ile yaşamaktadırlar.

Okullar, kolejler, üniversiteler ve topluluklarda yeniden canlandırılmış olan eğitim sistemi çiftçilik, arazi kullanımı, ekoloji ve tarım tarihi, İngiltere'nin sömürge tarihi ve bunların dünyadaki gıda sistemlerini nasıl etkilediği hakkında dersler içermektedir.

Yaşamın her kesiminden insanlar, pratik yetiştirme ve pişirme becerilerine ve aynı zamanda gıda sistemini iyileştirmeye yönelik kararlara katılma yeterliliğine sahiptir. Gıda sistemindeki herkes, sürdürülebilir bir gıda ve tarım sisteminin yaratılmasına katkıda bulunmak üzere bilgi ve deneyimlerini sunmaları için desteklenir.

Gıda sistemindeki herkes için kapsamlı mesleki eğitim programları vardır. Agroekoloji ve topluluk gıda sistemlerine önem veren iyi finanse edilmiş bir tarımsal danışma ve eğitim hizmeti vardır. Çiftçi örgütleri, araştırmacılar ve eğitimcilerle birlikte agroekolojik bilgi ve yenilikleri geliştirmeleri için desteklenir.

Yurttaşlar, kamu araştırma öncelikleri ve finansmanı ile ilgili kararlara katılır ve bilgi sadece bilim insanlarının ve özel sektörün elinde olmayıp, herkes tarafından erişilebilir durumdadır. Araştırma enstitüleri, finansman ve araştırma hedefleri konusunda şeffaftır.

Değişimin gerekçeleri

Günümüzde tarım, gerek çiftçilerin ve gıda işçilerinin statüleri ve ücretleri, gerekse halkın bir faaliyet olarak çiftçiliğe gösterdikleri önem açısından hak ettiği kadar çok daha az değer görüyor. Bu yeterince değer görmeme, sürdürülebilir bir gıda sistemi için gereken bilgi ve becerilerin kaybı ile örtüşüyor: giderek çok daha az çiftçi daha büyük arazi parçalarını endüstriyel tarım yöntemlerini kullanarak işliyor; bir çiftçinin ortalama yaşı neredeyse emeklilik yaşıdır; tarımsal yayım hizmetleri^{xiii} ve tarım okulları kapanıyor; ve çiftçilik giderek daha fazla makineleşiyor ve endüstriyelleşiyor. On yıllardır biriken değerli tarım bilgisi ve becerileri kaybediliyor.

Tarımın finanse edilme biçimi, araştırma ve geliştirme (Ar-Ge) ile kamu finansmanından ziyade ticari çıkarlar tarafından gittikçe artan bir şekilde değişmiştir. Hükümet bile, uygulamalı tarımsal araştırmalara yapılan kamu yatırımlarının 1980'lerden beri azaldığını ve İngiltere'nin diğer Avrupa ülkelerine kıyasla rekabet gücünü etkilediğini kabul ediyor. (243) Tarımsal Ar-Ge'deki düşüşün, araştırma altyapısı ve üniversitelerden ve araştırma kurumlarından ortaya çıkan bilgi ve uygulamadaki gelişmeler üzerinde önemli etkileri olmuştur.

İngiltere ve Galler'deki, 1980li yıllara kadar faal olan tarımsal yayım hizmetleri 1990li yıllarda ya özelleştirilmiş ya da kapatılmıştır. (245) The Royal Agricultural Society of England (İngiltere Kraliyet Tarım Derneği), 15 English Agricultural Societies (15 İngiliz Tarım Sendikası) ile birlikte, Innovation for Agriculture Initiative (Tarım için İnovasyon Girişimi) (246) aracılığıyla bazı yayım çalışmaları yürütmekle birlikte, bu kamusal bir yayım sisteminin çok gerisindedir.

Mevcut gıda ve tarım araştırmalarının ana odağı, endüstriyel tarımda verimliliği artırmaya yönelik bilgidir. ABD'de de olduğu gibi,^{xiiii} agroekoloji için finansman oldukça yetersizdir. Buna ek olarak, hükümetin tarımsal araştırma ve yeniliklerle ilgili harcamalarının %1 gibi az bir miktarı, çiftçiler tarafından yürütülen uygulanabilir projelere ayrılıyor. (247) Tarımsal araştırmalara ayrılan finansman büyük ölçüde geleneksel tarım sistemleriyle ilgili araştırmalara (genellikle yeniliklerin çevresel veya sosyal etkilerinden bağımsız olarak verimi artırmaya ve girdi verimini iyileştirmeye) yöneliktir. Hükümet, agroekolojik sistemlere uygun olmayan tohumları ve

diğer tarımsal girdileri geliştiren bilim insanlarına ve özel sektöre gereğinden fazla önem veriyor. Örneğin, GDO teknolojilerinin kullanımı rağbet görmediği halde, daha fazla GDO tekniği ile ilgili araştırmalar, çoğu insanın tüketmek isteyeceği gıda türlerinin üretilmesinde yardımcı olmayacaktır. (248)

Agroekoloji bilgisini geliştirmemizin en iyi yolu, bilim insanları ve çiftçiler arasında işbirliği; çiftçi ve halk kaynaklı yenilikçiliğin beslenmesidir. Mevcut durumda, varolan bilgi tabanına erişimi sınırlandıran –ekonomik, teknik, yasal ve kültürel– önemli engeller var. Bu nedenle, araştırma, veri, teknik ve eğitimle ilgili bilgiye açık erişimi destekleyen bir 'açık bilgi' modeline yönelmemiz son derece önemlidir. Bu hareket, tarımsal iyileşme ve yeniliklerin hızlandırılmasında yardımcı olacaktır.

Okul sisteminde hâlâ gıda ve tarım eğitimi eksikliği ve çiftçiler için mesleki eğitime yönelik destek eksikliği bulunurken, öğrenciler tarım veya bahçeciliği meslek olarak seçmeleri yönünde nadiren teşvik ediliyor. Defra'ya göre, tarımsal işletme yöneticilerinin sadece %18'i eksiksiz bir tarım eğitimi almış, %21'i temel eğitime ve geri kalanı ise sadece pratik deneyime sahiptir. (249) Aynı zamanda, Birleşik Krallık üniversitelerinde tarım eğitimi alan öğrenci sayısında artış olmasına rağmen, (250) özellikle organik veya agroekolojiyle ilgili çok az eğitim bulunuyor. Eğitim, uygulamalı araştırma, bilgi alışverişi ve tavsiyeler konusunda yeni bir yaklaşıma ihtiyaç vardır.

Gıda okuryazarlığının geliştirilmesi için, çocukların, aşıçların, yiyecek ve içecek hizmeti sunanların ve genel halkın yemek pişirme ve sürdürülebilir bir gıda sistemini destekleyen gıdaları seçme konusunda eğitilmeleri gerekir. The Children's Food Trust State of the Nation (Ulusal Çocuk Gıda Durumu Vakfı) raporu, "çocuklara yemek pişirmeyi öğrenmeleri için daha fazla fırsat verilmesinin" ebeveynleri tarafından, çocuklara gelecekte daha sağlıklı beslenmeleri için yardımcı olma olasılığı en yüksek müdahale olarak değerlendirildiğini göstermiştir. (251) Sağlıklı beslenme, daha sağlıklı gıdalar almak anlamına gelirken, sonuç olarak bu gıdaları üreten çiftçilere daha fazla destek sağlar.

Tarım ve gıda üretiminin kamuoyunca daha iyi tanınmasını sağlamak için eğitim kampanyalarına, gıda ve çiftçiliğin okullarda öğretilmesine ve genç yetişkinler için daha fazla stajyerlik ve çıraklık olanakları yaratılmasına

^{xiii} Tarımsal yayım, çiftçilerin tarımsal araştırma ve bilgiyi tarımsal uygulamalarını iyileştirmek için kullanmalarına olanak tanımak amacıyla çiftçilerle birlikte çalışma sürecidir.

^{xiiii} ABD'de son zamanlarda gerçekleştirilen bir çalışmada, 2014 yılında finanse edilen, 294 milyon dolara eşdeğer ABD Tarım Bakanlığı (USDA) destekli projelerin yaklaşık olarak yarısının sürdürülebilir tarımla ilgili herhangi bir bileşeni hiçbir şekilde içermediğini göstermiştir. Finansmanın sadece %4'ü agroekolojik çiftçilik uygulamalarının yanı sıra sosyoekonomik sürdürülebilirliğe yönelik desteği içeren araştırma projelerine gitmiş, %3, karmaşık rotasyonları içeren çalışmalara, %1, rotasyonlu veya yenilemeli otlamaya ve diğer %1 ise bütünlük mahsul – hayvan sistemlerinin araştırılmasına harcanırken, %1'den azı gıda ormancılığıyla ilgili projelere ayrılmıştır. (244)

Fotoğraf: Riverford Wash Çiftliği, Devon © Toprak Birliği, Geleceğin Yetiştiricileri Programı

İhtiyaç vardır. Sürdürülebilir ve agroekoloji sistemlerine geçişin aciliyeti ile ilgili farkındalığı ancak insanların sağlıklı ve sürdürülebilir bir şekilde üretilmiş gıdaları satın almanın, pişirmenin ve tüketmenin önemini daha iyi anlamalarını sağlayarak oluşturabiliriz.

Politika önerileri

7.1 Gıda eğitimi programlarının yaygınlaştırılması ve iyileştirilmesi

7.1.1 Sağlıklı gıdanın ve sürdürülebilir tarımın milli müfredata bütünüyle dahil edilmesi. Bu, tüm okulların en az faal bir çiftliğe bağlanmasının yanı sıra okul mutfaklarının yerel çiftliklerle eşleştirilmesini içerebilir.

7.1.2 Topluluk gıda yetiştirme projelerinin desteklenmesi. Bunlar, insanların bilgi ve becerileri öğrenmeleri, geliştirmeleri ve paylaşımlarına olanak tanımada önemli bir rol oynar. Yerel gıda stratejileri ve yerel gıda planları aracılığıyla yerel yönetimler tarafından desteklenmelidir (bkz. 3.8.2 ve 9.4.1'de yer alan Politika önerileri).

7.1.3 Yerel toplumlarda sürdürülebilir gıda ve beslenme eğitiminin iyileştirilmesi. Yerel yönetimler, yerel toplulukları, halk sağlık hizmetlerini ve sağlık yardım kuruluşlarını, sürdürülebilir beslenmenin önemini vurgulayarak, erişilebilir gıda ve beslenme eğitimi vermeleri için desteklemelidir.

7.1.4 Sürdürülebilir beslenmenin teşvik edilmesi için kent düzeyindeki çalışmaların desteklenmesi. Bunun, Gıda Politikası Konseylerinin ve sivil toplum uzman panellerinin girdileri ile geliştirilen halk sağlığı kampanyaları aracılığıyla gerçekleştirilmesi mümkündür.

7.1.5 Çiftçilikle ilişkili bir lonca veya profesyonel bir organ kurulmasının desteklenmesi. Bu çiftçiliğin kamuoyundaki bilinirliğini artıracak ve dolayısıyla da çiftçiliğin ve çiftçilerin kamuoyunca algılanan statüsünü yükseltecektir. Lonca, kurumsal tarım sektörünün finansmanına veya sponsorluğuna ihtiyaç duymayacak

şekilde kurulmalıdır.

7.2 Halk eğitim programları geliştirilmesi

7.2.1 Halkın bilgi ve becerilerinin artırılması. Bölgesel ve yerel yönetimler ile büyük şehir yönetimleri, gıda sistemi, gıda kültürleri, beslenme ve pratik yetiştirme ve pişirme becerileri hakkında bilgi ve becerilerin artırılması için halk eğitim programlarının geliştirilmesini kolaylaştırmalıdır. Bu programlar, yerel halkın üyeleri tarafından tasarlanmalı ve sunulmalıdır.

7.2.2 Halk odaklı eğitim ve öğrenme programlarının geliştirilmesi için marjinalleştirilmiş halk gruplarına daha fazla kaynak sağlanması. Bu, örneğin, çoğunlukla eğitim ve karar verme süreçlerinden dışlanan engelli veya düşük gelirli kişileri içerir.

7.2.3 Halk Eğitim Gıda Merkezlerinin geliştirilmesi. Bölgesel ve yerel yönetimler ile büyük şehir yönetimleri, her toplumun, kültürel olarak uygun yemek kursları ve gıda yetiştirme kursları gibi halk tarafından yönlendirilen bir gıda eğitimi yaklaşımının desteklenmesi ve benimsenmesine odaklanan bir Halk Eğitim Gıda Merkezine sahip olmasını sağlamalıdır. Bu merkezler halk tarafından yönetilmeli ve yerel anlamda uyumlu olmalıdır. Yönetimler, bu merkezler için finansmana, araziye, binalara ve eğitim desteğine erişim sağlamalıdır.

7.3 Mesleki eğitimin iyileştirilmesi

7.3.1 Bahçecilik ve gıda üretiminde çıraklığa yönelik finansmanın artırılması. Çiftçilik ve gıda üretiminde eğitim alan genç yetişkinlerin sayısının düşmesi ile birlikte, insanları bu sektöre çekecek ve mesleki öğretim ve eğitime yeniden değer verecek politikaların tasarlanması önem kazanıyor.

7.3.2 Çiftliklerde ücretli stajyerliklerin, eğitim kamplarının ve kursların teşvik edilmesi. Çiftlikler ve toprağa dayalı işletmeler, iş modellerine eğitimi dahil etmeleri için desteklenmelidir.

7.3.3 Mahsul üretimi, bahçecilik ve agroekolojik üretim yaklaşımlarında eğitim veren okulların sayısının artırılması. Yerli bahçe ürünlerinin üretiminin artırılmasına ilişkin acil ihtiyaç göz önünde bulundurulduğunda, genç insanların sektöre çekilmesine yönelik bütünsel bir çaba ile birlikte mesleki agroekoloji kursları veren eğitim okullarının artırılması gerekir.

7.3.4 Genç insanların tarıma ve bahçeciliğe teşvik edilmesi için aktif bir katılım programının desteklenmesi. Örnekler arasında, bir kariyer fuarları programı, çiftçilerin ve gıda yetiştiricilerin okullarda söyleşiler yapmalarının sağlanması ve kariyer odaklı çiftlik ziyaretlerini sıralamak mümkündür.

7.4 Yenilikçi eğitim, araştırma ve tarımsal yayım hizmetlerinin geliştirilmesi

7.4.1 Çiftçi temelli yenilikçiliğin desteklenmesi. Bunun, işbirliği içinde yönetilen pilot çiftlikler ve tarla laboratuvarlarının yanı sıra üretici kaynaklı deneysel tarım projelerinin geliştirilmesi ile gerçekleştirilmesi mümkün olacaktır. Bu projelerden elde edilen bilgiler, çiftçiler arasındaki bilgi alışverişleri yoluyla yayılabilir. Bu destek ayrıca, "Birleşik Krallık'ın kamu tarımsal araştırma ve geliştirme bütçesinin en az %10'unu oluşturacak bir bütçeyle kurulacak bir çiftçi yenilikçiliği fonunu" içerebilir. (252)

7.4.2 Kamu tarafından finanse edilen bir tarımsal yayım hizmetinin kurulması. Bu sistem, her ölçekteki çiftçilere, agroekolojik çiftçilik uygulamalarına odaklanarak, toprağın çevreye yararlı ve verimli bir şekilde yönetilmesi ile ilgili destek ve rehberlik sunacaktır. Bu bilgilendirme hizmeti, bir kırsal kalkınma planı ile desteklenmelidir.

7.4.3 Kamu tarım ve gıda araştırmalarına daha fazla finansman sağlanması.

Çiftçiler ve vatandaşlar finansman sağlama ve araştırma önceliklerini denetleyebilmelidir. Günümüzde bu, araştırma finansmanına yönelik katılım ve şeffaflığın artırılmasını içerecektir. Araştırma, disiplinler arasındaki engelleri yıkan ve bilim insanları, çiftçiler ve gıda sistemindeki diğer aktörlerin bilgilerini birleştiren bütüncül ve disiplinler üstü bir agroekolojik yaklaşıma dayalı olmalıdır.

7.4.4 Tarımsal ekolojik yenilikçiliği desteklemek için araştırma enstitülerinin dönüştürülmesi.

Bu, bilim insanlarının, agroekolojik yenilikleri desteklemek amacıyla disiplinler üstü ve katılımcı araştırmayı destekleyen ve teşvik eden araştırma yaklaşımlarını, çalışma prosedürlerini ve kariyer yollarını izlemelerine olanak sağlayacak koşulları yaratacaktır.

7.4.5 Eğitimciler arasında, açık öğretim, halk odaklı ve popüler eğitim yöntemlerini kullanma kapasitesinin geliştirilmesi.

Bu yöntemler, halk ortamında yükseköğretimin yaygınlaştırılması için ve ilk ve orta okul gıda eğitiminde ulusal müfredat içinde kullanılacaktır.

7.4.6 Tarımsal ekolojik uygulama ve teknolojilerin geliştirilmesini destekleyen araştırmalara öncelik verilmesi. Örneğin, katılımcı tohum ışlah programlarına daha fazla araştırma yönlendirilmelidir (bkz. 6.6.3'te yer alan Politika önerileri).

7.4.7 Birleşik Krallık teknolojilerinin dış yardım ve kalkınma programlarındaki rolünün izlenmesi ve düzenlenmesi. Bu, teknolojilerin Küresel Güney'de doğrudan etkilenen ilgili toplulukların ve örgütlerin bilgisi ve katılımına saygı duyan ve bu şekilde katkıda bulunacak şekilde uygulanmasını sağlamaktır.

7.5 'Açık bilgi' sistemlerinin geliştirilmesi

7.5.1 Çiftçiler, gıda üreticileri ve yurttaşlar için üretilen ve onlar arasında yayılan bilgilerin "açık" olmasının – diğer bir deyişle, bu bilgilerin herhangi bir kısıtlama olmaksızın serbestçe kullanılması, yeniden kullanılması ve yeniden dağıtılmasının – sağlanması. Bilgi ve yenilikçi patentler ve özel fikri mülkiyet hakları aracılığıyla el konulması yerine bunların, ortak bilgi varlıklarının bir parçası olarak herkesin erişimine açık kalmalarının sağlanması.

8

TİCARET

Gıda ticaretinin yeniden düzenlenmesi ve pazarların yerelleştirilmesi

“Sağlıklı gıdalar, iyi niyet çerçevesinde yürütülen adil ticaret ilişkilerinin oluşturduğu ve tüm taraflarının istediklerinde ayrılma serbestisine sahip oldukları bir tedarik zinciri tarafından sürdürülebilir bir şekilde üretilmelidir. Gıda satmanın kârlılığı, en büyük imalat ve perakende satış şirketlerinin gücü ve tarımsal işgücünün ne kadar büyük ölçüde yurtdışında yaşadığı göz önüne alındığında, sektörde ve kanunlarda radikal değişiklikler yapılmaksızın bu tür bir vizyona ulaşılabilmesi olanaklı görünmüyor.”

TOM WILLS

Traidcraft Exchange

(Halkın Gıda Politikası istişaresi)

“Bir toptan satış şirketi olarak, ithal ettiğimiz gıda miktarı ve güçlü tedarik zincirlerinin yerel düzeyde tespit edilmesine ve burada nelerin yetiştirildiği ve bunların nerede satıldığı arasındaki bağlantının kurulmasına yönelik eşgüdümlü bir desteğin bulunmaması karşısında umutsuzluğa kapılıyoruz.”

SCOTT ERWIN

Greencity Wholefoods

(Halkın Gıda Politikası istişaresi)

“Bizim merkezimizin bulunduğu Hackney’de, organik gıdaları yarım millik mesafede bulunan bir düzine perakende satıcıdan alabilirsiniz. İkinci çiftliğimizin bulunduğu sadece 10 mil ötedeki Dagenham ise, metro istasyonu ve çiftlik arasındaki yarım millik bölgede hiçbir taze gıdayı bulamayacağımız bir gıda çölü.”

JULIE BROWN

Growing Communities [Yetiştirici Topluluklar]

(Halkın Gıda Politikası istişaresi)

“Gıda dağıtım zincirini daha kısa ve bu zincirdeki halkaları daha iç içe geçmiş bir hale getirmeliyiz. Bunu yaparsak, gıda yetiştiricileri ve çiftçilerin gıdalarının mali değerlerini daha fazla oranda elde edebilmeleri mümkün olacaktır. Zincirin uzun vadede, katılan herkes için etkili bir şekilde çalışabilmesi için zincirdeki paydaşlar işbirliği, destek ve güven içeren ve karşılıklı olarak fayda sağlayan ilişkileri daha kolay bir şekilde kurabileceklerdir. Bu, insanların yaşadıkları yerlere yakın bölgelerde yetiştirilen/üretilen gıdaları tüketmelerine ve çevresel ve siyasi değişikliklere karşı daha güçlü ve sağlam yerel gıda ekonomilerinin inşa edilmesine olanak tanıyacaktır.”

LYNNE DAVIS

Open Food Network [Açık Gıda Ağı]

(Halkın Gıda Politikası istişaresi)

“Süpermarketler çiftçilere ödenen fiyatları aşağı çekiyor ve gıda üretiminin gerçek maliyetine ilişkin anlayışı çarpıtıyorlar. Çiftçileri bu şekilde süpermarketlerin insafına bırakmamak için çiftçilere adil fiyatların ödenmesini sağlayacak daha iyi yöntemlere ihtiyacımız var. Gıda için en düşük seviyedeki fiyatları beklemeye devam edemeyiz. İşlenmemiş gıdaların ucuz olmasını beklersek, bu, yerel olarak üretilen gıdalar yerine düşük ücretlerin uygulandığı ülkelerden ithal etmeyi seçmemiz anlamına gelecektir.”

BEV SEDLEY

Cambridge Sürdürülebilir Gıda

(Halkın Gıda Politikası istişaresi)

Hayalimiz

Köylü pazarları, topluluk destekli tarım programları, çevrimiçi dağıtım ağları ve bağımsız ve toplumsal perakende satış yerleri de dahil olmak üzere, gıdanın satın alınabildiği çok çeşitli mekânların bulunduğu bir gelecek hayal ediyoruz. Bu pazarlar herkes için besleyici, lezzetli ve uygun fiyatlı gıdalar sunarken, tüm işçiler için yeterli geçim kaynaklarını destekler ve insanların emekleri ve ürünleri için adil olarak ödüllendirilmelerini sağlar.

Bu gelecekte süpermarketlerin gücü önemli ölçüde azaltılmıştır. Kısa tedarik zincirleri ve yerel pazarlar kamu hizmetleri olarak kabul edilir ve bu doğrultuda kanunlarla korunur. Kamu alım sözleşmeleri gıdaların agroekolojik çiftliklerden ve gıda üreticilerinden satın alınmasına öncelik tanıyacak şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Uluslararası ticaret küresel gıda sisteminin bir parçasını oluşturmaya devam etmekle birlikte, gıda artık küresel pazarda spekülasyon yapılacak bir başka meta değildir. Bunun yerine, gıda

pazarları ve ticaret İngiltere'de²⁵³ ve uluslararası düzeyde²⁵⁴ mümkün olan yerlerde gıda güvenliği için bir öncelik olarak kabul edilen iç pazarları destekleyecek şekilde yeniden yapılandırılmıştır.

Düşük gıda standartlı ithalatların yerel üretime ya da İngiltere'nin ihracatının diğer ülkelerdeki yerel üretime ve gıda egemenliğine zarar vermesinin önlenmesi için, gereken durumlarda tarifeler de dahil olmak üzere politika araçları uygulamaya konmuştur.

Dünya genelinde üreticiler çevresel ve sosyal olarak sürdürülebilir bir şekilde çiftçilik yapabilir ve ürünlerini işleyebilir ve emeklerinin karşılığı olarak ve iyi gıda üretiminden adil bir ücret kazanabilir.

Pazarlarımız artık yerel ekonomileri zenginleştirirken çiftçileri ve tarım arazilerini korur ve herkes taze, sağlıklı ve mevsimlik ürünleri yıl boyunca uygun fiyatlarla tüketebilir.

Değişimin gerekçeleri

Son birkaç on yıl boyunca, gıda tedarik zinciri genelinde üretim, imalat ve perakende işletmelerinde önemli boyutlarda bir konsolidasyon meydana gelmiştir. Bağımsız dükkanlar, küçük çiftlikler ve emek yoğun üreticiler tarih sahnesinden silinmişlerdir. Bugün, Birleşik Krallık market pazarı 180 milyar sterlin değerinde olup büyük ölçüde yoğunlaşmış durumdadır ve gıda perakendeciliğinde %93 oranındaki pazar payı sekiz süpermarketin elindedir. (255) Gıdaların %58'i süpermarket ve hipermarketlerden, %21'i mahalle bakkallarından, %16'sı indirimli satış mağazalarından veya internette ve %6'sı diğer perakende satış mağazalarından satın alınıyor. Gıda imalatındaki cironun %76'sı işletmelerin %6'sı tarafından elde ediliyor. (256) Geçtiğimiz 60 yıl içinde Birleşik Krallık genelinde 100 bin küçük yerel gıda dükkanı kapanmıştır. (257)

Piyananın bu şekilde yoğunlaşması, orantısız bir gücün belirli endüstri alıcılarının elinde tutmasına neden olmuştur. Örneğin, süpermarketlerin tedarikçilerle olan sözleşmelerini ihlal ettikleri ve onları güçsüz bıraktıkları tespit edilmiştir. (258) Süt gibi zararına satılan ürünlerin teşvik edilmesi, sonuç olarak gıda üretiminin gerçek maliyetlerine ilişkin anlayışı çarpıtmıştır. "Ucuz gıda" dönemi ve mağaza fiyatlarının süpermarket tekeli nedeniyle aşağı çekilmesi, gıda üreticilerinin geçim kaynaklarının ve işlerinin sürekli olarak istikrarsız bir hale gelmesine neden olmuş; mandıra çiftçileri ve süt üreticileri sütü üretim maliyetinin altında satmaya zorlanmıştır. Son beş yılda ödeme aczine düşen gıda üretim şirketlerinin sayısı üç kat artmış ve 2015 yılında bu şirketlerden 162'si kapanmıştır. (259) Daha ayrıntılı sektörel bilgiye erişmek için kaynakları olan büyük alıcılar, bu bilgileri fiyatları belirlemek ve piyasa hakimiyetlerini yoğunlaştırmak için kullanmıştır.

İngiltere hükümeti, ulusal istihdamın %13,5'ini oluşturan sektöre rağmen, gıda tedarik zincirindeki küçük işletmeler için çok az koruma sağlamıştır. Ortak Tarım Politikası (CAP) çerçevesinde sübvansiyonlar, arazinin büyüklüğüne göre veriliyor ve çevresel uygulamalara uyum gerektiriyor. Bu sübvansiyon modeli Birleşik Krallık tarımını serbest piyasadaki korumuş, ancak piyasa baskıları, birim alana düşen iş gücünü en aza indiren çiftçiliğe doğru bir eğilimin ortaya çıkmasına yol açmıştır.

2016 yılında tüm çiftlikler genelinde ortalama olarak faaliyetler zararına yürütülmüştür. (260) Temel Ödeme Planı (CAP I. Adım) ve tarımsal

çevre ve çeşitlendirme planları kapsamında alınan sübvansiyonlar çiftlik gelirlerinin %50'sinden fazlasını oluşturmuş ve çoğunlukla tarımsal üretimin kendisinden kaynaklanan zararın telafi edilmesinde kullanılmıştır. (261) Bu sübvansiyon, çiftçileri sürekli düşen üretici fiyatlarından korumuştur. Mevcut durumda üreticiler sattıkları ürünlerinin değerinin sadece %9'unu –libre başına 10 peniden az- alabiliyor. (262)

Gıda tedarik zincirinde artan yoğunlaşma, tüketicileri de olumsuz bir şekilde etkilemiştir. Gıda mega mağazalarındaki bu artış, "gıda çöllerinin" oluşmasını tetikleyen etkenlerden biri olarak kabul ediliyor. Yerel gıda dağıtım ağlarının giderek artan sayısı bile, neredeyse sadece ülkenin en varlıklı bölgelerinde bulunuyor. (264) Burada, yerel gıda satış noktalarında yapılan harcamalar, süpermarketler için yapılan harcamalarla karşılaştırıldığında, yerel ekonomi servisinde 10 kat, ciro başına 1 sterlinlik istihdamın üç katına çıktığı ilginç bir ironi var. (265) Ancak yerel gıda dağıtım ağlarının büyümesine karşın, bu ağlar süpermarketlerin genişleme hızına ayak uyduramıyor. ALDI gelecek beş yıl içinde Birleşik Krallık'ta (varolan 600 mağazasına ek olarak) 400 mağaza daha inşa etme planını açıklarken, LIDL ise sadece Londra'da 280 yeni mağaza daha açmayı planlıyor. (266)

Birleşik Krallık, 2014 yılında 39,6 milyar sterline ulaşan gıda ürünlerinin açıkça bir ithalatçısıdır. (267) Diğer AB ülkelerine ihracatımızla karşılaştırıldığında bu ülkelerden iki kat daha fazla gıda ürünü ithal ediyoruz, ancak ihracatımız da kayda değer boyutta. 2014 yılında 12,8 milyar sterlin değerinde ürün ihraç ettik. (268)

Gıda ithal eden bir ulus olarak Birleşik Krallık hükümeti, dünya genelindeki ülkelerde gıda egemenliğinin gerçekleştirilmesini destekleyen ilercici ticaret politikaları geliştirmelidir. Çiftçilerin bir ihracat piyasası için gıda ürettikleri ülkelerde, Uluslararası Para Fonunun (IMF) yapısal düzenleme politikalarının yıllardır süren yönlendirmesi ile, çiftçilik sisteminin çok büyük bir bölümü kahve ve şeker gibi ihracat ürünlerini ve yüksek değerli bahçecilik ürünleri gibi geleneksel olmayan ihracat ürünlerini üretmeye ve tedarik etmeye yönlendirilmiştir.

Uluslararası ticaret müzakerelerine katılırken, Birleşik Krallık'ın dünya genelindeki halkların geçim kaynakları, arazileri, ekonomileri ve toplumlarının sömürülmesini en aza indirme ve diğer ulusların gıda egemenliğine saygı göstererek ve destek olarak sömürgecilik mirasımızı onarma sorumluluğu vardır. Bu, özellikle Brexit sonrası

ticaret müzakereleri için geçerlidir.

Birleşik Krallık, AB'den ayrılmayı müzakere ederken, dünyanın dört bir yanındaki ülkelerle yeni ticaret ortaklıkları ve anlaşmaları oluşturulacaktır. Dünya Ticaret Örgütünde (WTO) tarımın rolünün yeniden müzakere edilmesine ek olarak, Brexit sonrasında yapılacak her türlü ikili veya çok taraflı ticaret anlaşmasında (potansiyel bir Birleşik Krallık - ABD anlaşması dahil), tarımın rolünün

korunduğundan emin olunmalıdır. Mevcut durumda gıda, spekülasyon finansal piyasalarda bir meta gibi alınıp satılıyor ve bunun durdurulması gerekiyor. Herkesi yetecek kadar gıda bulunan dünyada yüz milyonlarca yetersiz beslenen insan varken, tarım küresel ticaret anlaşmalarında bir pazarlık kozu olarak kullanılmamalıdır. Tarımsal ticaret kuralları müzakere edilirken, tarımın özel niteliği bütünüyle göz önüne alınmalıdır.

Fotoğraf: Unicorn Marketi, sadece bitkiye dayalı, uygun fiyatlı işlenmemiş gıdalar ve organik ürünler tedarik eden bir işçi kooperatifi, Manchester © Unicorn Grocery

Politika önerileri

8.1 Gıdanın makul fiyatlarda kalmasının sağlanması

8.1.1 Perakende fiyatın adil bir kısmının üreticilere gitmesini, adil olmayan satın alma uygulamalarının engellenmesini ve gıda tedarik zincirlerine daha fazla kamusal şeffaflık ve hesap verebilirlik getirilmesini sağlamak amacıyla **Market Kuralları Hakemliği'nin rolünün fiyatları izleyecek şekilde genişletilmesi**.

8.2 Yerel ve yurtiçi politikalarda kısa tedarik zincirlerine öncelik verilmesi

8.2.1 Market Kuralları Hakemliği'nin görev alanının dolaylı tedarikçiler ve üreticiler de dahil olmak üzere, tüm süpermarket tedarik zinciri boyunca adil ticaret uygulamalarını zorunlu kılacak şekilde **genişletilmesi**.

8.2.2 Mevcut durumda eşit tutulmayan ve çoğunlukla da izole edilmiş olan üreticiler, işleyiciler ve dağıtıcıların koordinasyonunu sağlayan bir **Yerel Üretim ve Dağıtım Stratejisi geliştirilmesi**. Bu, yerel dağıtıma olanak tanımak, yerel istihdam yaratmak ve yerel ekonomileri canlandırmak için doğrudan satışları ve kısa tedarik zincirlerini destekleyecektir.

8.2.3 Yerel üretim ve dağıtımın koordinasyonunun eğitim, danışmanlık hizmetleri ve finans yoluyla kolaylaştırılması. Üretici, pazarlamacı, işleyici ve dağıtım kolektifleri, ölçek ekonomilerine ulaşmak amacıyla ağ oluşturmaları ve işbirliği yapmaları için desteklenmelidir.

8.2.4 Süpermarket gelişmeleri, halk istişareleri, sosyal ve ekonomik etki değerlendirmeleri ve arz çeşitliliği ve kasaba özgünlüğü, pazarlara destek ve verimli arazilerin korunması ile ilgili olarak Ulusal Planlama Politikası Çerçevesi'ne (NPPF) uyumları gibi **titiz değerlendirmelere tabi tutulmalıdır**. (269)

8.3 İşleme ve imalatta yerinden yönetime olanak tanınması

8.3.1 Ülke genelinde yerel kesimevleri ve adil mezbaha tesislerine öncelik verilmeli ve bu tesisler yeniden uygulamaya konulmalıdır. Az sayıdaki kesimevi, çiftçilerin hayvanlarını kesilmek üzere getirmeleri için daha uzun mesafe kat etmeleri ve daha uzun seyahat etmeleri anlamına geliyor. Yerel tesisler daha fazla yerel istihdam yaratacak, canlı hayvanların daha kısa mesafeler içinde taşınmalarını sağlayacak ve kısa tedarik zincirlerinin kapasitesini artıracaktır.

8.3.2 Gıda hijyen yönetmeliği standartları, işleme ölçeği ve türüne uygun hale getirilmelidir. Farklı üretim ve pazarlama ölçekleri, koşulları ve yöntemlerine uygun kontrol sistemlerini sağlayacak etkili risk değerlendirmeler yoluyla, gıda güvenliğinin sıkı bir şekilde korunmasının teşvik edilmesi ve bu gereksinimlerin karşılanmasına yönelik bilgi ve kapasitenin geliştirilmesi. (270)

8.3.3 Hükümet ve yerel yönetimler, işleme ve depolama için ekipman ve tesislerine yatırım yapmak ve bu ekipman ve tesisleri iyileştirmek amacıyla üreticilere ve işleyicilere bir fon sağlamalıdır. Bu, mevsimler ve "açlık boşluğu"^{xliv} süresince gıdanın bulunabilirliği, kalitesi, besin değeri ve güvenliğini artıracaktır. (271)

xliv Bu bahar mevsiminde, havanın çoğu ürünün yetişmesi için çok soğuk olması nedeniyle çiftliklerde çok az taze ürün bulunduğu ya da hiç bulunmadığı dönemdir.

8.4 Kamu alım sözleşmelerinde yerel ve agroekolojik ürünlerin satın alınmasına öncelik verilmesi (bkz. 3.4.1'deki Politika Önerileri)

8.4.1 Okul ve hastane gibi resmi, sivil ve kamu organları, gıda alımları için uzun vadeli hedefler koyarak ve bu hedefleri uygulayarak **sürdürülebilir gıda alımlarında güçlü bir liderlik sağlamalıdır.**^{xlv}

8.4.2 Gıda üretici ve tedarikçilerinin sözleşmeli düzenlemelerin tasarlanmasında ve uygulanmasında etkin ve eşit bir role sahip olmalarını sağlayan **yenilikçi ortaklıklar gibi politik ve kurumsal düzenlemelerin oluşturulması.** (272)

8.5 Gerek İngiltere'de gerekse uluslararası düzeyde yerli gıda ekonomilerinin korunması için uluslararası gıda ticareti politikasının yeniden düzenlenmesi

8.5.1 Tüketicileri ve üreticileri, gıda fiyatlarındaki spekülasyonların neden olduğu dalgalanmalara karşı koruyan finansal düzenleme geliştirilmesi. Yurtiçinde ve uluslararası alanda fiyat istikrarının zarar görmemesi için vadeli tarımsal emtia işlemleri piyasasının sıkı bir şekilde düzenlenmesi gerekiyor.

8.5.2 Üreticileri yerel ve mevsimlik üretilen gıdaların fiyatlarını aşağı çeken ucuz ithal ürünlerden korumak için kota ve tarife gibi mevcut ticaret politikası araçlarından yararlanılması. Sağlık ve beslenme ile ilgili (diğer faktörlerin yanı sıra) hassas tarım ürünleri tanımlanmalıdır. Daha sonra, özellikle gıda güvenliği, sağlık, beslenme, çevre, iklim, kırsal kalkınma, istihdam ve yerel ekonomik kalkınma ile ilgili kamu politikası amaçlarını desteklemek için, tarife ve kotalar gibi ticaret politikası mekanizmalarının tam esnekliğinden yararlanılmalıdır.

8.5.3 Ticaret anlaşmalarının, burada ve yurtdışındaki çalışma, çevre, iklim, sağlık, güvenlik ya da hayvan refahı standartlarına zarar vermemelerinin sağlanması. Ticaret ve yatırım anlaşmalarının çiftçilerin ve gıda işçilerinin hakları, hayvan refahına ilişkin standartlar, gıda güvenliği, çevrenin korunması ya da iklimle ilgili taahhütlere zarar vermelerine izin verilmemelidir.

8.5.4. Tarımın rolünün korunmasını sağlamak amacıyla Dünya Ticaret Örgütünde (WTO) ve Brexit sonrasında yapılacak her türlü ikili veya çok taraflı ticaret anlaşmasında tarımın rolünün yeniden müzakere edilmesi. Tarımsal ticaret kuralları müzakere edilirken, tarımın özel niteliği bütünüyle göz önüne alınmalıdır.

^{xlv} Toprak Birliği tarafından yürütülen Yaşam için Gıda ortaklık programı iyi bir başlangıç noktası sağlamakta olup tüm kamu alım politikalarına göre uyarlanarak uygulanabilir.

9

FİNANS

Daha iyi bir gıda sisteminin finanse edilmesi

“Stratejik gelişmelerin gerçekleşmesini sağlamak için uzun vadeli sürdürülebilir finansman kaynakları olmalıdır - kısa vadeli finansman fırsatları stratejik gelişmeyi engeller ve misyonun sürüklenmesine neden olabilir.”

PROFESSOR NIGEL CURRY

Lincoln Üniversitesi

(Halkın Gıda Politikası istişaresi)

“Küçük ve orta ölçekli ekolojik gıda üretimini teşvik etmeyi amaçlayan sübvansiyon ve vergiler ile yüksek oranda işlenmiş ve “endüstriyel” gıdalar için başka tür vergilere ihtiyacımız var.”

RU LITHERLAND

OrganicLea (Halkın Gıda Politikası istişaresi)

“Yerel finansmanın bulunmaması topluluk temelli kent bahçeciliği programları için bir engel oluşturuyor – pek çok ulusal finansman sağlama programları sadece yeni projeleri finanse etmek istiyor, bu nedenle kurulu ve iyi çalışan bir şeyi finanse etmeye devam etmek güç.”

ÇALIŞTAY KATILIMCISI

Ecolocal

(Halkın Gıda Politikası istişaresi)

“Büyük ölçekli çiftçiliğe yönelik sübvansiyonlar işe yaramıyor. Teşvik ve finansal destek küçük ölçekli işletmelere sağlanmalı.”

ÇALIŞTAY KATILIMCISI

(Halkın Gıda Politikası istişaresi)

“Çevresel olarak sürdürülebilir gıda üretimini daha iyi desteklemek ve yaygınlaşmasını ve uygun maliyetli olmasını sağlamak için yeni vergiler ve sübvansiyonlar sistemine ihtiyacımız var. Bu, örneğin, kimyasal gübrelerin ve haşere ilaçlarının kullanılmasına vergi konulmasını ve buradan toplanan paranın alternatif uygulamaları desteklemek için kullanılmasını içerebilir. (Çoğunlukla hektar başına düşen verim açısından daha başarılı olan ve büyük ölçekli endüstriyel çiftliklere göre daha fazla insan istihdam eden) küçük ölçekli çiftçilere, hükümet hibeleri yoluyla daha fazla finansal destek ve fona erişim sağlanmalı.”

ÇALIŞTAY KATILIMCISI

(Halkın Gıda Politikası istişaresi)

Fotoğraf: The Kindling Trust, Manchester © The Kindling Trust

Hayalimiz

Birleşik Krallık hükümetinin, -hepimizin sağlık ve refahına yatırım olarak kabul edilen- adil, sürdürülebilir ve sağlıklı bir gıda sistemine yatırım yapmaya öncelik verdiği bir gelecek hayal ediyoruz. Gıda sistemimiz artık insanların bol, sağlıklı ve besleyici gıdalara erişimine olanak tanır; topraklarımızı, nehirlerimizi ve denizlerimizi korur ve yeniler; insanlara yaptıkları iş için adil ücretler öder.

Bu gelecekte, tarım sübvansiyon sistemi, kamu parasını iyi gıda üreten ve aynı zamanda da tarımın temelini oluşturan doğal kaynakları koruyan ve iyileştiren çiftlikleri desteklemek için kullanılır.

Çiftçiliğe yeni başlayanlara, becerilerini geliştirmeleri için eğitmek ve desteklemek ve yenilik ve altyapı için sermayeye erişimleri amacıyla finansman sağlanır. Ayrıca, agroekolojik üretim yapan çiftçilerin yürüttüğü araştırmalara ve çiftçilerin, balıkçıların ve toprak işçilerinin karşılaştıkları çevre ve kaynaklarla ilgili güçlükleri çözüme kavuşturmayı amaçlayan daha büyük ölçekli

araştırma projelerine de finansman sağlanır.

Vergi sistemi yeniden düzenlenmiştir. Yerel gıda ağları ödüllendirilirken gıda üreticileri çıraklık eğitimi sunmanın maliyetini karşılayabiliyor ve arazi sahiplerine, verimsiz topraklarını gıda üretimi ya da diğer yararlı kullanıma uygun hale getirmeleri için teşvikler verilir.

Kirlilik, iklim değişikliği ve obezite gibi dışsal faktörler artık geçmişte kalmıştır vergi mükelleflerine her yıl milyarlarca sterline mal olmamaktadır. Bir dizi mali tedbir –karbon vergisi dahil- herkes için daha iyi bir gıda ve tarım sisteminin oluşturulması amacıyla ihtiyaç duyulan değişikliklerin hızlandırılmasına yardımcı olur.

Kamu finansman kaynakları artık kimyasal girdileri azaltmak, yerli agroekolojik gıda üretimini desteklemek, beslenmeyle ilgili sağlık sorunlarını azaltmak, gıda güvensizliğini ortadan kaldırmak, toprağı iyileştirmek ve gerçek anlamda sürdürülebilir bir ekonomiye zemin sağlamak için kullanılır.

Değişimin gerekçeleri

Hükümetlerin belirli tarım, doğal kaynak ve arazi yönetim uygulamalarını etkilemek ve desteklemek için kullandıkları çok çeşitli politika kaldırıcıları (ödül ve cezalar) bulunuyor.

Mali olarak en etkin ve güçlü kaldırıcılar, vergiler ve hükümet düzenlemeleridir. Diğer kaldırıcılar arasında, bilgilendirme kampanyaları, etiketleme sistemleri, gönüllü anlaşmalar ile şeffaflık ve bilgilerin açıklanmasını sıralamak mümkündür. Bunların tümü, zarar veren uygulamaları kısıtlamak ve çevre ve insan sağlığını destekleyen uygulamaları teşvik etmek için kullanılan karma kaldırıcılar grubunun bir parçası olabilirler.

Bu ülkede tarım, sübvansiyonlar ya da hibeler yoluyla büyük ölçüde finansman kaynaklarına bağımlıdır. Bu sübvansiyonlar, piyasanın ödemeyeceği ya da ödeyemeyeceği sonuçların ödenmesine yardımcı olurlar. Ancak bu yaklaşım pek çok çiftçiye fayda sağlarken, bir yandan da iki tarafı keskin bir bıçaktır. Sübvansiyonlar olmadan sadece en büyük işletmelerin bazıları, biyolojik çeşitlilik ve küçük ölçekli çiftçilik ve aile çiftliği pahasına ayakta kalabilir. Sübvansiyonların varlığında ise, en büyük arazi sahipleri ve işletmeler zaten en fazla faydayı elde ederler ve çevresel ve sosyal korumalar, büyük işletmelerin faaliyetlerini genişletmeleri ve mümkün olan her yerde kârlarını artırmaları için mümkün olan en düşük düzeyde uygulanır.

AB'nin Ortak Tarım Politikası (CAP) İngiltere'de ve genel anlamda Birleşik Krallık'ta tarımsal sübvansiyonlarının en önemli kaynağıdır.

CAP aynı zamanda tarımsal çevre programları için finansman ve iyi uygulamaları teşvik ederken doğal çevreyi korumayı amaçlayan kırsal kalkınma hibeleri sağlar.

Mevcut durumda CAP kapsamında dağıtılan sübvansiyonlar, çiftçilere ve arazi sahiplerine hektar başına ödenen 'arazi sübvansiyonu' şeklindedir: ne kadar fazla araziniz varsa o kadar büyük sübvansiyon alırsınız. CAP'le ilgili başlıca endişe kaynakları aşağıda verilmiştir:

1. Ödemeler, çiftliğin verimliliği ile ilgili değildir, bu nedenle arazi sahipleri sübvansiyonları, ne kadar gıda ürettiklerinden bağımsız olarak talep edebilirler. (Ancak, sübvansiyonları gıda üretim hacimlerinden ayırmanın haklı sebepleri vardır, 'gıdaların çöpe atılması' sorunları ve gereğinden fazla üretim gibi). Piyasa fiyatlarına dayanarak ayakta kalmayı başaramayan tarım sektörlerinin desteklenmesi için doğrudan ödemeler vazgeçilmez hale gelmiştir.
2. Finansman sağlanmasındaki aşırı eğilim, çoğunlukla sürdürülebilir olmayan endüstriyel gıda ve biyoenerji üretimini ve araştırmalarını desteklerken orantısız bir şekilde büyük arazi sahiplerine fayda sağlıyor. Bu arada, beş hektardan (12 akre) küçük çiftlikler hiçbir destek alamıyor.
3. Hektar başına aynı ödeme birimini hem büyük hem de küçük çiftliklere sağlayan alan bazlı ödeme sistemi altında, küçük çiftliklere nazaran birim arazi başına daha düşük maliyetlerle karşı karşıya kalan büyük çiftlikleri daha fazla ödüllendiriyor.
4. Ödemeler için beklenen düşük düzeydeki çevre yönetimi, zararlı tarımsal uygulamaları azaltmaya ya da önlemeye yönelik etkili hükümet düzenlemesinin yerini alıyor.
5. Çiftçiliğe yeni başlayanlar veya küçük gıda ve tarım işletmeleri için neredeyse hiçbir önemli destek bulunmuyor.

Hükümet, ödemelerin en azından 2020 yılına kadar değişmeden devam edeceğini ifade etmiştir. Mevcut sistemin yerine hangi sistem geçerse geçsin, büyük olasılıkla büyük arazi sahiplerine orantısız bir şekilde fayda sağlamaya devam edecektir. Sübvansiyonlarla birlikte uygulanan çevresel koruma önlemlerinin pek çoğu etkili ve önemli olsa bile, sistemin bir bütün olarak radikal bir şekilde yeniden düzenlenmesi gerektiği açıktır.

Fotoğraf: Gıda eğitimi programı çiftlik ziyareti © Okul Gıda Konuları

Gıda ve tarımın hükümet finansman kaynakları ile desteklenmesi ihtiyacını savunmamız önemlidir.

Gıda güvenliğini ve halk sağlığını tehdit eden unsurlardan biri masrafların kısılmasıdır. Yerel yönetime ve diğer hükümet bütçelerine yapılan kesintiler, yaptırımla itham edilenlerin kapasiteyle ve bilgi sorunlarının kaybıyla mücadele etmeleri anlamına gelir.

Hükümetin, aynı sağlık bakım hizmetleri ile konut ve eğitime finansman sağladığı gibi, herkesin sağlıklı ve uygun fiyatlı gıdalara erişiminin sağlanmasında da aktif bir rol oynaması gerekir.

Bu nedenle, vergilerin ve sübvansiyonların beslenme ve araziyi kullanma biçimimizi desteklemek için kullanıldıklarından emin olmalıdır. Gıda üretimi ve çiftçiliğe sağlanan finansman kaynakları artırılmalıdır, ancak sübvansiyonların dağıtılma yöntemi radikal bir şekilde değişmelidir. Paranın, genç çiftçilerin ve çiftçiliğe yeni başlayanların yanı sıra daha köklü bir geçmişe sahip olan çiftçileri desteklemek, bölgesel ve kırsal altyapıyı iyileştirmek ve agroekoloji ve çiftçilikle ilgili araştırmaları artırmak için verilmelidir. Vergi ve sübvansiyon sisteminin dikkatli bir şekilde yeniden düzenlenmesi herkesin gıda ve sağlıklı bir çevre hakkını güvence altına

alacaktır.

İnsanların bol, sağlıklı ve besleyici gıdalara erişimine olanak tanıyan; topraklarımızı, nehirlerimizi ve denizlerimizi koruyan ve yenileyen ve insanlara yaptıkları iş için adil ücretler ödeyen bir gıda sistemi istediğimizi biliyoruz. Bunun için, büyük olasılıkla bugün harcadığımızdan daha fazla para gerekecektir. Bu paranın akıllı bir şekilde harcanması halinde, adil, sürdürülebilir ve sağlıklı bir gıda sistemine ilave bir yatırım tam olarak da bu –yani gelecekteki sağlığımıza ve refahımıza bir yatırım– olacaktır.

Halkın Gıda Politikası cesur ve iddialıdır. Bu belgede ana hatlarıyla ortaya konan bazı Politika önerileri başka gruplarca da önerilmiş ve bazıları da ayrıntılı maliyet hesaplamaları içeriyor. Ancak *Halkın Gıda Politikası* mali seçeneklerin ya da olası maliyet ve tasarrufların ayrıntılı bir dökümünü içermiyor; özellikle Brexit sonrasındaki bilinmeyen değişiklikler ışığında eksiksiz bir finansal değerlendirme bu projenin kapsamı dışında kalmıştır. Bunu, çalışmanın bir sonraki aşamasının bir parçası olarak görüyoruz.

Politika önerileri

9.1 İngiltere'nin çiftçilerini desteklemek için yeni bir sistem yaratılması

9.1.1 Çiftçilik için mevcut finansman düzeylerinin muhafaza edilmesi. 2015 yılında, AB'nin Ortak Tarım Politikası kapsamında sağlanan ödemeler yaklaşık 3 milyar sterline ulaşmış ve çiftlik gelirlerinin %50 ila 60'ını sağlamıştır. Gıda fiyatlarının düşük olduğu ve bu sübvansiyonların çiftçilerin gelirlerinin bu denli büyük bir kısmını oluşturduğu göz önüne alındığında, bu sübvansiyonların kaldırılması gıda ve tarım endüstrisi üzerinde potansiyel olarak yıkıcı bir etkiye sahip olacaktır.

9.1.2 Tarım sisteminin, sübvansiyonların dağıtımına yönelik yeniden düzenlenmesi. Bunun, araziye dayalı sübvansiyon ödemelerinin kaldırılması ya da küçük çiftçiler ve büyük arazi sahipleri arasında fırsat eşitliği sağlayacak şekilde azaltmak/bir üst sınır belirleyerek gerçekleştirilmesi mümkündür. Bu aynı zamanda, araziye dayalı ödeme sisteminin artan arazi fiyatları üzerindeki etkisinin de kontrol edilmesinde yardımcı olacaktır. Mevcut sisteme alternatif olabilecek örnekler arasında evrensel ödeme yaklaşımını^{xlvi} ve Land Workers' Alliance (Toprak İşçileri Birliği)'i "Whole Farm Management Scheme (Bütün Çiftlik Yönetim Programı)"nı^{xlvii} sayabilmek mümkündür. (273)

9.1.3 Hedeflenen çiftçilik işletmelerine yönelik ödemelere devam edilmesi ve böylelikle, hükümete, Birleşik Krallık'ın gıda konusunda daha bağımsız olabilmesini sağlamak amacıyla, mücadele eden veya genişlemeye ihtiyaç duyan sektörlerle ilave destek sağlaması için olanak tanınması. Mevcut durumda, süt ürünleri endüstrisi, çiftçilere üretim maliyetinin altında ödeme yapılması ve ucuz ithalattan korunmamaları nedeniyle mücadele eden sektörlerle bir örnektir. Ödemelerin, arazi büyüklüğü yerine arazi başına çiftçi sayısı temelinde yapılması ve böylelikle aynı zamanda istihdam yaratılması mümkündür. Sübvansiyonların sadece 'sesini daha fazla çıkaran' çiftçiliğe veya gıda sektörüne gitmemesi ve lobicilik endüstrisinin etkisini sınırlandıracak önlemlerin de uygulanması son derece önemlidir. Desteğe ihtiyaç duyan sektörler, küçük ve orta ölçekli işletmeler de dahil olmak üzere çiftçilik ve gıda işleri sektöründeki çeşitli aktörlere danışmak suretiyle tespit edilmelidir.

9.2 Kamu yararı sağlayan çiftçiliğin desteklenmesi

9.2.1 Sübvansiyon ödemelerinin "kamu yararı" sağlanması koşuluna bağlanması^{xlviii}. Bu, gıdanın nasıl üretildiği ve doğal kaynakların nasıl yönetildiği konusunda daha fazla dikkat gösterilmesine yol açacaktır. Çiftçilere ve tarımsal arazi sahiplerine çevrelerindeki araziye ve doğal kaynakları sadece yönetmeleri değil aynı zamanda da iyileştirmeleri için ödeme yapılmalıdır. Çiftçiler ve arazi sahipleri ayrıca, - örneğin, tek ürün yetiştirileni çiftlikleri karma çiftliklere dönüştürerek - gıda üretiminde kullanılan çiftçilik yöntemlerinin sürdürülebilirliğini iyileştirmeye

xlvi

Global Justice, Now tarafından görevlendirilen Yeni Ekonomi Vakfı'nın yakın bir zamanda hazırladığı raporda, en az bir hektar (2,74 akre) arazisi olan her faal çiftçiye 5.000 sterlin tutarında bir evrensel ödeme yapılması önerilmiştir. (274) Bu, sübvansiyonlar için kamu yararı modeline geçişte yardımcı olacaktır. Mevcut durumda beş hektardan (12 akre) daha küçük araziye sahip olan çiftçilerin CAP kapsamında hiçbir finansal destek almadıkları göz önüne alındığında, daha adil bir sistemin küçük çiftçilerin ekonomiye ve çevreye önemli katkılarını kabul etmesi ve onları bu doğrultuda ödüllendirmesi son derece önemlidir. (275)

xlvii

Toprak İşçileri Birliği, sübvansiyon sisteminin, tüm ödemelerin tek bir "Bütün Çiftlik Yönetim Programı"ndan geçmesini (ve araziye dayalı ödemelerin kaldırılmasını) sağlayacak şekilde düzenlenmesini ve: (1) çevresel seçenekler, (2) yeni araziler için destekler, (3) diğer sermaye hibeleri, (4) organik belgelendirmeye yönelik katkılar, (5) orman dikimi ve yönetimi, (6) yenilikçi çiftlik yapılarına yönelik özel hibeler ve (7) stajyer alımları ve eğitimlere yönelik hibeleri içermesini önermiştir. (276)

xlviii

Arazi sahiplerinin bir kamu yararı sağlaması hakkı için ihaleye katılarak rekabet ettikleri ve ihaleyi kazanmaları halinde ödeme aldıkları ihale modeli ile kamu yararı sağlamadıkları kanıtlayabilen herkesin sabit bir ödemeye hak kazandığı geleneksel sübvansiyon modeli arasında bir fark bulunuyor. Daha fazla kamu yararı sağlamak için çaba göstermeye teşvik edilmesi nedeniyle biz sübvansiyon sistemine dayanan ikinci modelin daha uygun olduğunu düşünüyoruz.

teşvik edilmelidirler. Kamu yararı: tüm insanlar için sağlıklı ve uygun fiyatlı gıdaya erişimi; temiz su ve havayı; sellerin azaltılması ve önlenmesini; karbon depolanmasını; biyolojik çeşitliliğin artırılmasını; polen taşıyıcılara yönelik desteği ve halkın doğaya erişimini içerir.

9.2.2 Ticari büyük ölçekli biyoyakıt ve biyokütle için ödenen hibelerin kaldırılması. Bunların her ikisi de gıda ve yem üretimi için ihtiyaç duyulan değerli arazileri kaplarken, toprak erozyonunu şiddetlendirebiliyor ve arazi fiyatını şişirebiliyor.

9.2.3 Organik, karma ve yenileyici çiftçilik sistemlerine geçiş desteğinin artırılması. Tarımsal çevre planları veya benzerlerinin çiftçilik uygulamaları ile uzun vadede çevreye fayda ve kamu yararı sağlayan çiftçilere destek sağlayacak olmaları nedeniyle bu, uzun vadeli bir sübvansiyondan çok geçişe yönelik bir yatırım olacaktır.

9.3 Bölgesel altyapıya yönelik mali desteğin iyileştirilmesi (277)

9.3.1 Orta ölçekli ve bölgesel altyapı projeleri için hibe ve finansal destek sağlanması. Bu, yerel ve bölgesel tedarik zincirlerinin daha güçlü ve rekabetçi hale gelmelerine olanak tanımanın yanı sıra küçük ölçekli işletmeleri ve yeni işletmelerin ortaya çıkmasını destekleyecektir. Bu şu anda, özellikle diğer Avrupa ülkeleri ile karşılaştırıldığında Birleşik Krallık'ta gerçekten eksik olan ve daha yerel gıda üretiminin önündeki en önemli engeli oluşturan bir durumdur.

9.4 Topluluk çiftliklerinin ve yeni çiftçilerin finanse edilmesi

9.4.1 Topluluklar tarafından gıda üretilmesini içeren projelerin geliştirilmesinin desteklenmesi amacıyla yerel yönetimler aracılığıyla finansman sağlanması. Bu, yoksunluk alanlarındaki kişilerin erişebilecekleri eğitim ve öğretim programlarının geliştirilmesi ve halk tarafından gıda üretilmesini içeren projeler için daha fazla kamusal arazinin tahsis edilmesi ile gerçekleştirilebilir (bkz. 3.8.2 ve 7.1.2'de yer alan Politika önerileri).

9.4.2 Çiftçilikte çıraklığın ve eğitimin desteklenmesi için finansal teşviklerin ve hükümet finansman kaynaklarının sağlanması. (278) Bu, toprakta kariyer edinmenin faydalarını tanıtmak amacıyla yürütülecek yaygın bir reklam kampanyası ile birlikte gerçekleştirilebilir.

9.4.3 “Tarıma yeni başlayan çiftlikleri” desteklemek için finansman sağlanması. Bu, yeni eğitim almış çiftçilerin ve yetiştiricilerin, bağımsız işletmelerini kurmadan önce becerilerini geliştirmelerine olanak tanıyacaktır.

9.4.4 Destek programları, hibeler ve düşük faizli kredilerle başlangıç sermayesine erişimin kolaylaştırılması. Bunlara, arazinin kiralanması veya satın alınması ve sürdürülebilir bir çiftçilik ya da gıda işinin kurulması için ihtiyaç vardır.

9.4.5 Belgelendirme maliyetinin azaltılması için finansmana erişimin artırılması. Organik veya diğer çevresel belgelendirme programlarının maliyeti çiftçiliğe yeni başlayanlar ve küçük işletmeler için çok yüksek olabiliyor. Çiftçilere, belgelendirme maliyetini karşılayacak sübvansiyonlar sağlanmalıdır. Bu, endüstriyel ve kimyasal uygulamalar gerçekleştiren çiftçilerin de bir etiketleme sistemi için ödeme yapmalarını gerektiren “kırleten öder” mekanizması aracılığıyla, elde edilen kaynakların bu amaca yönlendirilmesiyle gerçekleştirilebilir.

9.5 Karbona, besin değeri düşük gıdaya ve ete vergi konulması

9.5.1 Karbon vergisinin fosil yakıtların ürettiği sera gazı emisyonları üzerindeki etkisi hakkında bir fizibilite çalışması yürütülmesi. Bu, sonuç olarak bir karbon vergisinin uygulanması ve toplanan paranın genel anlamda yenilenebilir enerji üretiminin ve özel olarak halk tarafından gerçekleştirilecek enerji girişimlerinin sübvansede edilmesinde kullanılması için gerçekleştirilecektir. Bunun, mevcut durumda toplam Birleşik Krallık sera gazı emisyonlarının neredeyse %10'unu oluşturan tarım kaynaklı emisyonlar üzerinde kayda değer bir etkisi olacaktır. Bu vergi, Britanya Kolombiya'sında (2008 yılında yürürlüğe koyulan) karbon vergisi ile aynı doğrultuda tasarlanabilir. (279)

9.5.2 Besin değeri düşük gıda vergisi uygulanması. Alkolsüz İçecekler Endüstrisi Vergisinde de olduğu gibi, toplanan para koruma altına alınmalı ve sağlıklı ve sürdürülebilir gıdaya erişimin finanse edilmesi için kullanılmalıdır. Bu, hükümetin 2017 İlkbahar Bütçesi içinde uygulanacağını teyit ettiği Alkolsüz İçecekler Endüstrisi Vergisine ek olarak, Meksika'da yüksek kalorili atıştırmalıklara uygulanan vergi ile aynı doğrultuda olabilir. (280)

9.5.3 Bir et vergisi veya ete KDV uygulanması. Bu vergi, daha sürdürülebilir et üreticileri için hedeflenen tarımsal çevre programlarından elde edilen gelir artışı ile dengelenecektir. Ayrıca, (KDV ile ilişkili) bir et vergisi, daha sürdürülebilir et üretimini destekleyen bir programa harcanabilecek önemli miktarda gelir sağlama potansiyeline sahip olacaktır. Alternatif olarak, KDV'nin sadece endüstriyel olarak üretilen ete uygulanması ve daha küçük ve/veya daha sürdürülebilir üretim birimlerinin bu vergiden muaf tutulması da mümkündür. ^{xlix}

9.6 Vergi sisteminin yeniden düzenlenmesi

9.6.1 'Konum Harcına' yönelik teklifler geliştirmek üzere bir İnceleme Grubu oluşturulması (bkz. 4.6.4'te yer alan Politika Önerileri).

9.6.2 Nadasa bırakılmış kentsel arazilerini geçici gıda üretimine açan arazi sahipleri için vergi istisnaları getirilmesi. Bu, arazi sahiplerini kullanılmayan arazilerini verimli bir şekilde kullanılabilir hale getirmeleri için teşvik edecek ve kentlerimizde daha fazla eğitim ve ekolojik alan yaratacaktır.

9.6.3 Yerel yönetimler, yerel gıda ağlarını, yerel çiftliklere düşük işletme vergileri uygulayarak ve uygun maliyetli pazar erişimi sağlayarak desteklemelidir. Bu, yerel gıda işletmelerinin büyümesini teşvik edecek ve herkes için yerel gıda bulunmasını ve yerel gıdaya erişimi artıracaktır.

9.6.4 Tarımda istihdam, vergi verimli çıraklık ve istihdam programları ile teşvik edilmelidir. Buna bir örnek olarak, tarım sektöründe işverenlerin Ulusal Sigorta katkı paylarının düşürülmesi gösterilebilir.

9.6.5 Faal olarak çiftçilik yapanların sahip oldukları arazilere uygulanan veraset vergisi kanunlarının iyileştirilmesi. Arazilerini, kendileri de faal olarak çiftçilik yapan aile üyelerine miras bırakan faal çiftçiler veraset vergisinden muaf tutulmalıdır (bkz. 4.6.2'de yer alan Politika Önerileri).

xlix

Her iki vergilendirme yönteminin de, 'sürdürülebilir etin' ve 'endüstriyel olarak üretilen etin' tespit edilmesi sorunu ve genel anlamda KDV'nin ve özel olarak gıda vergilerinin, vergiye tabi tutar arttıkça azalan niteliği gibi kendine özel potansiyel komplikasyonları bulunuyor. Et (ve süt ürünleri) vergilerinin iklim değişikliği için azaltma ve sağlıklılik açısından fayda sağlama potansiyeli ile ilgili giderek artan kanıtlar göz önüne alındığında, (281) politika seçeneklerinin araştırılması için daha fazla araştırmaya ve hükümet desteğine ihtiyaç duyulduğunu açıklıyor.

l

Bu harcın bazı formları Arazi Değeri Vergisi olarak biliniyor. (bkz. dipnot xxvi)

9.7 Agroekoloji araştırmalarının finanse edilmesi

9.7.1 Kamu araştırma bütçelerinin, agroekolojik güçlüklerin tespit edilmesi ve bunlara yönelik çözümlerin geliştirilmesine yönlendirilmesi. Bu, bir yandan yenilikçi ve deneysel tarım projelerine önyak olan üreticilerin sübvansiyon ve hibelerle desteklenmesini, diğerk taraftan Yenilikçi Çiftçiler programında olduğu gibi, çiftçiler tarafından yürütölen araştırmalara daha fazla destek sağlanmasını içerebilir. (282)

9.7.2 Tarımsal araştırma fonlarına kamusal yatırımın artırılması. Mevcut durumda Doğal Çevre Araştırma Konseyi ve Biyoteknoloji ve Biyolojik Bilimler Araştırma Konseyi gibi akademik kanallar aracılığıyla sağlanan fonların artırılması ve bunların daha büyük oranlarda agroekolojik araştırmalara yönlendirilmesi gerekir.

9.8 Birleşik Krallık dış yardımlarının, yardım alan ölkelerdeki gıda egemenliği, agroekoloji ve gıda hakkını destekleyecek şekilde yeniden düzenlenmesi

9.8.1 Tarımla ilgili uluslararası yardım programlarına sağlanan finansman agroekolojii desteklemeye odaklanmalı ve diğerk ölkelerdeki gıda egemenliğine zarar vermemelidir. Sürdürülebilir tarım, tarımsal kalkınma politika ve uygulamalarının temelini oluşturmalıdır. Uluslararası yardım programlarının bir parçası olarak Birleşik Krallık endüstrisinin iş geliştirmesi amaçlanmamalıdır.

9.9 Adil fiyatlar ve gıdanın gerçek maliyetinin uygulanması

9.9.1 Sübvansiyonların ve kamusal fon kaynaklarının sürdürülebilir gıda üretim yöntemlerini desteklemek üzere yeniden yönlendirilmesi. Bu sonuç olarak, iyi gıdanın daha fazla kişi için, özellikle de düşük gelirli hanelerde, daha ekonomik ve erişilebilir olmasını sağlayacaktır.

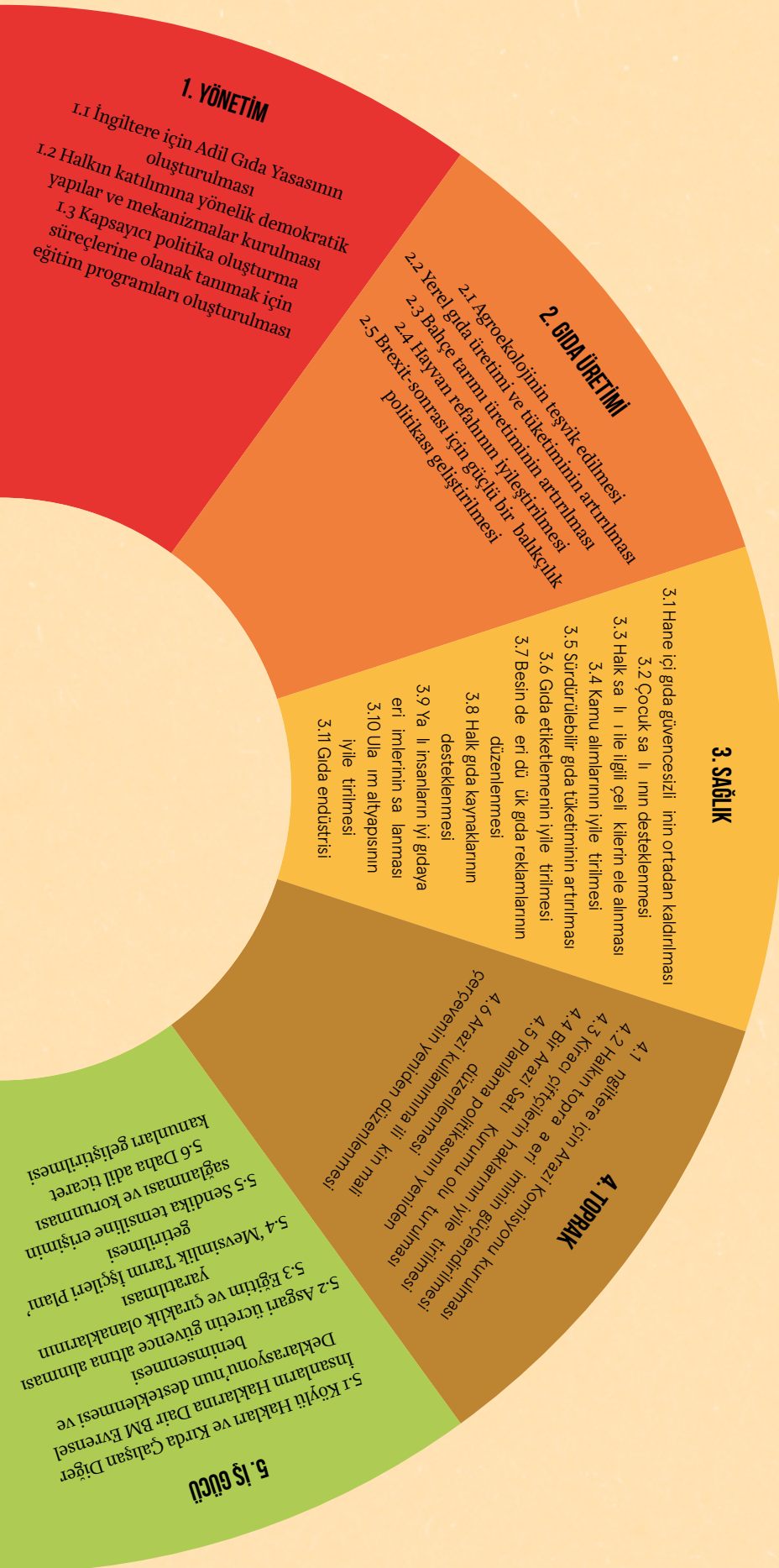
9.9.2 Gıda dışı maliyetlere harcanan gelir oranındaki artışın ele alınması. Bu, örneğin, kira kontrollerinin uygulanması ve artan enerji fiyatlarına üst sınır getirilmesi ile mümkün olabilir.

9.9.3 Gıdanın uygun fiyatlı olmasını ve çiftçilerin emekleri ve ürünleri için adil bir fiyat kazanmalarını sağlamak amacıyla Market Kuralları Hakemliğine büyük ölçüde daha fazla yetki verilmesi (bkz. 8.1.1'de yer alan politika önerileri).

BÖLÜM C

POLİTİKA ÖNCELİKLERİ VE UYGULAMA

Bu rapor, dokuz bölümde elliden fazla politika önerileri içeriyor. Bu Politika önerileri pek çok topluluk, sendika, birlik, taban örgütü, kampanyacı kuruluş ve STK ile işbirliği içinde ve Avrupa genelinde ve uluslararası alanda gerçekleştirilen kapsamlı araştırmalar ve yenilikçi politika oluşturma süreçleri ile birlikte geliştirilmiştir.

Halkın Gıda Politikası'nın etkili olabilmesi için, amaç ve hedefler içeren uygulanabilir bir plan geliştirilmesi gerekiyor. Bu planda: 1.) Hangi Politika önerilerinin acil olarak uygulanması gerektiği ve 2.) Hangi politikaların, diğer önerilerin hayata geçirilmesini kolaylaştırmak üzere uygulanması gerektiği tespit edilmelidir.

Projenin bir sonraki evresi, bu politikaların nasıl ve hangi zaman ölçeğinde uygulanması gerektiğinin ayrıntılı bir şekilde belirlenmesini içeriyor. Önümüzdeki birkaç yıl içinde, sivil toplum, halk örgütleri, sendika, birlik ve STKlar olarak birlikte, politika yapımcılar ve araştırmacılarla beraber çalışmayı planlıyoruz. Şimdi, derlediğimiz politika teklif ve önerilerinin İngiltere'de yerel ve ulusal düzeylerde nasıl uygulanacağını ayrıntılı bir şekilde planlamak için tüm becerilerimizi, kaynaklarımızı, eğitimimizi, deneysel bilgilerimizi ve yaşamış deneyimlerimizi bir araya getirmemizin tam zamanı.

Bilgi görseli: Hayallerimize ulaşmak için tüm politikaların bütünleşik bir şekilde nasıl uygulanacağını gösteren ve Bölüm B'de yer alan dokuz politika bölümünün içerdiği önemli tekliflerimiz.

BÖLÜM D GÜÇLÜ BİR GIDA HAREKETİNİN İNŞASI

GIDA EGEMENLİĞİ VE GIDA ADALETİ İÇİN ÇALIŞMAK

İngiltere'nin dört bir yanında enerjik ve kapsamlı bir gıda hareketi devam ediyor. Yıllar içinde insanlar beceri ve deneyimlerini geliştirdikçe, bireysel kampanya mücadeleleri verildikçe, bağlantılar kuruldukça ve arkadaşlıklar köklendikçe bu hareket büyümüştür. Şimdi bizim için ilişkilerimizi güçlendirme, farklılıklarımızı açıklığa kavuşturma, günümüze odaklanma ve hep birlikte gıda sistemimizde adalet için sağlam bir hareket inşa etme zamanıdır.

Gıda sistemimiz bir krizde ve öyle ya da böyle değişiklik kapımızdadır. Bugünkü görevimiz, mücadelemiz, bu değişimin bizi adil ve eşit bir geleceğe taşımasını sağlamak için mümkün olan her şekilde birlikte çalışmaktır.

Hayallerimize ulaşmak ve ihtiyaç duyduğumuz alternatifleri geliştirmemiz, gücümüzü en üst düzeye çıkarabilmemiz için sağlam, görünür ve eşgüdümlü ittifaklar oluşturmamız gerekiyor. Bunu sadece, odaklanarak, somut sonuçlar için işbirliğimizi ve birlikte çalışma kabiliyetimizi artırarak başarabiliriz. Hepimiz, toplumun her kesimi, tüm yol boyunca yer almalı. Farklı gruplar olarak bir araya geldiğimizde ve aynı anda karşı durduğumuzda daha güçlüyüz; bu, birleşmemiz ve kendi eyleme kapasitemize inanmamız için bir çağrıdır.

Geleneksel parti politikaları, ihtiyaç duyduğumuz demokratik hesap verebilirliği sağlamakta başarısız olmaktadır. Bu belgede defalarca dikkat çekmiş olduğumuz gibi, bu bölük pörçük yaklaşım sorunun bir parçasıdır; bir taraf diğer tarafın ne yaptığını göremezken, herkes maliyetleri diğer sektörlere, dairelere ve kuruluşlara itmeye çalışıyor. Gıda sistemimizdeki kriz on yıllarca belgelenmiştir ve giderek daha da kötüye gitmektedir. Sivil toplumun, toplulukların, halk örgütlerinin, sendika, birlik ve STKların son derece önemli çabalarına rağmen, hep birlikte ileriye doğru hareket edemedikçe, gıda sistemimiz etrafımızda yıkılırken kısır döngüler çizmeye devam edeceğiz.

Westminster politikacıları ve yerel yönetimler bazı politikaları uygulamaya koysalar bile, gerçek bir değişim topluluklarımızda, sokaklarımızda, sofralarımızda, bahçelerimizde ve çiftliklerimizde

başlar. Şimdi, bizim için bir araya geleceğimiz, yaratıcı ve uygulanabilir alternatifler oluşturabileceğimiz ve bu hareketi büyüteceğimiz dönüm noktası niteliğinde bir andır. Harekete geçiyoruz ve başkalarının da bize katılmasını istiyoruz!

Bu belgeyi Halkın Gıda Politikası olarak adlandırmamızın nedeni, bunun gerçek anlamda bir 'Halkın Gıda Politikası' olabilmesi için çok daha fazla insanın katılması gerektiğini kabul etmemiz. Mevcut gıda sisteminden en fazla etkilenen ve bu sistemin en fazla ötekileştirdiği insanların, onun şekillendirilmesi ve değiştirilmesine katılmalarını sağlamak için, bu ülkede gıda politikası oluşturma sürecinin gerçekleşme biçimini değiştirmemiz gerekiyor. İleriye gidebilmek için, açık bir şekilde ifade edilen ve hepimizin desteklediği ve etrafında birleştiği ortak tutumlar oluşturarak bir araya gelmeliyiz. Hem halk eylemine hem de insanların ihtiyaçlarını merkezine yerleştiren bir politika oluşturma sürecine ihtiyacımız var; ve devlet daireleri genelinde tutarlı ve bütüncül bir gıda politikası istiyoruz.

Gıda egemenliğinin ihtiyaç duyduğumuz değişime ulaşmamız için bir çerçeve olduğuna inanıyoruz. Dünyanın dört bir yanındaki çiftçiler ve gıda işçilerinin sesleri ve yaşanmış deneyimlerinden ortaya çıkan ve her kıtadaki sivil toplum, sendikalar, birlikler, halk örgütleri ve STKlar tarafından desteklenen başka hiçbir yönetim çerçevesi bu kadar güçlü bir alternatif sunmuyor.

Brexit, daha iyiye doğru radikal bir değişim yaratmamız için tarihsel bir fırsatı da beraberinde getiriyor. Bu fırsatı kaçırmamak bizim sorumluluğumuz. Bizim için, hep birlikte bir araya gelerek kültürlerimizin, tarihlerimizin, yeryüzümüzün, toplumlarımızın ve gelecek nesillerimizin atan kalbi olacak bir gıda sistemi yaratmanın zamanı gelmiştir.

ŞİMDİ NE YAPMALI?

Bu belgeyi hazırlayarak, yola çıkmış olduk. Ancak, hâlâ yolun başındayız. Halkın Gıda Politikası'nın yayınlanması, fitilini ateşlemek için desteğinize ihtiyaç duyduğumuz daha kapsamlı bir strateji oluşturma ve harekete geçme sürecinin sadece bir başlangıcı. Bu belgede ortaya konan teklif ve önerileri nasıl kullanacağımıza ilişkin pek çok seçenek bulunuyor, bunlardan bazıları aşağıda verilmiştir.

1. Konuşmaya, tartışmaya ve planlamaya başlayın

Halkın Gıda Politikası'nın yaşayan ve gelişen bir fikir ve teklifler dizisi olmaya devam etmesini sağlamamızda bize destek olun. Bu belgede ortaya konan teklif ve öneriler, üzerinde ayrıntılı bir şekilde düşünmek ve kullanılmak için var. Halkın Gıda Politikası'nı ailenizde, arkadaşlarınız arasında, yerel topluluklarınız içinde veya işyerinizde tartışmayı teşvik etmek için nasıl kullanabilirsiniz? Bir etkinlik sırasında ya da sadece yemek masasının etrafında arkadaşlarınızla Halkın Gıda Politikası hakkında konuşmak ister misiniz?

2. Kitlesele tartışmalar yapın

Bu çalışmayı yaratmak için sınırlı zaman, kapasite ve finansmana sahip olmamıza karşın, sivil toplum ve halk örgütlerinin üyeleri bir araya geldiğinde neler yapabileceklerinin bir örneğini oluşturmasını umuyoruz. Bu çalışma için kolektif deneyimlerimizi geniş bir yelpazede ifade etmeye, birbirimizle daha geniş çapta diyaloga girmeye ihtiyacımız olduğunu biliyoruz. Bunun gerçek anlamda bir Halkın Gıda Politikası olmasını sağlamak için bizimle konuşun, birbirinizle konuşun. Neyi atladık? Neyin değişmesi gerekir?

3. Politikaları “kesin ve yapıştırın”

Politikaları kesin yapıştırabilmeniz ve daha fazla araştırabilmeniz, üzerlerinde düşünebilmeniz ve kendi kampanya belgelerinizi geliştirebilmeniz için bu belgenin, web sitemizden indirebileceğiniz metin tabanlı bir versiyonunu yayımladık.

4. İttifaklar kurun

Çalışmamızın kilit önem taşıyan amaçlarından biri de, rafta duran ve parçalı politika oluşturma süreci yaklaşımlarının ötesine geçebilirsek, gıda sistemimizin nasıl farklı olabileceğinin altını çizmek. Bu doğrultuda, Halkın Gıda Politikası'nın diğerlerinden farklı olarak tek başına işlememesi

zorunludur. Halkın Gıda Politikası 150'den fazla kuruluş, birlik ve toplumsal örgütün fikirlerine ve katkılarına dayanırken pek çok kuruluş Halkın Gıda Politikası'nı şimdiden onaylamıştır. Ancak bu momentumu devam ettirmemiz, gıda hareketi içindeki diğer politika değiştirme girişimleri ile işbirliği içinde çalışmamız ve bu çalışmayı desteklemeyenlerle, tutumlarımız ve fikirlerimiz arasındaki farklılıkları bulmak ve uzlaştırmak için tartışmalara girmemiz gerekiyor.

5. Sonraki aşamaların desteklenmesi

Bu belgeyi hazırlamak ve bu projeyi koordine etmek için gerçekleştirdiğimiz çalışmalar cömert finansman ve bağışlarla mümkün olmuştur. Şimdi de belgenin yayımını sağlamak, bir araya gelmek ve bunun etrafında bir hareket inşa etmek için finansal desteği güvence altına almaya ihtiyacımız var. Brezilya, Kanada ve İskoçya gibi ülkelerde kapsamlı gıda politikaları sivil toplum tarafından geliştirilmiştir ve bugün de b politikalar hükümetlerle işbirliği içinde iyileştirilmektedir. Bu, siyasi destek ve finansmana, kaynaklara ve zamana erişim yoluyla başarılmıştır.

Finansmanla aşağıdakileri gerçekleştirebilmemiz mümkün olacaktır:

- (a) **Bir wiki web sitesi oluşturulması:** Bu politikayı, bir müşterek yaratıcılık lisansı altında, burada ve dünyanın dört bir yanında varolan iyi politikalar ve uygulamaların örnek çalışmalarına bağlantılar içeren bir wiki – web sitesi içinde geliştirmek isteriz.
- (b) **Halkın Gıda Politikası'nın basılması ve dağıtılması:** Halkın Gıda Politikası'nın mümkün olan en fazla sayıda yazılı çıktısını basmak ve dağıtmak isteriz. Şu anda sadece az sayıda baskı adedine ulaşabiliyoruz. Finansmanla bu çalışmanın yaygın bir şekilde erişilebilir olmasını sağlayacak kaynaklara sahip olacağız.
- (c) **Halkın Gıda Politikası Zirvesinin düzenlenmesi:** Fikir ve stratejiler geliştirmek için yüz yüze görüşmenin yerini hiçbir şey tutamaz ve finansman bulabilirsek, hareketi geliştirmek ve kampanyamızı planlamak için 2017/18 Kışında bir Halkın Gıda Zirvesi düzenleyeceğiz. Bu, ihtilaf konularını tespit edebileceğimiz ve araştırabileceğimiz bir forum ortamı sağlayacaktır.

Gıda sistemimizde adalet için, hepimizin birleştiği ve çok güçlü olma potansiyeline sahip sağlam bir hareket şimdiden geliyor. Gelin şimdi, daha iyi bir gıda sistemi hayalimizi gerçeğe dönüştürebilmek için bir arada duralım.

KAYNAKLAR

1. Taylor, A. & Loopstra, R. (2016) Yemek Yiyemeyecek kadar Yoksul: Birleşik Krallık'ta Gıda Güvensizliği (Gıda Fonu). Erişim adresi: <http://foodfoundation.org.uk/wp-content/uploads/2016/07/FoodInsecurityBriefing-May-2016-FINAL.pdf>
2. Defra (2015) Birleşik Krallıkta Tarım 2015, s. 22 (Çevre, Gıda ve Köy İşleri Bakanlığı). Erişim adresi: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/557993/AUK-2015-050ct16.pdf
3. Kantar Dünya Paneli (2017) Manav Pazar Payı - Kantar Dünya Paneli. Erişim adresi: <https://www.kantarworldpanel.com/en/grocery-market-share/great-britain>, erişim tarihi: 20 Mart 2017.
4. pnn (2017) Gölde bir Çakıl Taşı: Brexit sonrası Çiftçilik, Gıda ve Doğa için Fırsatlar, s. 13 (İnsanların Doğaya İhtiyacı Var). Erişim adresi: <http://peopleneednature.org.uk/wp-content/uploads/2016/12/A-Pebble-in-the-Pond-final.pdf>
5. FG Insight (2014) İngiltere'de Ortak Tarım Politikası Reformu – Sorularınızın Yanıtları, FG Insight. Erişim adresi: <https://www.fginsight.com/vip/vip/cap-reform-in-englandyour-questions-answered-374>, erişim tarihi: 1 Mayıs 2017.
6. Defra (2015) Birleşik Krallık'ta Tarım 2015, s. 13 (Çevre, Gıda ve Köy İşleri Bakanlığı). Erişim adresi: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/557993/AUK-2015-050ct16.pdf
7. TNI (2013) Arazi Toplulaştırması, Spekülatif Arazi Alım Satımları ve Avrupa'daki İnsanların Mücadeleleri (Avrupa Koordinasyonu için Uluslar Ötesi Enstitü (Transnational Institute), Via Campesina ve Araziden Elini Çek (Hands off the Land) ağı). Erişim adresi: https://www.tni.org/files/download/land_in_europe-jun2013.pdf
8. CCC (2016) Tarım ve Arazi Kullanımı, Arazi Kullanımında Değişim, İklim Değişikliği Komitesi. Erişim adresi: <https://www.theccc.org.uk/charts-data/ukemissions-by-sector/agriculture/>, erişim tarihi: 1 Mayıs 2017
9. İskoç Gıda Komisyonu (2016) Bereket: Yeni bir İskoçya'da Gıda, Çiftçilik ve Sağlık (İskoç Gıda Komisyonu). Erişim adresi: http://www.foodcoalition.scot/uploads/6/2/6/8/62689573/plenty_complete.pdf
10. Galler Hükümeti (2015) Galler Hükümeti | Gelecek Nesillerin Esenliği (Galler) Yasası 2015. Erişim adresi: <http://gov.wales/topics/people-and-communities/people/future-generations-act/?lang=en>, erişim tarihi: 14 Mart 2017.
11. FAO (2015) Dünyada Gıda Güvensizliğinin Durumu 2015: 2015'i Karşılama. Uluslararası Açlık Hedefleri: Düzensiz İlerlemenin Değerlendirilmesi. Erişim adresi: <http://www.fao.org/3/a4ef2d16-70a7-460a-a9ac-2a65a533269a/i4646e.pdf>, erişim tarihi: 1 Mayıs 2017.
12. İskoç Hükümeti (2016) Gıda Hakkını Gerçeğe Dönüştürmek, İskoç Hükümeti Haberleri. Erişim adresi: <https://news.gov.scot/news/making-the-right-tofood-a-reality>, erişim tarihi: 11 Mayıs 2017.
13. Birleşmiş Milletler (2014) SKH 2: Açlığın Bitirilmesi, Gıda Güvenliğine Ulaşılması ve beslenmenin İyileştirilmesi ve Sürdürülebilir Tarımın Teşvik Edilmesi: Sürdürülebilir Kalkınma Bilgi Platformu. Erişim adresi: <https://sustainabledevelopment.org/?page=view&nr=164&type=230&menu=2059>, erişim tarihi: 1 Mayıs 2017.
14. De Schutter, O. (2014) Gıda Hakkının Değiştirilebilir Potansiyeli. BM İnsan Hakları Konseyinin 25 inci oturumuna sunmuş olduğu talimatından sonuçlar çıkardığı nihai rapor, s. 3. Erişim adresi: http://www.srfood.org/images/stories/pdf/officialreports/20140310_finalreport_en.pdf
15. La Via Campesina (2017) La Via Campesina: Uluslararası Köylü Hareketi. Erişim adresi: <https://www.viacampesina.org/en/>, erişim tarihi: 20 Mart 2017.
16. Nyeleni Europe (2007) Gıda Egemenliği | Nyeleni Europe. Erişim adresi: <http://nyelenieurope.net/foodsovereignty>, erişim tarihi: 15 Mart 2017.
17. Via Campesina (2017) Milliyetçilik ve Yabancı Düşmanlığının Yükselişi ile karşı Karşıya kaldığımızda, Gıda Egemenliğine Her Zamandan Daha Fazla İhtiyaç Var. Erişim adresi: <http://tinyurl.com/mg87ajd>, erişim tarihi: 1 Mayıs 2017.
18. Provost, C. (2013) La Via Campesina Gıda Egemenliğini Savunmanın 20 Yılına Kutluyor, The Guardian. Erişim adresi: <https://www.theguardian.com/global-development/poverty-matters/2013/jun/17/lavia-campesina-food-sovereignty>
19. Gıda Güvenli Kanada (2011) Masayı Yeniden Kurmak: Kanada için Halkın Gıda Politikası (Gıda Güvenli Kanada). Erişim adresi: <https://foodsecurecanada.org/sites/foodsecurecanada.org/files/FSC-resetting2012-8half11-lowres-EN.pdf>
20. AFSA (2013) Halkın Gıda Planı: Tüm Avustralyalılar için Lezzetli, Dirençli ve Adil bir Gıda Sistemine Sağduyulu bir Yaklaşım (Avustralya Gıda Egemenliği Birliği). Erişim adresi: <http://www.australianfoodsovereigntyalliance.org/wp-content/uploads/2012/10/PFP-policy-august13.pdf>
21. İskoç Hükümeti (2015) İyi Gıda Ülkesi. Erişim adresi: <http://www.gov.scot/Topics/Business-Industry/Food-Industry/national-strategy/good-food-nation>, erişim tarihi: 1 Mayıs 2017.
22. IPES (2016) AB için Ortak bir Gıda Politikasına Doğru: IPES - Gıda Üç Yıllık Yansımaları Hayata Geçiriyor – IPES Gıda. Erişim adresi: <http://www.ipes-food.org/towards-a-common-food-policy-for-the-eu-ipes-foodlaunches-three-year-process>, erişim tarihi: 1 Mayıs 2017.
23. UNCWFS (2017) The Birleşmiş Milletler Dünya Gıda

Güvenliği Komitesi Sivil Toplum Mekanizması, Csm4Cfs. Erişim adresi: <http://www.csm4cfs.org/theesm/>, erişim tarihi: 1 Mayıs 2017.

24. Nyeleni Europe (2007) Gıda Egemenliği | Nyeleni Europe. Erişim adresi: <http://nyelenieurope.net/foodsovereignty>, erişim tarihi: 15 Mart 2017.

25. Lang, T. & Schoen, V. (2016) *Gıda, Birleşik Krallık ve AB: İngiltere AB'den Ayrılmalı mı Ayrılmamalı mı? (Brexit or Bremain?)*, s. 14 (Gıda Araştırma İşbirliği). Erişim adresi: <http://foodresearch.org.uk/wp-content/uploads/2016/03/Food-and-Brexit-briefing-paper-2.pdf>

26. CFGN (2016) Politika Lansmanı: Londra için Dirençli bir Gıda Sistemine Doğru – 17 Kasım 2016, *Halk Gıda Üreticileri Ağı | Bağlantı Kur, İşbirliği Yap, Destekle, Savun, Mücadele Et ve Kutla*. Erişim adresi <https://www.cfgn.org.uk/2016/11/policy-launchtowards-a-resilient-food-system-for-london-17thnovember-2016>, erişim tarihi: 16 Mart 2017.

27. Bristol Gıda Politikası Konseyi (2013) *Bristol için İyi Gıda Planı* (Bristol Gıda Politikası Konseyi). Erişim adresi http://bristolfoodpolicycouncil.org/wp-content/uploads/2013/03/Bristol-Good-Food-Plan_lowres.pdf

28. Gıda Plymouth (2017) Gıda Plymouth. Erişim adresi: <http://www.foodplymouth.org/>, erişim tarihi: 16 Mart 2017.

29. Sağlıklı Leeds (2006) *Leeds Gıda Konuları. Leeds için bir Gıda Stratejisi: 2006–2010. Herkes için Sağlıklı, Uygun Fiyatlı, Güvenli ve Sürdürülebilir Gıda* (Sağlıklı Leeds Ortaklığı). Erişim adresi: <https://feedleedsthinktankblog.files.wordpress.com/2015/09/leeds-food-strategy-final-leeds-food-matters.pdf>

30. Just Fair (Sadece Adil) (2014) *Aç mı Kalıyoruz? Birleşik Krallık'ta bir İnsan Hakkı olarak Gıda Hakkı* (Just Fair). Erişim adresi: http://media.wix.com/ugd/8a2436_66918278e070400799f31047bb4f6c63.pdf

31. Birleşmiş Milletler (2017) Evrensel İnsan Hakları Beyanamesi | Birleşmiş Milletler [Bkz. madde 25]. Erişim adresi <http://www.un.org/en/universal-declaration-humanrights/>, erişim tarihi: 15 Mart 2017.

32. OHCHR (2017) Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara ilişkin Uluslararası Sözleşme. Erişim adresi: <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CESCR.aspx>

33. İnsan Hakları Karma Komisyonu (2004) *Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara ilişkin Uluslararası Sözleşme* (Lordlar Kamarası ve Avam Kamarası İnsan Hakları Karma Komisyonu). Erişim adresi: <https://www.publications.parliament.uk/pa/jt200304/jtselect/jtrights/183/183.pdf>; CESGR (1999) *Genel Yorum No. 12: Yeterli ve Uygun Gıda Hakkı (Madde 11)* (Birleşmiş Milletler). Erişim adresi: http://www.fao.org/fileadmin/templates/righttofood/documents/RTF_publications/EN/General_Comment_12_EN.pdf

34. Just Fair (2014) *Aç mı Kalıyoruz? Birleşik*

Krallık'ta bir İnsan Hakkı olarak Gıda Hakkı (Just Fair). Erişim adresi: [http://media.wix.com/](http://media.wix.com/ugd/8a2436_66918278e070400799f31047bb4f6c63.pdf)

35. Fabian Komisyonu (2015) *Değişime Aç* (Londra: Gıda ve Yoksullukla ilgili Fabian Komisyonu), Londra. Erişim adresi: <http://www.fabians.org.uk/wp-content/uploads/2015/10/Hungry-for-Change-27.10.pdf>, erişim tarihi: 26 Şubat 2017.

36. İskoç Gıda Komisyonu (2016) *Bereket: Yeni bir İskoçya'da Gıda, Çiftçilik ve Sağlık* (İskoç Gıda Komisyonu). Erişim adresi: http://www.foodcoalition.scot/uploads/6/2/6/8/62689573/plenty_complete.pdf

37. İskoç Hükümeti (2016) *Onur: İskoçya'da Açlığı Birlikte Bitirmek* (İskoç Hükümeti). Erişim adresi: <http://tinyurl.com/gvwsne> — — — (2016) Gıda Yoksulluğu: Kısa Yaşam Çalışma Grubu Raporuna Yanıt. Erişim adresi: <https://beta.gov.scot/publications/food-poverty-response-to-workinggroup/>, erişim tarihi: 15 Mart 2017.

38. EGRA (2016) *Bir İngiliz Tarım Endüstrisi Lobi Grubu olan İngiltere ve Galler Ulusal Çiftçiler Birliğini (NFU) Anlamak* (Etik Tüketici Araştırma Birliği). Erişim adresi: <http://tinyurl.com/ld8p4tb>.

39. İskoç Hükümeti (2015) Gıda Komisyonu. Erişim adresi: <http://www.gov.scot/Topics/Business-Industry/Food-Industry/national-strategy/good-foodnation/foodcommission>, erişim tarihi: 1 Mayıs 2017.

40. FAO (2017) FAOSTAT - Gıda Bilançoları. Erişim adresi <http://faostat.fao.org/>, erişim tarihi: 14 Ağustos 2015.

41. Defra (2015) *Organik Çiftçilikle ilgili İstatistikler 2015*, (Çevre, Gıda ve Köy İşleri Bakanlığı). Erişim adresi: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/524093/organics-statsnotice-19may16.pdf, erişim tarihi: 10 Mart 2017.

42. Defra (2017) *İngiltere'de Çiftlik Türüne göre Çiftçilik Gelirleri, 2015/16* (Çevre, Gıda ve Köy İşleri Bakanlığı). Erişim adresi: <https://www.gov.uk/government/statistics/farm-business-income>

43. Defra (2017) *Çiftçilik Gelirleri* (Çevre, Gıda ve Köy İşleri Bakanlığı). Erişim adresi: <https://www.gov.uk/government/statistics/farm-businessincome>

44. Defra (2015) *Birleşik Krallıkta Tarım 2015*, s. 22 (Çevre, Gıda ve Köy İşleri Bakanlığı). Erişim adresi: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/557993/AUK-2015-05oct16.pdf

45. a.g.e. s. 19

46. a.g.e. s. 44

47. Toprak Birliği (2017) 2017. Organik Pazar Raporu. Erişim adresi: <https://www.soilassociation.org/certification/market-research-and-data/order-the-2017-organic-market-report/>, erişim tarihi: 24 Nisan 2017.

48. Defra (2015) Birleşik Krallıkta Tarımla ilgili Veri

Setleri: Endüstrinin Yapısı. Erişim adresi: <http://tinyurl.com/mvnhec8>, erişim tarihi: 12 Ağustos 2015.

49. Winter, M. & Lobley, M. (2016) *Birleşik Krallık'ta Küçük Aile Çiftlikleri için bir Gelecek Var mı? Prensın Kırsal Alan Fonuna bir Rapor* (Londra: Prensın Kırsal Alan Fonu), Londra. Erişim adresi: <http://www.princescountrysidefund.org.uk/downloads/research/is-there-a-future-for-the-small-family-farm-in-the-ukreport.pdf>

50. TNI (2014) *Azınlık için Arazi: Avrupa'da Arazi Topulaştırmasının Durumu: Tüm AB Üye Devletleri için Veri Tabanı* (Transnational Institute). Erişim adresi: https://www.tni.org/files/land_for_the_few_infographics_tables.pdf.

51. Defra (2015) *Birleşik Krallıkta Tarım 2015*, s. 8 (Çevre, Gıda ve Köy İşleri Bakanlığı). Erişim adresi: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/557993/AUK-2015-050ct16.pdf

52. a.g.e. s. 13

53. Defra (2014) *Gıda, yem ve İçeceklerde Deniz Aşırı Ticaret*. Erişim adresi: <http://tinyurl.com/jz9ev9b>, erişim tarihi: 13 Mart 2017.

54. Defra (2016) *Bahçe Tarımı ile ilgili İstatistikler 2015*. (Çevre, Gıda ve Köy İşleri Bakanlığı). Erişim adresi: <https://www.gov.uk/government/statistics/horticulture-statistics-2015>

55. a.g.e.

56. Tohum Kooperatifi (2017) *Tohum Kooperatifi hakkında, Tohum Kooperatifi*. Erişim adresi: <http://www.seedcooperative.org.uk/news/>, erişim tarihi: 25 Nisan 2017.

57. ETC Grubu (2013) *Karteli Atın .. ve Çiftliğin, Tohumların, Toprağın, Köylülerin, Vb. Üzerinde Tutmak. Tarımsal Girdileri Kim Kontrol Edecek, 2013?* (ETC Grubu). Erişim adresi: <http://www.etcgroup.org/sites/www.etcgroup.org/files/CartelBeforeHorse11Sep2013.pdf>

58. CIWF & OneKind (2012) *Çiftlik Güvence Planları & Hayvan Refahı: Standartların Karşılaştırılması* (Compassion in World Farming (Dünya Çiftçiliğinde Şefkat) & OneKind). Erişim adresi: https://www.ciwf.org.uk/media/5231246/standards_analysis_exec_summary.pdf.

59. BSAC (2013) *Kamu Sağlığı İdaresi Başkanı, Antimikrobiyel Direncin "yıkıcı bir Tehdit" oluşturduğunu söylüyor*. Erişim adresi: <http://bsac.org.uk/antimicrobial-resistanceposes-catastrophic-threat-says-chief-medical-officer/>, erişim tarihi: 25 Nisan 2017.

60. Gıda Egemenliği için Uluslararası Planlama Komitesi (2015) *agroekoloji Forumu, Nyeleni 2015, Gıda Egemenliği*. Erişim adresi: <http://www.foodsovereignty.org/forum-agroecology-nyeleni-2015/>, erişim tarihi: 19 Nisan 2017.

61. Anderson, C. R., Pimbert, M. & Kiss, C. (2015) *Agroekolojiyi İnşa Etmek, Savunmak ve Güçlendirmek Gıda Egemenliği için Küresel bir Mücadele, Coventry Üniversitesi (UK) ve ILEIA (Hollanda)*. Erişim adresi: <https://curve.coventry.ac.uk/open/items/a387f361-dd77-4e50-8c7c-1ddec358d89c/1/Farmers+COMB.pdf>, erişim tarihi: 25 Nisan 2017.

62. Pimbert, M. (2017) *Geleneksel Kalkınmaya Alternatif bir Vizyon olarak agroekoloji ve İklim-Akıllı Tarım, Kalkınma*, s. 286–298.

63. Gerçek Çiftçilik için Kampanya (2014) *agroekoloji (Gıda*

Güvenliği) Yasa Tasarısı | Gerçek Çiftçilik için Kampanya. Erişim adresi: <http://www.campaignforrealfarming.org/agroecologybill/>, erişim tarihi: 16 Ocak 2017.

64. *Gıda Hakkı ve Beslenme Gözetimi (2016) Tohumları Halkın Elinde Tutmak* (Gıda Hakkı ve Beslenme Gözetimi). Erişim adresi: <http://tinyurl.com/hvqv5zr>

65. https://www.ciwf.org.uk/media/5231246/standards_analysis_exec_summary.pdf

66. BSAC (2013) *Kamu Sağlığı İdaresi Başkanı, Antimikrobiyel Direncin "yıkıcı bir Tehdit" oluşturduğunu söylüyor*. Erişim adresi: <http://bsac.org.uk/antimicrobial-resistanceposes-catastrophic-threat-says-chief-medical-officer/>, erişim tarihi: 6 Nisan 2017.

67. *Antibiyotiklerimizi Koruma Birliği (2017) Kampanyamız*. Erişim adresi: <http://www.saveourantibiotics.org/ourcampaign/>, erişim tarihi: 17 Nisan 2017.

68. *Toprak Birliği (2016) Toprak Birliği Organik Su Ürünleri Yetiştiriciliği Standartları* (Bristol, UK: Toprak Birliği), Bristol, UK. Erişim adresi: <https://www.soilassociation.org/media/8879/soil-associationaquaculture-standards-v1-2-november-2016-1.pdf>.

69. *Birleşmiş Milletler (2016) BM Haberleri-Yılda 3,5 Trilyon \$ Küresel Maliyetle Her Üç Kişiden Biri Yetersiz Beslenmeye Maruz Kalıyor, BM Haber Hizmetleri Bölümü*. Erişim adresi: <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=55691>, erişim tarihi: 17 Nisan 2017.

70. *GOV.UK (2015) Çocukluk Çağı Obezitesi: All Our Health (Bütün Sağlığımız) Uygulaması*. Erişim adresi: <https://www.gov.uk/government/publications/childhood-obesity-applying-all-our-health/childhood-obesity-applying-all-our-health>, erişim tarihi: 11 Mayıs 2017.

71. Taylor, A. & Loopstra, R. (2016) *Yemek Yiyemeyecek kadar Yoksul: Birleşik Krallık'ta Gıda Güvensizliği* (Gıda Fonu). Erişim adresi: <http://foodfoundation.org.uk/wp-content/uploads/2016/07/FoodInsecurityBriefing-May-2016-FINAL.pdf>

72. Scarborough, P. ve arkadaşları (2011) *Birleşik Krallık'ta Beslenme Biçimi, Fiziksel Hareket Eksikliği, Sigara, Alkol ve Obezite kaynaklı Hastalıkların Ekonomik Yükü: NHS'in 2006-07 Giderlerinin bir Güncellemesi, Journal of Public Health (Halk Sağlığı Dergisi)*, 33(4), s. 527–535.

73. *BAPEN (2016) Yetersiz Beslenmeye Giriş*. Erişim adresi: <http://www.bapen.org.uk/malnutrition-undernutrition/introduction-tomalnutrition?showall=&start=4>, erişim tarihi: 15 Mart 2017.

74. *Trussell Tröstü (2017) Yıl Sonu İstatistikleri*. Erişim adresi: <https://www.trusselltrust.org/news-and-blog/lateststats/end-year-stats/>, erişim tarihi: 24 Nisan 2017.

75. *Loopstra, R. ve arkadaşları (2015) Kemer Sıkma, Yaptırımlar ve Birleşik Krallık'ta Gıda Bankalarının Yükselişi, BMJ*, 350, s. h1775.

76. *Loopstra, R. ve arkadaşları (2016) Yardım Yaptırımlarının Gıda Güvensizliği üzerindeki Etkisi: Birleşik Krallık'ta Gıda Bankası Kullanımına İlişkin Dinamik bir Çapraz Alan Çalışması Sosyoloji Çalışma Raporları* (Oxford: Oxford Üniversitesi), Oxford. Erişim adresi <https://www.sociology.ox.ac.uk/materials/papers/loopstrasociologyworkingpaper27oct16sanctioningfoodbankuse032016-update.pdf>

77. *Halk Sağlığı İngiltere (2014) Yeni Ulusal Beslenme Biçimi ve Beslenme Araştırması, Birleşik Krallık*

- Nüfusunun Çok Fazla Şeker, Doymuş Yağ ve Tuz Yediğini Gösteriyor - GOV.UK. Erişim adresi: <https://www.gov.uk/government/news/new-national-diet-and-nutrition-survey-shows-ukpopulation-is-eating-too-much-sugar-saturated-fatand-salt>, erişim tarihi: 30 Mart 2017.
78. RCPCH (2017) Çocuk Sağlığının Durumu Raporu 2017: Zengin ve Fakir arasındaki Endişe Verici Fark nedeniyle Çocuk Sağlığı Tehlikede. Erişim adresi: <https://spark.adobe.com/page/s9l8dSRMPyF4H/>, erişim tarihi: 30 Mart 2017.
79. Kabine Ofisi (2016) Çocukluk Çağı Obezitesi: Bir Eylem Planı - GOV.UK. Erişim adresi: <https://www.gov.uk/government/publications/childhood-obesity-a-planfor-action>, erişim tarihi: 30 Mart 2017.
80. Age UK (2014) *Age UK Anket Sunumu: Açlık ve Gıda Yoksulluğu Araştırması ile ilgili Partiler Üstü Meclis Grubu* (Age UK). Erişim adresi http://www.ageuk.org.uk/Documents/EN-GB/Forprofessionals/Policy/APPG_Food_Hunger_response_June_2014.pdf?dtrk=true
81. Fabian Komisyonu (2015) *Değişime Aç* (Londra: Gıda ve Yoksullukla ilgili Fabian Komisyonu), Londra. Erişim adresi: <http://www.fabians.org.uk/wp-content/uploads/2015/10/Hungry-for-Changeweb-27.10.pdf>, erişim tarihi: 26 Şubat 2017.
82. Sürdürülebilirlik & Gıda Vakfı (2016) *Birleşik Krallık'ta Hane Gıda Güvensizliğinin Ölçülmesi ve Bunu Neden YAPMALIYIZ* (Sürdürülebilirlik ve Gıda Vakfı). Erişim adresi: <https://www.sustainweb.org/resources/files/reports/MeasuringHouseholdFoodInsecurityintheUK.pdf>
83. Taylor, A. & Loopstra, R. (2016) *Yemek Yiyemeyecek kadar Yoksul: Birleşik Krallık'ta Gıda Güvensizliği* (Gıda Fonu). Erişim adresi: <http://foodfoundation.org.uk/wp-content/uploads/2016/07/FoodInsecurityBriefing-May-2016-FINAL.pdf>
84. Sürdürülebilirlik (2016) *Gıda Yoksulluğu Eylem Planları Geliştirmek* (Londra, Birleşik Krallık: Sürdürülebilirlik), Londra, Birleşik Krallık. Erişim adresi: <https://www.sustainweb.org/secure/DevelopingFoodPovertyActionPlans.pdf>, erişim tarihi: 28 Şubat 2017.
85. GOV.UK (2017) Okul Yemekleri - Sağlıklı Beslenme Standartları. Erişim adresi: <https://www.gov.uk/schoolmeals-healthy-eating-standards>, erişim tarihi: 19 Nisan 2017.
86. CWF, Daha Sağlıklı Beslenmek, FEC, FRC, FOE, National TRust, RSPB (Kraliyet Kuşları Koruma Derneği), Toprak Birliği, Sürdürülebilirlik, Vahşi Yaşam Tröstleri (2014) *Doğurucu Yemek: Gelecek için Neden Yeni bir Reçeteye İhtiyacımız Var* (Gıda Araştırma İşbirliği ve 9 diğer Birleşik Krallık kuruluşu). Erişim adresi: <http://foodresearch.org.uk/wp-content/uploads/2014/07/squaremealfinalpdf-1.pdf>.
87. FAO (2014) Brezilya, Gıdaya Dayalı Beslenme Kuralları. Erişim adresi: <http://www.fao.org/nutrition/education/food-dietary-guidelines/regions/brazil/en/>, erişim tarihi: 21 Kasım 2016.
88. Davis, L. (2017) Daha İyi Gıdaya Özlem, Hakkını Arayan Köylü. Erişim adresi: <http://www.reclaimingpeasant.net/1/post/2017/02/craving-better-food.html>, erişim tarihi: 10 Mart 2017.
89. BBC (2016) Belediye Meclislerine göre, Gıdalarda 'Trafik Işığı' Etiketlemesi Zorunlu Olmalı, BBC News. Erişim adresi: <http://www.bbc.co.uk/news/health-37389804>, erişim tarihi: 23 Mart 2017.
90. Visram, S. & Hashem, K. (2016) *Enerji İçecekleri: Kanıtlar Neler?* (Gıda Araştırma İşbirliği). Erişim adresi: <http://foodresearch.org.uk/wp-content/uploads/2016/07/Energy-drinks-final-19-July-2016.pdf>, erişim tarihi: 30 Mart 2017.
91. Knai, C. ve arkadaşları (2015) Kamu Özel ortaklığı İngiltere'de Daha Sağlıklı Beslenmeye ilişkin Eylemlere Yol Açtı mı? Halk Sağlığı Sorumluluk Anlaşması Gıda Taahhütleri ile ilgili bir Analiz, *Gıda Politikası*, 54, s. 1 –10.
92. BMA (2016). Birleşik Krallık'ta obezite ve beslenme biçimi ile ilgili hastalıklar. Erişim adresi: <http://tinyurl.com/j94w3ox>
93. Sürdürülebilirlik, NACC & Sürdürülebilir Gıda Kentleri (2016) *Evlere Yemek Hizmeti: İyi Uygulama Örnek Olay Çalışmaları* (Londra, Birleşik Krallık: Sürdürülebilirlik), Londra, Birleşik Krallık. Erişim adresi: <https://www.sustainweb.org/secure/MealsOnWheelsCaseStudies.pdf>
94. Adil Gıda Carlisle (2017) Fair Meals Direct. Erişim adresi <http://fairfoodcarlisle.org/fair-meals-direct/>, erişim tarihi: 21 Mart 2017.
95. Hickman, M. (2010) Gıda Lobisinin, Avrupa Parlamentosu Üyelerinin Yeni Etiketleme Kurallarını Reddetmesi ile gelen Zaferi, *The Independent*. Erişim adresi <http://www.independent.co.uk/life-style/food-anddrink/news/victory-for-food-lobby-as-meps-reject-new-labelling-rules-2002679.html>, erişim tarihi: 23 Mart 2017.
96. TNI (2014) *Azınlık için Arazi: Avrupa'da Arazi Toplulaştırmasının Durumu: Tüm AB Üye Devletleri için Veri Tabanı* (Avrupa Koordinasyonu için Uluslar Ötesi Enstitü, Via Campesina ve Araziden Elini Çek ağı.). Erişim adresi: https://www.tni.org/files/land_for_the_few_infographics_tables.pdf.
97. Savills (2016) *Pazar Araştırması: Birleşik Krallık Tarımsal Arazileri* (Savills). Erişim adresi: <http://pdf.euro.savills.co.uk/uk/rural---other/uk-agricultural-land-2016-1r.pdf>.
98. Knight Frank (2016) *Tarım Arazisi Endeksi 2016'nın 2. Çeyreği*. (Knight Frank Araştırması). Erişim adresi: <http://tinyurl.com/lb2ezch>.
99. a.g.e.
100. GRAIN (2014) *Araziye Aç: Küçük Çiftçiler Tüm Tarım Arazilerinin Dörtte Birinden Azıyla Dünyayı Besliyor* (GRAIN). Erişim adresi: <http://tinyurl.com/n87cukr>.
101. TNI (2014) *Azınlık için Arazi: Avrupa'da Arazi Toplulaştırmasının Durumu: Tüm AB Üye Devletleri için Veri Tabanı* (Transnational Institute). Erişim adresi: https://www.tni.org/files/land_for_the_few_infographics_tables.pdf.
102. FG Insight (2017) *Hükümet Kural Değişikliği Belediye Meclislerini Arazilerini Başlarından Savmaya İtıyor*, FG Insight. Erişim adresi: <https://www.fginsight.com/news/news/governmentrule-change-pushes-councils-to-ditch-theirfarms--20021>, erişim tarihi: 11 Mayıs 2017.
103. McTague, T. (2015) George Osborne, 1979'dan bu yana Tüm Başbakanlardan daha fazla Kamu Varlığımız Özelleştirme Yolunda, *The Independent*. Erişim adresi: <http://tinyurl.com/olhp7ng>, erişim tarihi: 11 Mayıs 2017.
104. TNI (2013) *Arazi Yoğunlaştırması, Spekülatif Arazi*

Alım Satımları ve Avrupa'daki İnsanların Mücadeleleri (Transnational Institute). Erişim adresi: https://www.tni.org/files/download/land_in_europe-jun2013.pdf

105. Greenpeace UK (2016) Greenpeace Araştırması Vergi Cennetleri ve Milyarderlerle Bağlantılı Tarımsal Sübvansiyonları Ortaya Çıkarıyor. Erişim adresi: <http://tinyurl.com/kokbe6x>, erişim tarihi: 13 Mayıs 2017; Greenpeace (2016) Enerji Masası–En Yüksek 100 Tek Ödeme. Erişim adresi: <http://tinyurl.com/mwaoj8c>, erişim tarihi: 13 Mayıs 2017.

106. Knight Frank (2017) Birleşik Krallık'ta Satılık Araziler - Tarımsal Yatırım. Erişim adresi: <http://www.knightfrank.co.uk/residential/country-houses/ruralinvestments>, erişim tarihi: 16 Mart 2017.

107. Hetherington, P. (2015) Britanya'nın Çiftlik Arazileri Vergi Cenneti Haline Geldi. Reforma Kim Cesaret Edecek?, *The Guardian*. Erişim adresi: <http://www.theguardian.com/society/2015/sep/02/britain-farmland-tax-havenreform>, erişim tarihi: 16 Mart 2017.

108. Savills (2015) *Pazar Araştırması: Birleşik Krallık Tarımsal Arazileri* (Savills). Erişim adresi: <http://pdf.euro.savills.co.uk/uk/rural---other/alms-2015.pdf>

109. The Telegraph (2014) Hükümet Taahhütlerine Karşın Parseller Geliştirme için Elden Çıkarılıyor. Erişim adresi: <http://tinyurl.com/nygaeoa>, erişim tarihi: 11 Mayıs 2017.

110. Knoll, K., Schularick, M. & Steger, T. (2014) 1870'ten bu yana Ev Fiyatları: Ev gibi Fiyat Yok, *VoxEU.org*. Erişim adresi: <http://voxeu.org/article/home-prices-1870>, erişim tarihi: 24 Nisan 2017.

111. Piketty, T. & Zucman, G. (2013) *Sermaye Geri Döndü: 1700 - 2010 Yılları Arasında Zengin Ülkelerdeki Zenginlik - Gelir Oranları*. (Paris Ekonomi Okulu). Erişim adresi: <http://piketty.pse.ens.fr/files/PikettyZucman2013WP.pdf>

112. ONS (2016) Birleşik Krallık Perspektifleri 2016: Birleşik Krallık'ta Konut ve Ev Sahipliği, *Ulusal İstatistik Ofisi*. Erişim adresi: <http://visual.ons.gov.uk/ukperspectives-2016-housing-and-home-ownership-inthe-uk/>, erişim tarihi: 16 Mart 2017.

113. Resolution Foundation (*Çözüm Vakfı*) (2016) Ailelerin Sadece Yarısı Kendi Evlerine Sahipler – Diğer Yarısı Nasıl Yaşıyor? *Resolution Foundation*. Erişim adresi: <http://www.resolutionfoundation.org/media/blog/only-half-offamilies-own-their-own-home-how-do-the-other-half-live/>, erişim tarihi: 24 Nisan 2017; Osborne, H. (2016) Konut Krizi Büyürken, İngiltere'de En Düşük Seviyede Ev Sahipliği, *The Guardian*. Erişim adresi: <http://www.theguardian.com/society/2016/aug/02/home-ownership-in-england-at-lowest-level-in-30-years-as-housing-crisis-grows>, erişim tarihi: 16 Mart 2017.

114. Topluluklar ve Yerel Yönetimler Bakanlığı (2015) İngiliz Konut Araştırması - GOV.UK. Erişim adresi: <https://www.gov.uk/government/collections/english-housing-survey>, erişim tarihi: 24 Nisan 2017.

115. FIAN & Hands on the Land (*Araziyi Sahiplenme*) (2017) *Spekülatif Arazi Alım Satımları ve İnsan Hakları: Yurtdışındaki AB Aktörlerinin Rolü* (FIAN International ve Gıda Egemenliği için Araziyi Sahiplenme Birliği). Erişim adresi: http://www.fian.org/fileadmin/media/publications_2017/Announcements_Calls_Flyer_WEB_Eng.pdf.

116. CWFS (2011) *Toprak Mülkiyeti ve Tarımda Uluslararası Yatırımlar: Gıda. Güvenliği ve Beslenmeye İlişkin Üst Düzey*

Uzmanlar Panelinin bir Raporu (Dünya Gıda Güvenliği Komitesi). Erişim adresi: <http://tinyurl.com/74zzxw3>.

117. Liu, P. (2014) *Yabancı Tarımsal Yatırımlarının Gelişmekte Olan Ülkeler Üzerindeki Etkisi: Örnek Olay Çalışmalarından elde edilen Kanıtlar* (Roma: Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü), Roma. Erişim adresi: <http://www.fao.org/3/a-i3900e.pdf>.

118. GRAIN (2013) Biyoyakıtlar için Spekülatif Arazi Alım Satımları Durmalı. Erişim adresi: <https://www.grain.org/article/entries/4653-land-grabbing-for-biofuels-must-stop>, erişim tarihi: 13 Mayıs 2017.

119. Sun, E. (2016) Kamboçya'da Spekülatif Arazi Alım Satımları: İngiliz Mahkemelerinde Çare Var Mı? *Kolumbia'da Avrupa Hukuku Dergisi*. Erişim adresi: <http://tinyurl.com/mesp6e9>, erişim tarihi: 13 Mayıs 2017.

120. CWC (2015) Kamboçya Şekeri Davası Kapandı Mı?, *Kurumsal Savaş Suçları*. Erişim adresi: <https://corporatewartcrimes.com/2015/05/01/did-the-cambodian-sugar-case-settle/>, erişim tarihi: 13 Mayıs 2017.

121. Adil Kamboçya & IDI (2013) *Buruk Hasat: Avrupa Birliğinin Kamboçya'da Silah Dışında Her Şey Girişiminin İnsan Haklarına Etkisinin bir Değerlendirmesi* (Adil Kamboçya & Inclusive Development International (Uluslararası Kapsayıcı Kalkınma Kuruluşu)). Erişim adresi: <http://tinyurl.com/kewadcc>; CSC (2016) İnsan Hakları İhlalleri, *Temiz Şeker Kampanyası*. Erişim adresi: <http://www.boycottbloodsugar.net/human-rights-abuses/>, erişim tarihi: 13 Mayıs 2017.

122. İskoç Hükümeti (2016) İskoçya'da Arazi Reformu. Erişim adresi: <http://www.gov.scot/Topics/Environment/land-reform>, erişim tarihi: 16 Mart 2017.

123. İskoç Hükümeti (2016) Arazi Komisyonu Üyeleri, Kamu Atamaları. Erişim adresi: https://applications.appointed-for-scotland.org/pages/job_search_view.aspx?jobId=1083&cf=rss, erişim tarihi: 16 Mart 2017.

124. Kraliyet Hükümeti (2017) *Bozulan Konut Piyasamızın Onarılması* (Topluluklar ve Yerel Yönetimler Bakanlığı). Erişim adresi: <http://tinyurl.com/hcgqd8r>.

125. EESC (2015) *Spekülatif Arazi Alım Satımları–Avrupa için bir Uyarı ve Aile Çiftçiliği için bir Tehdit* (Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi). Erişim adresi: <http://www.accesstoland.eu/IMG/pdf/eesc-2014-00926-00-00-ac-tra-en.pdf>

126. İskoç Hükümeti (2016) 2016 Arazi Reformu (İskoçya) Yasası. Erişim adresi: <http://www.legislation.gov.uk/asp/2016/18/contents>, erişim tarihi: 1 Mayıs 2017.

127. Locality (*Yerellik*) (2011) *2011 Yerelcilik Yasası: Yerelcilik Yasası Toplumsal Kuruluşlar için Ne Anlama Geliyor?* (Yerellik). Erişim adresi: <http://locality.org.uk/wpcontent/uploads/Community-Rights-and-the-Localism-Act.pdf>

128. Walton, M. (2012) Yerelcilik Yasasındaki Eksik Halka Ne?, *Paylaşılan Değerler*. Erişim adresi: <http://www.sharedassets.org.uk/about-us/missing-linklocalism/>, erişim tarihi: 16 Mart 2017.

129. İskoç Hükümeti (2015) *2015 Halkın Güçlendirilmesi (İskoçya) Yasası*, s. 48 kısım 3A 97C (İskoç Hükümeti). Erişim adresi: http://www.legislation.gov.uk/asp/2015/6/pdfs/asp_20150006_en.pdf

130. a.g.e.

131. TFA (2016) *Britanya için AB Sonrası Çiftçilik Politikası*

(Kıracı Çiftçiler Birliği). Erişim adresi: <http://www.tfa.org.uk/wp-content/uploads/2016/04/16-June-30-Post-Brexit-Agricultural-Policy.pdf>

132. ACES (2015) *Yerel Yönetim Kırsal Varlıkların Yönetimi Planı - İyi Uygulama Kılavuzu* (Kıracılık Reformu Endüstri Grubu tarafından desteklenen ACES). Erişim adresi: http://www.aces.org.uk/images/editor/TRIG_REPORT-FINAL-WEBpdf.pdf

133. Paylaşılan Değerler (2017) *Halkın Menfaati için Planlama: Planlama Sisteminin Arazinin Halkın Menfaati için Kullanımına Uygun olarak Uyarlanması* (Paylaşılan Değerler). Erişim adresi: <http://www.sharedassets.org.uk/wp-content/uploads/2017/01/Planning-for-the-Common-Good.pdf#page=18>.

134. Galler Hükümeti (2012) *Tek Gezegen Geliştirme Uygulaması Kılavuzu*. Erişim adresi: <http://gov.wales/topics/planning/policy/guidanceandleaflets/oneplanet/?lang=en>, erişim tarihi: 16 Mart 2017.

135. LWA (2016) *Kırsalda Eşitlik: Parlamento Muhalefetine yönelik bir Kırsal Manifesto* (Toprak İşçileri Birliği). Erişim adresi: <https://landworkersalliance.org.uk/wp-content/uploads/2016/01/manifesto-final-low.pdf>

136. Transparency International UK (2017) *Kusurlu Kuleler: Deniz aşırı Yolsuzluğun Londra Emlak Piyasası üzerindeki Etkisini Anlamak*. Erişim adresi: <http://tinyurl.com/k2jh47q>, erişim tarihi: 1 Mayıs 2017.

137. Willis, G. (2016) *Yeni Çiftçilik Modeli: Değişimle Çeşitlilik Yoluyla Mücadele Etme*, s. 20 (Kırsal İngiltere'yi Koruma Kampanyası). Erişim adresi: <https://www.cpre.org.uk/resources/farming-and-food/farming/item/download/4654>.

138. CPRE (2016) *Sağlam Temel Üzerinde: Arazi Sahiplerinin Kırsal Uygun Fiyatlı Konutlara Yatırım Yapmaya teşvik Edilmeleri* (Kırsal İngiltere'yi Koruma Kampanyası). Erişim adresi: <http://www.cpre.org.uk/resources/farming-and-planning/housing/item/download/4735>.

139. Hastoe Grubu (2015) *Uygun Fiyatlı Konutlar: Kırsal Topluluklar için Adil bir Anlaşma. Kırsal Konut Politika İncelemesi Raporu* (Hastoe Grubu). Erişim adresi: <http://hastoe.com/download/2149/Affordable-Housing-A-Fair-Deal-for-Rural-Communities.aspx>.

140. a.g.e.

141. Wightman, A. (2013) İngiltere için Arazi Değeri Vergisi: Adil, Etkili, Sürdürülebilir. Erişim adresi: http://www.andywightman.com/docs/LVT_english_final.pdf.

142. NEF & Friedrich-Ebert-Stiftung (2014) *Ekonomik Eşitsizliğin Kökünde Ele Alınması: Daha Adil bir Birleşik Krallık için 5 Hedef* (Yeni Ekonomi Vakfı & Friedrich-Ebert-Stiftung). Erişim adresi: <http://tinyurl.com/lxkl4ef>.

143. Avrupa Parlamentosu (2016) *Spekülatif Arazi Alım Satımları ve İnsan Hakları: Avrupalı Kurumsal ve Finansal Kurumların Avrupa Birliği Dışındaki Spekülatif Arazi Alım Satımlarına Katılımı* (Avrupa Parlamentosu). Erişim adresi: https://www.tni.org/files/publication-ownloads/expo_stu2016578007_en.pdf.

144. Hamer, E. (2012) *Britanya Kendi Toprağını İşleyebilir Mi? Toprak*. Erişim adresi: <http://www.thelandmagazine.org.uk/articles/can-britain-farm-itself-2>, erişim tarihi: 8 Mayıs 2017.

145. The Guardian (2017) *Rekor düzeyde 910.000 Birleşik Krallık İşçisi Sıfır Saat Sözleşmelerine Tabi Olarak Çalışıyor*, *The Guardian*. Erişim adresi: <https://www>.

theguardian.com/business/2017/mar/03/zero-hours-contracts-uk-record-high.

146. Birleşik Krallık Parlamentosu (2017) *Serbest Meslek ve Geçici İşler Ekonomisi Soruşturması, Birleşik Krallık Parlamentosu*. Erişim adresi: <http://tinyurl.com/hthlyh3f>, erişim tarihi: 24 Nisan 2017.

147. EUROSTAT (2015) *Birleşik Krallıkta Tarımsal Nüfus Sayımı – İş Gücü*. Erişim adresi: <http://tinyurl.com/kw594dc>, erişim tarihi: 24 Nisan 2017.

148. Devlin, S. (2016) *Birleşik Krallık'ta Tarımsal İş Gücü* (Gıda Araştırma İşbirliği). Erişim adresi: <http://foodresearch.org.uk/wp-content/uploads/2016/07/Agricultural-labour-briefing-FINAL-4-July-2016.pdf>.

149. Naik, A. (2016) *Çiftçi Sağlığının Desteklenmesi: Tarım ve Bahçecilikte Ruh Sağlığının Ele Alınması* (Nuffield (UK) Çiftçilik Bursları Tröstü). Erişim adresi <http://www.nuffieldinternational.org/live/Report/1476692236Aarun-Naik-report-2015>.

150. ONS (2015) *İngiltere ve Galler'de, 2003 ve 2014 Yılları Arasında Çiftçi İntiharları*. (Ulusal İstatistik Ofisi). Erişim adresi: <http://tinyurl.com/k37jxyd>.

151. Defra (2015) *Birleşik Krallıkta Tarım 2015*. (Çevre, Gıda ve Köy İşleri Bakanlığı). Erişim adresi: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/557993/AUK-2015-05oct16.pdf

152. Defra (2016) *2016 Gıda İstatistikleri Cep Kitabı*. (Çevre, Gıda ve Köy İşleri Bakanlığı). Erişim adresi: <http://tinyurl.com/heyfjgp>

153. Defra (2015) *Birleşik Krallıkta Tarım 2015*, s. 12 (Çevre, Gıda ve Köy İşleri Bakanlığı). Erişim adresi: <http://tinyurl.com/l8wz7ho>

154. Sağlık ve Güvenlik Dairesi (2013) *Çiftlik Sağlığı ve Güvenliği*. Erişim adresi: <https://www.gov.uk/guidance/farmhealth-and-safety>, erişim tarihi: 24 Nisan 2017.

155. ONS (2016) *Yıllık Saat ve Kazançlar Araştırması - Ulusal İstatistik Ofisi*. Erişim adresi: <http://tinyurl.com/z6uxcfa>, erişim tarihi: 13 Mayıs 2017.

156. DAERA-NI (2017) *Kuzey İrlanda için Tarımsal Ücretler Kurulu (AWB) | Tarım, Çevre ve Köy İşleri Bakanlığı, DAERA*. Erişim adresi: <https://www.daera-ni.gov.uk/articles/agriculturalwages-board-northern-ireland-awb>, erişim tarihi: 8 Mayıs 2017.

157. İskoç Hükümeti (2015) *Ek e: Bir Yoksulluk Etki Değerlendirmesi (PIA) – İskoç Tarımsal Ücretler Kurulunun İncelenmesi ile ilgili İstişare* (İskoç Hükümeti). Erişim adresi: <http://www.gov.scot/Resource/0049/00491331.pdf>.

158. İskoç Hükümeti (2017) *Tarımsal Asgari Ücret*. Erişim adresi: <https://beta.gov.scot/news/agricultural-minimum-wage-2017-02-01/>, erişim tarihi: 8 Mayıs 2017.

159. Engender (2015) *Büyüyen bir Uçurum: Kadınlar ve Refah Reformu* (Engender). Erişim adresi: <https://www.engender.org.uk/content/publications/A-Widening-Gap---Women-and-Welfare-Reform.pdf>

160. Defra (2015) *2013 Çiftlik Yapısı Araştırması: İngiltere ve Birleşik Krallıkta Tarımsal İş Gücü Odaklı* (Çevre, Gıda ve Köy İşleri Bakanlığı). Erişim adresi: <http://tinyurl.com/mf5holn>

161. WISE (2014) *Bilim, Teknoloji, Mühendislik ve Matematikte Kadınlar: Sınıftan Yönetim Kurulu Toplantı Odasına Giden Yetenek Hattı. 2014 Birleşik Krallık İstatistikleri*. (WISE). Erişim adresi: https://www.wisecampaign.org.uk/uploads/wise/files/WISE_UK

Statistics_2014.pdf

- 162.** Defra (2016) Çevre Bakanı, Britanya'nın Kadın Çiftçilerini Selamlıyor - GOV.UK. Erişim adresi: <https://www.gov.uk/government/news/environment-secretarysalutes-britains-women-farmers>, erişim tarihi: 24 Nisan 2017.
- 163.** EUROSTAT (2013) Rakamlar, Cinsiyete Göre Tek Arazi Mülkiyet Sahipleri, Birleşik Krallık 2000 ve 2010. Erişim adresi: <http://tinyurl.com/mb3mtog>, erişim tarihi: 24 Nisan 2017.
- 164.** Defra (2015) 2013 Çiftlik Yapısı Araştırması: İngiltere ve Birleşik Krallıkta Tarımsal İş Gücü Odaklı, s. 8 (Çevre, Gıda ve Köy İşleri Bakanlığı). Erişim adresi: <http://tinyurl.com/mf5holn>
- 165.** a.g.e. s. 14
- 166.** Avrupa Birliği (2016) Tarım, Ormanlık ve Balıkçılık İstatistikleri, s. 48 (Eurostat). Erişim adresi: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/7777899/KS-FK-16-001-EN-N.pdf/cae3c56f-53e2-404a-9e9efb5f57ab49e3>, erişim tarihi: 10 Mart 2017.
- 167.** Hutton, W., Wintour, P. & Adonis, A. (1997) 1997 yılında Blair. 'Hükümette Herkesin Düşündüğünden Çok Daha Fazla Radikal Olacağım', *The Guardian*. Erişim adresi <http://www.theguardian.com/politics/1997/apr/27/election2001.uki>, erişim tarihi: 12 Mayıs 2017.
- 168.** Birleşik Krallık Parlamentosu (2016) 2016 İşçi Sendikaları Yasası: 15. Bölüm (Londra: Birleşik Krallık Parlamentosu), Londra. Erişim adresi: http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2016/15/pdfs/ukpga_20160015_en.pdf
- 169.** Allagnat, M. (2012) Güney İspanya'da Araziye Erişim: Verimli Latifundia'nın altından Kamu Arazilerinde Kurulan İşçi Kooperatiflerine (Terre de Liens). Erişim adresi: http://www.accesstoland.eu/IMG/pdf/2014_cs_andalusia.pdf.
- 170.** Defra (2016) 2016 Gıda İstatistikleri Cep Kitabı, s. 22 (Çevre, Gıda ve Köy İşleri Bakanlığı). Erişim adresi: <http://tinyurl.com/heyfgjp>
- 171.** Defra (2016) 2016 Gıda İstatistikleri Cep Kitabı. (Çevre, Gıda ve Köy İşleri Bakanlığı). Erişim adresi: <http://tinyurl.com/heyfgjp>.
- 172.** The Guardian (2011) Hayır Kuruluşlarına göre İspanya'nın Salata Yetiştiricileri Günümüzün Köleleri, *The Guardian*. Erişim adresi: <https://www.theguardian.com/business/2011/feb/07/spain-salad-growers-slavescharities>.
- 173.** The Guardian (2017) Tecavüze Uğramış, Dövülmüş, İstismar Edilmiş: Sicilya Çiftçiliğini 21 inci Yüzyıl Köleliği Destekliyor, *The Guardian*. Erişim adresi: <https://www.theguardian.com/global-development/2017/mar/12/slavery-sicilyfarming-raped-beaten-exploited-romanian-women>.
- 174.** Reuters (2016) Düşen Sterlin ve Tehditler, AB Çiftlik İşçilerini Birleşik Krallık dışına İtıyor, *Reuters*. Erişim adresi: <http://uk.reuters.com/article/uk-britain-eu-migrant-workersinsight-idUKKCN12D1H6>, erişim tarihi: 24 Nisan 2017.
- 175.** NFU (2016) Birleşik Krallık Çiftçiliğinin AB ile İlişkisi (Ulusal Çiftçiler Birliği). Erişim adresi: <https://www.nfonline.com/assets/61993>.
- 176.** EUROSTAT (2013) Tablo, Arazi Kullanımına Göre Kullanılan Tarımsal Alanlar, Birleşik Krallık 2000 ve 2010. Erişim adresi: <http://tinyurl.com/msmt8c6>, erişim tarihi:

24 Nisan 2017.

- 177.** Devlin, S. (2016) *Birleşik Krallık'ta Tarımsal İş Gücü*, s. 6 (Gıda Araştırma İşbirliği). Erişim adresi: <http://foodresearch.org.uk/wp-content/uploads/2016/07/Agricultural-labour-briefing-FINAL-4-July-2016.pdf>.
- 178.** a.g.e., s. 5
- 179.** Lawrence, F. (2016) Gangsterler İngiltere'nin Kapısının Önünde, *The Guardian*. Erişim adresi: <https://www.theguardian.com/uk-news/2016/may/11/gangsters-onour-doorstep>.
- 180.** Joseph Rowntree Vakfı (2012) Birleşik Krallık Gıda Endüstrisinde Zorla İşçi Çalıştırma Deneyimleri, *JRF*. Erişim adresi <https://www.jrf.org.uk/report/experiences-forcedlabour-uk-food-industry>, erişim tarihi: 24 Nisan 2017.
- 181.** Free Movement (*Serbest Dolaşım*) (2016) Brexit Brifingi: AB Vatandaşlarının Sosyal Yardımlara Erişimi, Free Movement. Erişim adresi: <https://www.freemovement.org.uk/brexit-briefing-eucitizens-access-to-benefits/>, erişim tarihi: 8 Mayıs 2017.
- 182.** Full Fact (2015) Göç ve Refah Yardımları, Full Fact. Erişim adresi: <https://fullfact.org/immigration/migration-and-welfare-benefits/>, erişim tarihi: 8 Mayıs 2017
- 183.** Bir Başka Avrupa Mümkün (2017) Avrupalı Göçmenler ÇOKTAN Sınır Dışı Edilmeye Başladılar – Sadece Siz Fark Etmediniz. Erişim adresi: <http://tinyurl.com/kj8xckg>, erişim tarihi: 13 Mayıs 2017.
- 184.** NFU (2016) *Birleşik Krallık Çiftçiliğinin AB ile İlişkisi*, s. 6 (Ulusal Çiftçiler Birliği). Erişim adresi: <https://www.nfonline.com/assets/61993>.
- 185.** Butler, S. (2016) Birleşik Krallık Gıda Endüstrisi için İşçi Eksikliği 2004 yılından bu yana En Kötü Seviyesine Ulaştı, *The Guardian*. Erişim adresi: <https://www.theguardian.com/business/2016/nov/02/worker-shortages-for-uk-foodindustry-at-12-year-low>.
- 186.** Travis, A. (2017) Lordlar Kamarasının Araştırmasına göre, AB İşçilerindeki Azalma Birleşik Krallık Tarımına Darbe Vurdu, *The Guardian*. Erişim adresi <https://www.theguardian.com/environment/2017/jan/18/decline-eu-workers-hitting-uk-agriculturelords-inquiry-told>.
- 187.** Farmers Weekly (*Haftalık Çiftçi Dergisi*) (2016) Sterlinin Düşmesi ile Birlikte Göçmen tarım İşçileri Birleşik Krallık'tan Uzaklaşıyor, *Farmers Weekly*. Erişim adresi: <http://www.fwi.co.uk/news/migrant-farmworkersshun-uk-as-sterling-tumbles.htm>, erişim tarihi: 24 Nisan 2017.
- 188.** Travis, A. (2017) Lordlar Kamarasının Araştırmasına göre, AB İşçilerindeki Azalma Birleşik Krallık Tarımına Darbe Vurdu, *The Guardian*. Erişim adresi <https://www.theguardian.com/environment/2017/jan/18/decline-eu-workers-hitting-uk-agriculturelords-inquiry-told>.
- 189.** Birleşmiş Milletler (2016) *Çalışma Grubunun Baş Raportörü tarafından Sunulan Köylülerin ve Kırsal Alanlarda Çalışan Diğer İnsanların Haklarına Dair Taslak Beyanname* (Birleşmiş Milletler). Erişim adresi: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G16/046/42/PDF/G1604642.pdf?OpenElement>.
- 190.** Asgari ücret (2017) Gerçek Geçim Maliyeti için Asgari ücret Vakfı. Erişim adresi: <http://www.livingwage.org.uk/>, erişim tarihi: 1 Mart 2017.
- 191.** Maher, S. (2013) *Asgari ücret: Sosyal Adalet*

- Mücadelesinin Kazanılması** (İstekler Savaşı). Erişim adresi: <http://tinyurl.com/mnkgbtd>
- 192.** Asgari ücret (2017) Gerçek Geçim Maliyeti için Asgari ücret Vakfı. Erişim adresi: <http://www.livingwage.org.uk/>, erişim tarihi: 1 Mart 2017.
- 193.** Temel Gelir Birleşik Krallık (2017) Temel Gelir Nedir? Temel Gelir Birleşik Krallık. Erişim adresi: http://www.basicincome.org.uk/what_is_basic_income, erişim tarihi: 2 Mayıs 2017.
- 194.** NFU Bahçecilik & Patates Kurulu (2015) *Ulusal Asgari ücretnin Bahçecilik İşletmeleri Üzerindeki Etkisinin Değerlendirilmesi* (NFU Bahçecilik & Patates Kurulu). Erişim adresi: <http://www.nfuonline.com/assets/56581>.
- 195.** FLEX (2015) *İş Gücü Piyasası İstisaresinde Sömürüyle Mücadele Edilmesi* (Londra: Focus on Labour Exploitation (Emek Sömürüsüne Odaklan)), Londra. Erişim adresi: <http://www.labourexploitation.org/sites/default/files/publications/FLEXBISConsultationFINAL.pdf>.
- 196.** Robinson, C. (2015) Birleşik Krallık'nın Yeni Göç Yasası Köleliğin Gelişmesi için Mükemmel Koşullar Yaratıyor | Caroline Robinson, *The Guardian*. Erişim adresi: <http://tinyurl.com/kz6rjen>, erişim tarihi: 2 Mayıs 2017.
- 197.** ILO (2017) İnsana Yaraşır İş. Erişim adresi: <http://ilo.org/global/topics/decent-work/lang--n/index.htm>, erişim tarihi: 2 Mayıs 2017.
- 198.** ILO (2017) İnsana Yaraşır İş. Erişim adresi: <http://ilo.org/global/topics/decent-work/lang--n/index.htm>, erişim tarihi: 2 Mayıs 2017.
- 199.** Birleşmiş Milletler (2017) Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri: Sürdürülebilir Kalkınma Bilgi Platformu. Erişim adresi: <https://sustainabledevelopment.un.org/?menu=1300>, erişim tarihi: 11 Mayıs 2017.
- 200.** GCA (2016) Tesco Kanunu İhlal Etti. Erişim adresi <https://www.gov.uk/government/news/tescobreached-code>, erişim tarihi: 8 Mayıs 2017.
- 201.** Sürdürülebilirlik (2016) Süpermarket Hakemliği Çiftçileri Korunmalı. Erişim adresi: https://www.sustainweb.org/news/jan16_protect_farmers_from_unfair_trade/, erişim tarihi: 2 Mayıs 2017.
- 202.** FAO (2016) FAOSTAT: Land. Erişim adresi: <http://www.fao.org/faostat/en/>.
- 203.** DEFRA (2015) *Birleşik Krallıkta Tarım 2015*. (Çevre, Gıda ve Köy İşleri Bakanlığı). Erişim adresi: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/557993/AUK-2015-05oct16.pdf.
- 204.** Via Campesina (2009) *Küçük Ölçekli Sürdürülebilir Çiftçiler Yeryüzünü Soğutuyor* (Via Campesina). Erişim adresi: <https://viacampesina.org/downloads/pdf/en/EN-papers.pdf>.
- 205.** GRAIN (2014) *Araziye Aç: Küçük Çiftçiler Tüm Tarım Arazilerinin Dörtte Birinden Azıyla Dünyayı Besliyor* (GRAIN). Erişim adresi: <http://www.grain.org/article/entries/4929-hungry-for-land-small-farmers-feed-the-world-with-less-than-a-quarter-of-all-farmland.pdf>.
- 206.** a.g.e.
- 207.** IPCC (2014) *Politika Yapanlar için Özet. İklim Değişikliği 2014: Etkileri, Uyum Sağlama ve Hassasiyet. Kısım A: Küresel ve Sektörel Yönleri. II: Çalışma Grubunun Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli (IPPC) tarafından hazırlanan Beşinci Değerlendirme Raporuna Katkısı*. Erişim adresi: http://www.ipcc.ch/pdf/assessmentreport/ar5/wg2/ar5_wgII_spm_en.pdf.
- 208.** Dünya Ekonomik Forumu (2016) *2016 Küresel Riskler Raporu*. (Dünya Ekonomik Forumu). Erişim adresi: <http://reports.weforum.org/global-risks-2016/executive-summary/>
- 209.** Vermeulen, S. ve arkadaşları (2012). İklim Değişikliği ve Gıda Sistemleri. *Yıllık Çevre ve Kaynaklar İncelemesi*. Cilt. 37: 195-222
- 210.** Ulusal İstatistikler (2017) *Nihai Birleşik Krallık Sera Gazı Emisyonları Ulusal İstatistikleri: 1990-2015*. (Ticaret, Enerji & Endüstriyel Strateji Bakanlığı). Erişim adresi https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/589602/2015_Final_Emissions_Statistics_one_page_summary.pdf.
- 211.** Ruiter, H. de ve arkadaşları (2016) Birleşik Krallık Gıda Arzının Küresel Tarlaları ve Sera Gazı Etkileri Giderek Daha Fazla Yurtdışında Yer Alıyor, *Journal of The Royal Society Interface (Kraliyet Derneği Arabirimi Dergisi)*, 13 (114).
- 212.** DECC (2014) *2014 Birleşik Krallık Sera Gazı Emisyonları* (Enerji ve İklim Değişimi Bakanlığı). Erişim adresi: <http://tinyurl.com/lv6hn9k>.
- 213.** Barnosky, A. D. ve arkadaşları (2011) Yeryüzünün Altıncı Kitlesele Yok Oluşu Çoktan Geldi Mi? *Doğa*, 471(7336), s. 51–57; Ceballos, G. ve arkadaşları (2015) Hızlandırılmış Modern İnsan Kaynaklı Tür Kayıpları: Altıncı Kitlesele Yok Oluşu Gिरerken, *Bilim İlerlemeleri*, 1 (5), s. e1400253.
- 214.** Steffen, W. ve arkadaşları (2015) Gezegenin Sınırları: Değişen bir Gezegende İnsani Gelişimin Yönlendirilmesi, *Bilim*, 347(6223), s. 1259855.
- 215.** Hayhow, D. ve arkadaşları (2016) *2016'da Doğanın Durumu: İngiltere* (Doğanın Durumu ortaklığı). Erişim adresi: http://www.wildlifetrusts.org/sites/default/files/stateofnature2016_england_1_sept_pages.pdf.
- 216.** Willis, G. (2016) *Yeni Çiftçilik Modeli: Değişimle Çeşitlilik Yoluyla Mücadele Etme* (Kırsal İngiltere'yi Koruma Kampanyası). Erişim adresi: <https://www.cpre.org.uk/resources/farming-and-food/farming/item/download/4654>.
- 217.** Zayed, Y. (2016) *Tarım: Tarihsel İstatistikler. Bilgilendirme raporu* 03339. (Avam Kamarası Library). Erişim adresi: <http://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/SNO3339/SNO3339.pdf>.
- 218.** RSPB (Kraliyet Kuşları Koruma Derneği) (2012) 1966'dan bu yana 44 Milyon Kuş kayboldu, The RSPB. Erişim adresi: <http://www.rspb.org.uk/our-work/rspb-news/news/329911-44-million-birds-lostsince-1966>, erişim tarihi: 14 Mart 2017.
- 219.** a.g.e.
- 220.** Lin, B. B. (2011) Mahsul Çeşitlendirmesi Yoluyla Tarımda Değişime Ayak Uydurma: Çevresel Değişim için Uyum Yönetimi, *Biyolojik Bilim*, 61(3), s. 183–193
- 221.** Woodcock, B. A. ve arkadaşları (2016) İngiltere'deki Vahşi Arıların Nüfusundaki Uzun Vadeli Değişimde Neonicotinoid Kullanımının Etkileri, *Doğa İletişimleri*, 7, s. 12459.
- 222.** Arazi Bozunumunun Ekonomisi (2015) *Arazinin Değeri* (Arazi Bozunumu Ekonomisi Sekreterliği). Erişim adresi: http://www.eld-initiative.org/fileadmin/pdf/ELD-main-report_en_10_web_72dpi.pdf.
- 223.** Graves, A. R. ve arkadaşları (2015) İngiltere ve Galler'de Toprak Bozunumunun Toplam Maliyetleri, *Ekolojik Ekonomi*, 119 (C), s. 399–413.

- 224.** Bauer, S. E., Tsigaridis, K. & Miller, R. (2016) Dünya Gıda Tarımının Neden Olduğu Önemli Boyutta Atmosferik Aerosol Kirlenmesi, *Jeofiziksel Araştırma Yazıları*, 43(10).
- 225.** Lelieveld, J. ve arkadaşları (2015) Dışarıdaki Hava Kirliliği Kaynaklarının Küresel Ölçekte Erken Ölümlere Katkısı, *Doğa*, 525 (7569), s. 367–371.
- 226.** Carrington, D. (2016) Parlamento Üyeleri: Birleşik Krallık Hava Kirliliği 'Acil bir Halk Sağlığı Sorunu', *The Guardian*. Erişim adresi: <http://www.theguardian.com/environment/2016/apr/27/uk-air-pollution-public-health-emergencycrisis-diesel-cars>, erişim tarihi: 23 Mart 2017.
- 227.** WRAP (2016) Tedarik Zincirindeki Gıda Fazlası, Atık ve İlgili Malzemelerin Miktarının Belirlenmesi. Erişim adresi: <http://www.wrap.org.uk/content/quantification-foodsurplus-waste-and-related-materials-supply-chain>, erişim tarihi: 7 Nisan 2017.
- 228.** a.g.e.
- 229.** Avam Kamarası (2017) *AB Referandumu sonrasında Doğal Çevrenin Geleceği. Altıncı rapor Oturumu 2016–17* (Londra, UK: Avam Kamarası Çevre Denetim Komitesi), Londra, UK. Erişim adresi: <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201617/cmselect/cmenvaud/599/599.pdf>.
- 230.** BBC News (2015) Kuzey İrlanda'da GD Ürün Yetiştirilmesi Yasaklandı, *BBC News*. Erişim adresi: <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-34316778>, erişim tarihi: 10 Nisan 2017.
- 231.** İskoç Hükümeti (2015) GD Ürün Yasağı, İskoç Hükümeti Haberleri. Erişim adresi: <http://news.gov.scot/news/gm-crop-ban>, erişim tarihi: 10 Nisan 2017.
- 232.** EFSA (2015) Neonicotinoidler: Yaprak Spreyi Kullanmalarının Arılar için Risk Oluşturduğu Teyit Edildi | Avrupa Gıda Güvenliği Kurumu. Erişim adresi: <https://www.efsa.europa.eu/en/press/news/150826>, erişim tarihi: 1 Mayıs 2017. Hopwood, J., Code, A. & Vaughan, M. (2016) *Neonicotinoidler Arıları Nasıl Öldürebilir: Bu Haşere İlaçlarının Arıların Zarar Görmesindeki Rollerinin Arkasındaki Bilim* (Portland, OR: Xerces Society), Portland, OR. Erişim adresi: http://www.xerces.org/wp-content/uploads/2016/10/HowNeonicsCanKillBees_XercesSociety_Nov2016.pdf, erişim tarihi: 1 Mayıs 2017.
- 233.** The Guardian (2017) Avrupa Arılara Zarar Veren Haşere İlaçlarının Tamamen Yasaklanmasına Hazırlanıyor, *The Guardian*. Erişim adresi <http://www.theguardian.com/environment/2017/mar/23/europe-poised-for-total-ban-on-beeharming-pesticides>, erişim tarihi: 17 Nisan 2017.
- 234.** BM İnsan Hakları Konseyi (2017) *BM Haşere İlaçları Raporu: Özel Raportörünün Gıda Hakkı ile ilgili Raporu* (Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi). Erişim adresi http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/34/48, erişim tarihi: 27 Mart 2017.
- 235.** FRMRC (2008) *Yüksek Arazi Yönetiminin Sel Riski Üzerindeki Etkileri* (FRMRC). Erişim adresi: http://nora.nerc.ac.uk/5890/1/ur16_impacts_upland_land_management_wp2_2_v1_o.pdf.
- 236.** Defra (2015) *İngiltere'de Çapraz Uyum: Toprak Koruma Standartları* (Çevre, Gıda ve Köy İşleri Bakanlığı). Erişim adresi: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/397046/CCSoilPS_2015_v1_WEB.pdf.
- 237.** Albrecht, A. & Kandji, S. T. (2003) Tropik Gıda ormancılığı Sistemlerinde Karbon Depolanması, *Tarım, Ekosistemler & Çevre*, 99 (1–3), s. 15–27; Zomer, R. J. ve arkadaşları (2016) Tarımsal Arazide Küresel Ağaç Örtüsü ve Biyokütle Karbon: Tarımsal Ormancılığın Küresel ve Ulusal Karbon Bütçelerine Katkısı, *Bilimsel Raporlar*, 6, s. 29987.
- 238.** Toprak Birliği (2017) *İngiliz Çiftçiliğinin AB Dışındaki Geleceği: Avrupa Parlamentosu Üyesi Molly Scott Cato için Toprak Birliğinin Müzakere Belgeyi* (AB'de Yeşiller ve Toprak Birliği). Erişim adresi: <http://mollymep.org.uk/wp-content/uploads/Soil-Association-FULLFeb17.docx.pdf>.
- 239.** Republique Francaise (*Fransa Cumhuriyeti*) (2016) *Tarımsal Ormancılığın Geliştirilmesi: 2015-2020 için Fransız Planı*. (Tarım, Tarımsal Gıda ve Ormancılık Bakanlığı). Erişim adresi: <http://agriculture.gouv.fr/sites/minagri/files/1608-aesynthese-agroforesterie-gb-bd.pdf>, erişim tarihi: March 2, 2017.
- 240.** ETC Grubu (2015) Doğayı Aldatıyor Muyuz? Sentetik Biyoloji ve İklim Akıllı Tarım, *ETC Grubu*. Erişim adresi: http://etcgroup.org/sites/www.etcgroup.org/files/files/outsmart_a4report_v5_o.pdf, erişim tarihi: 16 Mart 2017; ETC Grubu (2016) *Sentetik Biyoloji, Biyolojik Çeşitlilik & Çiftçiler* (ETC Grubu). Erişim adresi: http://etcgroup.org/sites/www.etcgroup.org/files/files/etc_synbiocasestudies_2016.pdf, erişim tarihi: 16 Mart 2017.
- 241.** WRAP (2016) Courtauld 2025 Nedir? Erişim adresi: <http://www.wrap.org.uk/content/what-courtauld-2025>, erişim tarihi: 11 Nisan 2017.
- 242.** Paketleme Haberleri (2016) Fransa Plastik bardak ve Çatal Bıçak Takımlarını Yasaklıyor, *Paketleme Haberleri*. Erişim adresi: <http://www.packagingnews.co.uk/news/environment/france-bansplastic-cups-and-cutlery-19-09-2016>, erişim tarihi: 17 Nisan 2017.
- 243.** Kraliyet Hükümeti (2013) *Tarımsal Teknolojiler için bir Birleşik Krallık Stratejisi* (Londra: Ticaret, İnovasyon ve Beceriler Bakanlığı), Londra. Erişim adresi: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/227259/9643-BIS-UK_Agri_Tech_Strategy_Accessible.pdf, erişim tarihi: 27 Şubat 2017.
- 244.** DeLonge, M. S., Miles, A. & Carlisle, L. (2016) Sürdürülebilir Tarıma Geçiş Yatırım Yapmak, *Çevre Bilimi & Politikası*, 55, Kısım 1, s. 266–273.
- 245.** Prager, K. & Thomson, K. (2014) *Birleşik Krallıkta AKIS (Tarımsal Bilgi ve Enformasyon Sistemi) ve Danışmanlık Hizmetleri, AKIS'in PRO AKIS Projesinin (PROAKIS) Envanterine (WP3) yönelik Rapor*. Erişim adresi: <http://tinyurl.com/mrcbnck>.
- 246.** IfA (2017) Tarım için İnovasyon | İngiltere Kraliyet Tarım Derneği. Erişim adresi: <http://www.rase.org.uk/innovation-for-agriculture/>, erişim tarihi: 27 Şubat 2017.
- 247.** Toprak Birliği (2017) *İngiliz Çiftçiliğinin AB Dışındaki Geleceği: Avrupa Parlamentosu Üyesi Molly Scott Cato için Toprak Birliğinin Müzakere Belgeyi* (AB'de Yeşiller ve Toprak Birliği). Erişim adresi: <http://mollymep.org.uk/wp-content/uploads/Soil-Association-FULLFeb17.docx.pdf>.
- 248.** YouGov (2014) Britanya'da Pek Çok Kişi GD Gıdalara Hâlâ Kuşkuyla Bakıyor, *YouGov*. Erişim adresi: <https://>

yougov.co.uk/news/2014/02/21/many-britain-remain-sceptical-gmfoods/, erişim tarihi: 11 Mayıs 2017.

- 249.** Defra (2015) 2013 Çiftlik Yapısı Araştırması: İngiltere ve Birleşik Krallıkta Tarımsal İş Gücü Odaklı (Çevre, Gıda ve Köy İşleri Bakanlığı). Erişim adresi: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/456532/FSS2013-labour-statsnotice-27aug15.pdf.
- 250.** Parry, J. (2016) Tarım Birleşik Krallık'nın En Hızlı Büyüyen Konusu – ve Akıllı bir Kariyer Seçimi, *The Guardian*. Erişim adresi: <https://www.theguardian.com/education/2016/mar/31/agriculture-uk-fastestgrowing-subject-career-student-farmers>.
- 251.** Çocuk Gıda Tröstü (2016) 2016 Ulusun Durumu Verileri. (Çocuk Gıda Tröstü). Erişim adresi: <http://media.childrensfoodtrust.org.uk/2016/12/State-of-the-Nation-Data-2016-full-report-FINAL.pdf>, erişim tarihi: 18 Nisan 2017.
- 252.** a.g.e. s. 4
- 253.** Defra (2016) *Britanya Gıda ve Çiftçiliğine Genel bir Bakış* (Çevre, Gıda ve Köy İşleri Bakanlığı). Erişim adresi: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/515048/foodfarming-stats-release-07apr16.pdf.
- 254.** CFS (2016) *Küçük Çiftlik Sahiplerini Pazarlara Bağlamak. Politika önerileri* (Dünya Gıda Güvenliği Komitesi). Erişim adresi: <http://www.fao.org/3/a-bq853e.pdf>.
- 255.** Kantar Dünya Paneli (2017) Manav Pazar Payı - Kantar Dünya Paneli. Erişim adresi: <https://www.kantarworldpanel.com/en/grocery-market-share/great-britain>, erişim tarihi: 20 Mart 2017.
- 256.** Defra (2016) 2016 Gıda İstatistikleri Cep Kitabı. (Çevre, Gıda ve Köy İşleri Bakanlığı). Erişim adresi: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/553390/foodpocketbook-2016report-rev-15sept16.pdf.
- 257.** CPRE (2012) *Tarladan Çatala: İngiltere'nin Yerel Gıda Ağlarının Değeri* (Kırsal İngiltere'yi Koruma Kampanyası). Erişim adresi: <http://www.cpre.org.uk/resources/farming-and-food/local-foods/item/download/2096>.
- 258.** GCA (2016) *Market Kuralları Hakemliği: Tesco Plc Soruşturması* (Market Kuralları Hakemliği). Erişim adresi: <http://tinyurl.com/hodfj16>.
- 259.** AccountancyAge (2016) Gıda Üreticilerinin Üzerindeki Süpermarket Baskısı Ödeme Aczi nedeniyle Tasfiye Oranlarının Beş Yılda Üç Kat Artmasına Yol Açıyor. Erişim adresi: <https://www.accountancyage.com/2016/04/12/supermarket-pressure-on-foodproducers-leads-to-insolvency-levels-tripling-in-five-years/>, erişim tarihi: 20 Mart 2017
- 260.** Defra (2017) *İngiltere'de Çiftlik Türüne göre Çiftçilik Gelirleri, 2015/16* (Çevre, Gıda ve Köy İşleri Bakanlığı). SAYFA 7, Erişim adresi: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/562946/fbs-businessincome-statsnotice-27oct16.pdf
- 261.** Defra (2017) *Çiftçilik Gelirleri* (Çevre, Gıda ve Köy İşleri Bakanlığı). Erişim adresi: <https://www.gov.uk/government/statistics/farmbusiness-income>
- 262.** pnn (2017) *Gölde bir Çakıl Taşı: Brexit sonrası Çiftçilik,*

- Gıda ve Doğa Fırsatları* (İnsanların Doğaya İhtiyacı Var). Erişim adresi: <http://peopleneednature.org.uk/wp-content/uploads/2016/12/A-Pebble-in-the-Pondfinal.Pdf>
- 263.** NEF (2002) *Paranın İzi: LM Kullanarak Yerel Ekonomi Üzerindeki Etkinizin Ölçülmesi* (Yeni Ekonomik Vakfı ve Kırsal Bölge Kurumu). Erişim adresi: http://b3cdn.net/nefoundation/7c0985cd522f66fb75_oom6boezu.pdf.
- 264.** CPRE (2012) *Tarladan Çatala: İngiltere'nin Yerel Gıda Ağlarının Değeri* (Kırsal İngiltere'yi Koruma Kampanyası). Erişim adresi: <http://www.cpre.org.uk/resources/farming-and-food/local-foods/item/download/2096>.
- 265.** CPRE (2012) *Tarladan Çatala: İngiltere'nin Yerel Gıda Ağlarının Değeri* (Kırsal İngiltere'yi Koruma Kampanyası). Erişim adresi: <http://www.cpre.org.uk/resources/farming-and-food/local-foods/item/download/2096>
- 266.** Denton, J. (2016) Birleşik Krallık Gıda Üreticileri Süpermarket Fiyat Savaşının 'En Önemli Kurbanları', *This Is Money (Para Budur)*. Erişim adresi: <http://www.thisismoney.co.uk/money/news/article-3533514/Number-foodproducers-going-bust-triples-five-years-says-Moore-Stephens.html>, erişim tarihi: 20 Mart 2017.
- 267.** NFU (2016) *Birleşik Krallık Çiftçiliğinin AB ile İlişkisi* (Ulusal Çiftçiler Birliği). Erişim adresi: <https://www.nfonline.com/assets/61993>.
- 268.** a.g.e.
- 269.** CPRE'den uyarlanmıştır (2012) *Tarladan Çatala: İngiltere'nin Yerel Gıda Ağlarının Değeri* (Kırsal İngiltere'yi Koruma Kampanyası). Erişim adresi: <http://www.cpre.org.uk/resources/farming-and-food/local-foods/item/download/2096>.
- 270.** CFS (2016) *Küçük Çiftlik Sahiplerini Pazarlara Bağlamak. Politika önerileri, 20 numaralı tavsiyeden uyarlanmıştır* (Dünya Gıda Güvenliği Komitesi). Erişim adresi: <http://www.fao.org/3/a-bq853e.pdf>
- 271.** a.g.e. 9 numaralı tavsiyeden uyarlanmıştır
- 272.** a.g.e. 5 numaralı tavsiyeden uyarlanmıştır
- 273.** Toprak İşçileri Birliği (2017) *Gıda Egemenliğini Gerçeğe Dönüştürmek: Brexit sonrası Tarımsal Politikaya yönelik Tavsiyeler* (Toprak İşçileri Birliği). Erişim adresi <http://tinyurl.com/mfn8crk>.
- 274.** Yeni Ekonomi Vakfı (2017) *Süper Zenginlere Bağıştan Küçük Ölçekli Çiftçilere Desteğe* (Londra, UK: Yeni Ekonomi Vakfı, Küresel Adalet, Şimdi tarafından görevlendirilmiştir), Londra, UK. Erişim adresi: http://www.globaljustice.org.uk/sites/default/files/files/resources/postbrexitagsubsidies_report_web.pdf, erişim tarihi: 9 Ocak 2017.
- 275.** GRAIN (2014) *Araziye Aç: Küçük Çiftçiler Tüm Tarım Araçlarının Dörtte Birinden Aziyla Dünyayı Besliyor* (GRAIN). Erişim adresi: <https://www.grain.org/article/entries/4929-hungry-for-land-small-farmers-feedthe-world-with-less-than-a-quarter-of-all-farmland.pdf>, erişim tarihi: 6 Şubat 2017.
- 276.** Fairlie, S. (2017) *Brexit Sonrası Çiftçilik Politikası: Yeşiller için bir Rapor* (Simon Fairlie (Arazi Dergisi) ile Toprak İşçileri Birliği. Molly Scott Cato tarafından görevlendirilmiştir). Erişim adresi: <http://mollymep.org.uk/wpcontent/uploads/Simon-Fairlie-FULL.doc.pdf>.

- 277.** Toprak İşçileri Birliği (2017) *Gıda Egemenliğini Gerçeğe Dönüştürmek: Brexit sonrası Tarımsal Politikaya yönelik Tavsiyeler*, s. 13 (Toprak İşçileri Birliği). Erişim adresi: <http://tinyurl.com/mfn8crk>.
- 278.** a.g.e. s. 15 (Toprak İşçileri Birliği). Erişim adresi: <http://tinyurl.com/mfn8crk>.
- 279.** Britanya Kolombiya'sı (2017) Karbon Vergisi. Erişim adresi: http://www.fin.gov.bc.ca/tbs/tp/climate/carbon_tax.htm, erişim tarihi: 19 Nisan 2017.
- 280.** Kraliyet Hazinesi (2017) 2017 İlkbahar Bütçesi. Erişim adresi: <https://www.gov.uk/government/publications/springbudget-2017-documents/spring-budget-2017>, erişim tarihi: 15 Mart 2017.
- 281.** Springmann, M. ve arkadaşları (2017) Gıda Ürünlerinin Emisyon Fiyatlandırmasını Azaltma Potansiyeli ve Bunların Küresel Sağlık Üzerindeki Etkileri, *Doğadaki İklim Değişikliği*, 7 (1), s. 69–74.
- 282.** Toprak Birliği (2015) Yenilikçi Çiftçiler. Erişim adresi <https://www.innovativefarmers.org/>, erişim tarihi: 7 Şubat 2017.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

Halkın Gıda Politikası

Gıda sistemimizi dönüştürmek

Gıda politikası, kamunun yeniden inşasına yönelik bir müşterek savunusu şeklinde ortaya çıkmalı ve müştereklerin hatırlanmasına yönelik olgunlaştırılmalıdır. Halkın Gıda Politikası metni de tam olarak buna işaret edecek başlıklarda bütünlüklü bir perspektif sunuyor. Metni değerli kılan da bu bütünlüklü tartışma ve program çağrısı. Gıda-tarım-sağlık-kamu döngüsünde, halkın kendi gıda politikasını icat etmesi ve uygulaması talebi, bir müşterek olarak kamunun sermaye tarafından el konulmasına karşı verilen önemli bir mücadele olarak karşımıza çıkıyor. Lakin bu icat, bir geleneğe, kültürel ve biyolojik hafızaya yaslandığı ölçüde kamusal alan inşasında başarılı olabilecektir.

Açık ki bunun yapılmasının yegane yöntemi taban inisiyatiflerinin örgütlenmesi ve güçlendirilmesidir. Türkiye’de çiftçi, tüketici, tarım emekçisi, mühendis, fabrika emekçisi gibi farklı aktörlerin gıda alanında politika geliştirebilmesi için, Türkiye’nin mevcut dinamiklerini de göz önüne alarak örgütlenmesi, bir araya gelmesi ve “kamuyu” hedefleyecek politikalar üretmesi gerekiyor. Elbette böyle bir süreç Türkiye’nin kendi özgün aktör dinamiklerini, biyoçeşitliliğini, tarımsal yapısını, agroekolojik birikim ve zenginliğini, mevcut örgütlü yapılarını ve örgütsüz milyonlarca insanı kapsayacak strateji ve eylemleri hayata geçirmeyi, bütünlüklü bir perspektif geliştirmeyi zorunlu kılıyor. Halkın Gıda Politikası’nın böyle bir sürece ilham olması, Türkiye’de halkın gıda politikasını ifade edecek bir programın yazılım sürecine katkı sunmasını diliyoruz.

